

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Inimressursi arendamise rakenduskava seirearuanne

RAKENDUSKAVA	Eesmärk	1
	Abikõlblik piirkond:	Eesti Vabariik
	Periood:	2007-2013
	CCI number:	2007EE051PO001
	Rakenduskava nimi:	Inimressursi arendamise rakenduskava
SEIRE AASTAARUANNE	Aruande aasta:	2008
	Seirekomisjoni poolt kinnitatud:	03.06.2009

SISUKORD

SISUKORD	2
LÜHENDID	5
1. SISSEJUHATUS	6
2. RAKENDUSKAVA ELLUVIIMINE	13
2.1. Saavutused ja arengu analüüs	13
2.1.1. Indikaatorite saavutustase	13
2.1.2. Finantsteave	32
2.1.2.1. Taotlemise ja rakendamise efektiivsus maakondade lõikes	35
2.1.2.2. Teise fondi tüüpi kulude ülevaade	36
2.1.3. Abikõlblike kulude jaotumine sekkumisvaldkondade lõikes	37
2.1.4. Toetus sihtrühmade kaupa	41
2.1.5. Horisontaalsete teemadega arvestamine	43
2.1.6. Rikkumiste või oluliste muudatuste tõttu tagasimakstud ja taaskasutatud abi	44
2.1.7. Kvalitatiivne analüüs	45
2.1.7. Kvalitatiivne analüüs	45
2.1.7.1. Majanduslik ja sotsiaalne taust	45
2.1.7.2. Elukestev õpe	47
2.1.7.3. Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	50
2.1.7.4. Pikk ja kvaliteetne tööelu	54
2.1.7.5. Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	58
2.1.7.6. Suurem haldusvõimekus	63
2.1.7.7. Horisontaalne tehniline abi ja tehniline abi	65
2.1.8. Partnerite kaasamine	66
2.2. Teave vastavuse kohta ühenduse õigusele	68
2.3. Tekkinud märkimisväärsed probleemid ja nende lahendamise meetmed	68
2.3.1. Auditeeriva asutuse funktsioon struktuuritoetuse rakendusskeemis	69
2.3.2. Auditite tulemusena tuvastatud olulised probleemkohad	69
2.3.3. Riskide hindamine	70
2.3.3.1. Kõrged riskid	70
2.4. Rakenduskava rakendamisel ilmnunud muudatused	75
2.5. Olulised muudatused	76
2.6. Muude rahastamisvahendite vastastikune täiendavus	77
2.7. Seire ja hindamise korraldus	78
2.7.1. Seire ja hindamise süsteemi kirjeldus	78
2.7.1.1. Seire koordinatsioon	78
2.7.3. Seire prioriteetsetes suundades	79
2.7.4. Hindamiste korraldamine	81
2.8. Korraldusasutuse tegevused järelevalve süsteemi parendamiseks	83
2.9. Struktuuritoetuse infosüsteem	83
3. PRIORITEETSETE SUUNDADE ELLUVIIMINE	86

3.1. Prioriteetne suund: Elukestev õpe -----	86
3.1.1. Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs-----	86
3.1.1.1. Indikaatorite saavutustase ja finantsteave-----	86
3.1.1.2. Taotlemise ja rakendamise efektiivsus maakondade lõikes-----	86
3.1.1.3. Toetus sihtrühmade kaupa-----	86
3.1.1.4. Horisontaalsete teemadega arvestamine-----	87
3.1.1.5. Kvalitatiivne analüüs-----	87
3.1.2. Tekkinud märkimisväärsed probleemid ja nende lahendamise meetmed-----	90
3.2. Prioriteetse suund: Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine -----	91
3.2.1. Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs-----	91
3.2.1.1. Indikaatorite saavutustase ja finantsteave-----	91
3.2.1.2. Taotlemise ja rakendamise efektiivsus maakondade lõikes-----	91
3.2.1.3. Toetus sihtrühmade kaupa-----	91
3.2.1.4. Horisontaalsete teemadega arvestamine-----	92
3.2.1.5. Kvalitatiivne analüüs-----	92
3.2.2. Tekkinud märkimisväärsed probleemid ja nende lahendamise meetmed-----	95
3.3. Prioriteetne suund: Pikk ja kvaliteetne tööelu -----	96
3.3.1. Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs-----	96
3.3.1.1. Indikaatorite saavutustase ja finantsteave-----	96
3.3.1.2. Taotlemise ja rakendamise efektiivsus maakondade lõikes-----	96
3.3.1.3. Toetus sihtrühmade kaupa-----	96
3.3.1.4. Horisontaalsete teemadega arvestamine-----	98
3.3.1.5. Kvalitatiivne analüüs-----	98
3.3.2. Tekkinud märkimisväärsed probleemid ja nende lahendamise meetmed-----	102
3.4. Prioriteetne suund: Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks -----	103
3.4.1. Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs-----	103
3.4.1.1. Indikaatorite saavutustase ja finantsteave-----	103
3.4.1.2. Taotlemise ja rakendamise efektiivsus maakondade lõikes-----	103
3.4.1.3. Toetus sihtrühmade kaupa-----	105
3.4.1.4. Horisontaalsete teemadega arvestamine-----	105
3.4.1.5. Kvalitatiivne analüüs-----	107
3.4.2. Tekkinud märkimisväärsed probleemid ja nende lahendamise meetmed-----	113
3.5. Prioriteetne suund: Suurem haldusvõimekus -----	114
3.5.1. Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs-----	114
3.5.1.1. Indikaatorite saavutustase ja finantsteave-----	114
3.5.1.2. Taotlemise ja rakendamise efektiivsus maakondade lõikes-----	115
3.5.1.3. Toetus sihtrühmade kaupa-----	116
3.5.1.4. Horisontaalsete teemadega arvestamine-----	117
3.5.1.5. Kvalitatiivne analüüs-----	117
3.5.2. Tekkinud märkimisväärsed probleemid ja nende lahendamise meetmed-----	120
3.6. Prioriteetsed suunad: Horisontaalne tehniline abi ja tehniline abi -----	121
3.6.1. Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs-----	121
3.6.1.1. Indikaatorite saavutustase ja finantsteave-----	121
3.6.1.2. Taotlemise ja rakendamise efektiivsus maakondade lõikes-----	121
3.6.1.3. Toetus sihtrühmade kaupa-----	122
3.6.1.4. Horisontaalsete teemadega arvestamine-----	122
3.6.1.5. Kvalitatiivne analüüs-----	123
3.6.2. Tekkinud märkimisväärsed probleemid ja nende lahendamise meetmed-----	124
4. ÜHTEKUULUVUS JA KOONDUMINE -----	125
5. TEAVE JA AVALIKUSTAMINE -----	126

LISA 1: PRIORITEETSED SUUNAD RAHASTAMISALLIKATE LÕIKES - 130

LÜHENDID

AA	auditeeriv asutus
EAS	Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus
EL	Euroopa Liit
ERF	Euroopa Regionaalarengu Fond
ESA	Eesti Statistikaamet
ESF	Euroopa Sotsiaalfond
EUR	euro
EÜ	Euroopa Ühendus
HTM	Haridus- ja Teadusministeerium
JM	juhtministeerium
KA	korraldusasutus
KIK	Keskkonnainvesteeringute Keskus
KKM	Keskkonnaministeerium
KredEx	Krediidi ja Ekspordi Garanteerimise Sihtasutus KredEx
LTT	loodus- ja täppisteadused
MKM	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
RA	rakendusasutus
RM	Rahandusministeerium
RSKS	riiklik struktuurivahendite kasutamise strateegia
RÜ	rakendusüksus
SFOS	struktuuritoetuse riiklik register
SKP	sisemajanduse koguprodukt
SoM	Sotsiaalministeerium
STS	Perioodi 2007-2013 struktuuritoetuse seadus
TjaA	teadus- ja arendustegevus
VMT	väljamakse taotlus

1. SISSEJUHATUS

Käesolev seirearuanne kajastab Inimressursi arendamise rakenduskava elluviimist perioodil 01.01.-31.12.2008. Seirearuande eesmärk on anda ülevaade aruandlusperioodi tegevustest, võetud finantskohustustest ning kavandatavate meetmete ettevalmistamise hetkeseisust. Seirearuande on rakendusametuste poolt kinnitatud prioriteetsete suundade seirearuannete põhjal koostanud juhtministeerium. Seirearuanne on kinnitatud Inimressursi arendamise rakenduskava seirekomisjoni poolt 3. juunil 2009. aastal.

Perioodil 2007-2013 rahastatakse Inimressursi arendamise rakenduskava Euroopa Sotsiaalfondist (ESF) 391 517 329 euro, Eesti avaliku sektori poolt 51 514 377 euro ning erasektori poolt 18 775 822 euro ulatuses. Rakenduskava maht kokku on 461 807 528 eurot.

2008. aasta lõpuks oli avatud kokku 27 meetet kavandatud 31-st, kinnitatud programmide ja projektide maht kokku 230 228 115 eurot. Aruandeperioodi lõpuks on sooritatud väljamakseid kokku 8 279 136 euro eest, ehk 1,8% perioodi 2007-2013 kogueelarvest.

Käesolev rakenduskava koosneb alljärgnevatest prioriteetsetest suundadest:

- „**Elukestev õpe**”, mille tegevusi rahastatakse ESFst 56 460 605 euro ning Eesti avaliku sektori poolt 9 963 636 euro ulatuses. Prioriteetse suuna meetmete eelarve kokku on 66 424 241 eurot. Prioriteetse suuna rakendusametuseks (RA) on Haridus- ja Teadusministeerium (HTM) ja rakendusametuseks (RÜ) Elukestva Õppe Arendamise Sihtasutus INNOVE ning alasuuna „Keskonnahariduse edendamine” rakendusametuseks on Keskkonnaministeerium (KKM) ja rakendusametuseks Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK).

Prioriteetse suuna eesmärgid on järgmised:

1. Suurem osalemine elukestvas õppes vastavalt võimetele ja vajadustele.
2. Õpe üld- ja kutsehariduses on kõrgtasemeline ja vastab õppijate ja ühiskonna vajadustele.

Meetmed rakenduvad peamiselt programmide kaudu, millele lisanduvad avatud taotlusvoorud. Aruande perioodi lõpuks oli prioriteetse suuna raames kinnitatud ja käivitunud 13 programmi. Aruandlusperioodil taotlusvoorusid ei ole läbi viidud, seega ei ole võetud ka kohustusi ega tehtud makseid.

Aruandlusperioodil tehti kokku väljamakseid 481 098 euro ulatuses, mis moodustab prioriteetse suuna kogueelarvest 0,72%.

Keskonnahariduse meetmes on keskkonnahariduse programm välja töötamisel ning valmib orienteeruvalt 2009. aasta sügiseks. Keskkonnaministeerium hindab prioriteetse suuna rakendamist rahuldavaks, valmisolek meetme rakendamiseks on olemas, meetme elluviimiseks vajaliku arengukava väljatöötamine on osutunud mõnevõrra aeganõudvamaks ja planeeritust mahukamaks ning seetõttu on meetme väljatöötamise protsess ka aeglustunud.

Haridus- ja Teadusministeeriumi hinnangul on prioriteetse suuna progress hea, arvesse võttes asjaolusid, et aruandlusperioodil olid kasutusel veel perioodi 2004-2006 vahendid ning enamus kavandatud meetmetest avanesid aruandeaastal.

- „**Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine**”, mille tegevusi rahastatakse ESFst 102 754 815 euro ning Eesti avaliku sektori poolt 14 843 688 euro ulatuses. Prioriteetse suuna meetmete eelarve kokku on 117 598 503 eurot. Prioriteetse suuna rakendusasutuseks on HTM ja rakendusüksuseks SA Archimedes.

Prioriteetse suuna eesmärgid on järgmised:

1. Lisandub teadmispõhisele ühiskonnale vajalik uus põlvkond teadlasi ja insenere.
2. Tugevneb kõrghariduse kvaliteet ning suunatus lisandväärtuse loomisele.

Prioriteetne suund Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine koosneb viiest meetmest, millest kohustusi aruandlusperioodil võeti programmide kinnitamisega kolmes meetmes.

Aruandeperioodi lõpuks oli prioriteetses suunas ettevalmistamise järgus kaks meetet. Meetme 1.2.4 „Kõrgkoolide koostöö ja innovatsiooni arendamine“ raames oli kooskõlastusel avatud taotlusvooruna rakendamiseks vastav meetme tingimuste määrus, mis aruande esitamise hetkeks on kinnitatud ja tegevuste elluviimisega alustatud. Meetme tingimustega paralleelselt on rakendusüksuses ettevalmistatud taotlemiseks vajalikke dokumente. Meetme raames avatakse esimesena kaks alameedet: kõrgkoolide ja ettevõtete koostöö ning doktorikoolid. Taotlusvoor avatakse 23. veebruaril 2009.a. Kõrgkooli innovatsiooni alameede on kavandatud avada 2009. a sügisel. Meetmes 1.2.3 „Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia võtmevaldkondade ning haridusteaduse eelisarendamine“ rakenduv programm „EduKo“ oli aruandlusperioodil ettevalmistamisel. Aruande esitamise hetkeks on programm kinnitatud ja rakendamine algamas.

Abikõlblikke kulutusi on aruandlusperioodil tehtud kogusummas 255 159 eurot ehk 0,34% kinnitatud eelarvetest (0,22% kogu suuna kavandatud mahust).

Põhimõttelisi probleeme prioriteetse suuna rakendamisel üles ei ole kerkinud. Programmide käivitumisel esinenud viivitused on olnud operatiivset laadi ja nende tõttu ei tohiks RÜ hinnangul ka hiljem põhimõttelisi probleeme tekkida. Tervikuna võib prioriteetse suuna rakendamise algust aruandlusperioodil RÜ hinnangul pidada heaks.

Arvestades asjaolusid, et aruandlusaastal võeti kohustusi programmide kinnitamisega üle poole prioriteetse suuna mahust ning enamus kavandatud meetmetest avanesid, on rakendusasutuse hinnang prioriteetse suuna progressile hea.

- „**Pikk ja kvaliteetne tööelu**”, mille tegevusi rahastatakse ESFst 127 887 209 euro ning Eesti avaliku sektori poolt 22 568 331 euro ulatuses. Prioriteetse suuna meetmete eelarve kokku on 150 455 540 eurot. Rakendusasutuseks on Sotsiaalministeerium (SoM) ja rakendusüksuseks SA Innove.

Prioriteetse suuna eesmärgid on järgmised:

1. Kvalifitseeritud tööjõu pakkumine on suurenenud.
2. Tööelu kvaliteet on paranenud.

Prioriteetse suuna kõik viis meetet on avanenud. Meetmete 1.3.1 „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine“, 1.3.2 „Tööelu kvaliteedi parandamine“ ja 1.3.3 „Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed“ raames ellu viidavad programmid kinnitati 2007. aastal ning

meetmete 1.3.4 „Tervislike valikute ja eluviiside soodustamine” ja 1.3.5 „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine” programmid kinnitati 2008. aastal.

Meetmed viiakse ellu nii programmide kui ka avatud taotlusvoorude kaudu. Aruandlusperioodi lõpuks oli prioriteetse suuna raames Sotsiaalministeeriumi poolt kinnitatud ja käivitatud 5 programmi, millest üks on raamprogramm (periood 2007-2013). 2008. aasta aruandlusperioodil avanes meetmes „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine” esimene taotlusvoor. Teistes meetmetes ei ole avatud taotlusvoorud veel avatud.

Aruandlusperioodil tehti väljamakseid 2 874 796 eurot, mis moodustab prioriteetse suuna kogueelarvest 1,9%. Kõige tõhusama progressiga on olnud meede „Tööelu kvaliteedi parandamine” ning kõige madalam on olnud meetme „Tervislike valikute ja eluviiside soodustamine” progress. Programmi „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine 2007-2009” eelarve täitmise progress on hoogustunud 2008. a III ja IV kvartali jooksul.

2008. a toimusid programmide rakendamiseks protseduuride, sisemiste reeglite väljatöötamine, personali värbamine ning hangete teostamine teenuste elluviimiseks.

Kavandatust enam aega on võtnud programmide kinnitamine, sisutegevuste käivitamine, protseduuride ettevalmistamine ning hangete läbiviimine, mistõttu on sisutegevuste elluviimise ajaraam nihkunud. Sellest tulenevalt hindavad prioriteetse suuna rakendusasutus ja rakendusüksus meetmete rakendumist rahuldavaks.

- „**Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks**”, mille tegevusi rahastatakse ESFst 74 648 806 euro ning erasektori poolt 18 662 201 euro ulatuses. Prioriteetse suuna meetmete eelarve kokku on 93 311 007 eurot. Rakendusasutuseks on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM) ja rakendusüksusteks Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) ning Krediidid ja Ekspordi Garanteerimise Sihtasutus KredEx (KredEx).

Prioriteetse suuna eesmärgid on järgmised:

1. Ettevõtete töötajate teadmised ja oskused vastavad ettevõtete vajadustele ning nende arendamine on harjumuspärane.
2. Ettevõtete otsused on pädevad ja professionaalsed.
3. Rohkem elujõulisi uusi ettevõtteid.
4. Teadmised ettevõtlusest ja innovatsioonist on levinud ja hästi kättesaadavad.

KredEx'i rakendatava meetme 1.4.1 „Stardi-ja mikrolaenu käendusprogramm” esimene käendusleping sõlmiti 24.04.2008. Kokku sõlmiti aruandlusperioodil 30 lepingut käenduskoostuse kogusummas 0,6 mln eurot. Turundustegevused toote turule toomisel seisnesid trükimeedias vastavasisuliste artiklite ja teadete avaldamises, kliendilehes, KredEx'i kui ka EAS'i interneti koduleheküljel info kajastamises ja koostööpartneritele ning sihtrühmale infovoldikute edastamises.

Meetme raames käenduste väljastamine on olnud oodatust madalam peamiselt tulenevalt sellest, et hoolimata KredExi positiivsest otsusest, ei soovi pangad alustavatele ettevõtjatele laenu väljastada, tuues probleemiks mitteesutatavaid rahavooge, lühikest koostöökogemust pangaga ja raha puudumist. RÜ hinnang enda meetme rakendamise tulemuslikkusele tervikuna aruandlusperioodil on mitterahuldav, kuna eelarvelised mahud saavutati vaid 17% ulatuses.

EASi poolt rakendatavatest meetmetest on avatud järgmised:

1. Meede 1.4.2 Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetus
2. Meede 1.4.3 Ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse programm
3. Meede 1.4.4 Turismi teadlikkus- ja koolitusprogramm
4. Meede 1.4.5 Teadmiste ja oskuste arendamise toetus
5. Meede 1.4.6 Teadmiste ja oskuste arenguprogramm
6. Meede 1.4.7 Arendustöötajate kaasamise toetus

Seisuga 31.12.2008 oli EAS-is avanenud meetmete raames laekunud 663 taotlust, millest aruandeperioodi lõpuseisuga oli vastavaks tunnistatud 529. Aruandeperioodi lõpuseisuga rahuldati neist 330 projekti toetuste kogumahuga 7 610 236 eurot (SF osa). Arvestades seda, et meetmed 2008. aasta jooksul alles avanesid, võib laekunud taotluste arvu pidada heaks. Ka laekunud taotluste kvaliteet oli üldiselt hea.

Kinnitatud projektide eelarvete kogumaht oli 9 457 993 eurot (10,1% perioodi kogueelarvest), millest seisuga 31.12.2008 oli abikõlblikke kulusid tehtud 1 480 124 eurot (1,6% perioodi kogueelarvest).

Rakendusüksuse (EAS) hinnang prioriteetse suuna senisele rakendamisele on hea. Arvestades seda, et meetmed avanesid enamasti aasta keskel või teises pooles, võib meetmete senise progressiga (võetud kohustused 10,1% perioodi kogueelarvest) rahule jääda. Prioriteetse suuna rakendamisel põhimõttelisi probleeme esinenud ei ole.

Rakendusasutuse hinnangu kohaselt võib prioriteetse suuna rakendamisega vaadeldaval perioodil üldjoontes rahule jääda. Edasiselt on oluline programmeerimise järjepidev ajakohasena hoidmine ning rakendussuutlikkuse tõstmine. Sealhulgas võib esile tuua vajadust muuta sihtgruppidele suunatud teavitustöö efektiivsemaks ning kiirendada muutlike kitsaskohtade tuvastamist. Kindlasti tuleks ka toetuskeemide rakenduse eelduseks oleva hindamismetoodika ja taotlus- ning aruandlusvormide väljatöötamise võimekust arendada, aitamaks kaasa meetmete avanemise ajakulu miinimumini viimisele.

- „**Suurem haldusvõimekus**”, mille tegevusi rahastatakse ESFst 21 587 565 euro, Eesti avaliku sektori poolt 2 764 489 euro ning erasektori poolt 113 621 euro ulatuses. Prioriteetse suuna meetmete eelarve kokku on 24 465 675 eurot. Rakendusasutusteks on Riigikantselei ja Siseministerium (SIM) ning rakendusüksusteks Riigikantselei ning EAS.

Prioriteetse suuna eesmärgid on järgmised:

1. Poliitika kujundamise ja elluviimise tulemuslikkus ja efektiivsus on tõusnud.
2. Avaliku- ja mittetulundussektori töötajad on asjatundlikud ja usaldusväärsed.

Alasuundade 1 „Avaliku sektori asutuste ja mittetulundusühingute strateegilise juhtimissuutlikkuse tõstmine“, 2 „Parema õigusloome arendamine“, 3 „Avaliku sektori töötajate ja mittetulundusühingute töötajate koolitus ja arendamine“ ja 5 „Maakondlike tugistruktuuride toetamine“ raames on ettevalmistavad tegevused suures osas tehtud ja hetkel käib alasuundade rakendamine. Alasuuna 4 „Avaliku sektori koolitussüsteemi arendamine“ raames käivad ettevalmistavad tegevused ning programmi kirjeldus ei olnud 2008. a lõpuks kinnitatud.

Läbi avatud taotlusvoorude rakendatakse meedet „Riigi, kohalike omavalitsuste ja mittetulundusühingute strateegilise juhtimissuutlikkuse tõstmine“ (meetme turunduslik nimi on Tarkade otsuste fond, ehk TOF) ning meedet „Avalike teenistujate, kohalike omavalitsuste ja

mittetulundusühingute töötajate koolitus ja arendamine“. Aruandlusperioodil viis RÜ läbi kaks avatud taotlusvoorud. Taotlusi laekus oodatust kordades rohkem, mis näitas alameetmete aja- ja asjakohasust ning vajadust tegevuste rahastamiseks selliste toetuskeemide abil. Suvel avas RÜ kõik avatud taotlusvoorud (teistkordselt). Taotlusi ootas RÜ 2008. a septembriks ja oktoobriks. Muuhulgas oli esmakordselt avatud ka TOF valitsusvälise analüüsisuutlikkuse kasvatamise alameede, kust toetatakse doktorantide ja noorteadlaste analüüsivõimekuse tõstmist.

Viimasena mainitud alasuuna osas võtab RÜ kohustused 2009. a I kvartalis. Aruandlusperioodil esitati RÜ-le 265 taotlust (sisaldades ka esitatud eeltaotlusi), millest on seisuga 31.12.2008 toetuse taotluse rahuldamise otsus tehtud 92 taotluse osas.

Prioriteetse suuna „Suurem haldusvõimekuse“ raames on plaanis perioodil 2007-2013 avada 13 programmi, millest kuus programmi kinnitati 2008. a jooksul. Kõigi kuue kinnitatud programmi alusel on võetud kohustused ja teostatud ka väljamakseid. Programmide kinnitamise ja väljamaksete teostamise perioodi vahe on väga väike, millest lähtuvalt RÜ hinnangul ei ole kinnitatud programmide puhul hetkel probleemi kohustuste realiseerumisega väljamakseteks. Järgmisel aruandlusaastal plaanib RÜ avada täiendavalt 7 programmi, kui prioriteetse suuna juhtkomisjon programmid heaks kiidab.

Aruandlusperioodil prioriteetse suuna „Suurem haldusvõimekus“ raames on võetud kohustusi summas 11 002 797 eurot ning väljamakseid on teostatud summas 841 348 eurot, mis moodustab 3,44% prioriteetse suuna eelarvest.

Rakendusasutuse hinnang aruandlusperioodil teostatud tegevuste kohta võib pidada heaks, mida on näidanud ka avatud taotlusvoorude populaarsus taotlejate suure hulga ja aktiivsusega.

- „**Horisontaalne tehniline abi**“, mille tegevusi rahastatakse ESFst 7 787 318 euro ja Eesti avaliku sektori poolt 1 374 233 euro ulatuses. „**Tehniline abi**“ prioriteetset suunda rahastatakse 391 011 euro ulatuses ESF-i vahenditest. Mõlema prioriteetse suuna rakendusasutuseks ning rakendusüksusteks on rahandusministeerium (RM) ehk korraldusasutus.

RM rakendab perioodil 2007-2013 nelja meetet: horisontaalse tehnilise abi meetet, Inimressursi arendamise rakenduskava tehnilise abi meetet, Elukeskkonna arendamise rakenduskava tehnilise abi meetet ja Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava tehnilise abi meetet.

Horisontaalse tehnilise abi meetme kogueelarve perioodiks 2007–2013 on 64 894 314 eurot, millele lisandub 15% omafinantseeringut. Horisontaalse tehnilise abi meetet hõlmab kõiki rakenduskavasid ja eelarve on jagatud kõigi kolme rakenduskava vahel moodustades eraldiseisva prioriteetse suuna igas rakenduskavas. Toetuse saajate poolt tehtavad horisontaalsed kulud jagatakse samuti kolme rakenduskava vahel ning kantakse iga rakenduskava kuludesse vastavalt proportsioonile horisontaalse tehnilise abi eelarvest, ning seda tehakse alles hetkel, mil kulud deklareeritakse Euroopa Komisjonile. Inimressursi arendamise rakenduskava horisontaalse tehnilise abi meetme osa horisontaalses tehnilises abis moodustab 12%. Aruandes kajastatakse edaspidi vaid horisontaalse tehnilise abi meetme seda osa, mis kaetakse Inimressursi arendamise rakenduskava vahenditest.

Tehnilise abi prioriteetse suuna eelarve programmiperioodiks on 391 011 eurot, millele ei ole ette nähtud avaliku sektori osalust.

Tehnilise abi prioriteetset suunda rahastatakse Euroopa Sotsiaalfondist, horisontaalse tehnilise abi prioriteetset suunda rahastatakse nii Euroopa Sotsiaalfondist (12%) kui ka Euroopa Regionaalarengu Fondist (88%).

Prioriteetsete suundade kõik 4 meetet avanesid 2007. aastal ning taotlemine toimub avatud taotlemise põhimõttel.

2007. aastal laekus ja rahuldati horisontaalse tehnilise abi meetme raames 9 toetuse taotlust, tehnilise abi meetmes 1 toetuse taotlus. Alates 2008. aastast jääb kehtima avatud taotlemise skeem, kuid taotlemine toimub vastavalt riigieelarve seaduses sätestatud riigieelarve koostamise korrale, mis tähendab, et taotlused loetakse rahuldatuks kinnitatud riigieelarve mahus.

2008. aastal oli horisontaalse tehnilise abi toetuse saajaid 14. Vahendeid 2008. aasta lõpu seisuga taotletud horisontaalse tehnilise abi meetmes 3 709 061 euro ulatuses, millest 31. detsembriks 2008. a oli välja makstud 2 331 037 ehk 62,8%. Tehnilise abi meetmes oli toetuse saajaid 3 ja taotleti vahendeid 20 250 euro ulatuses, kuid väljamakseid tehti vaid 1 projektis 893 euro ulatuses ehk 4,4% taotletust.

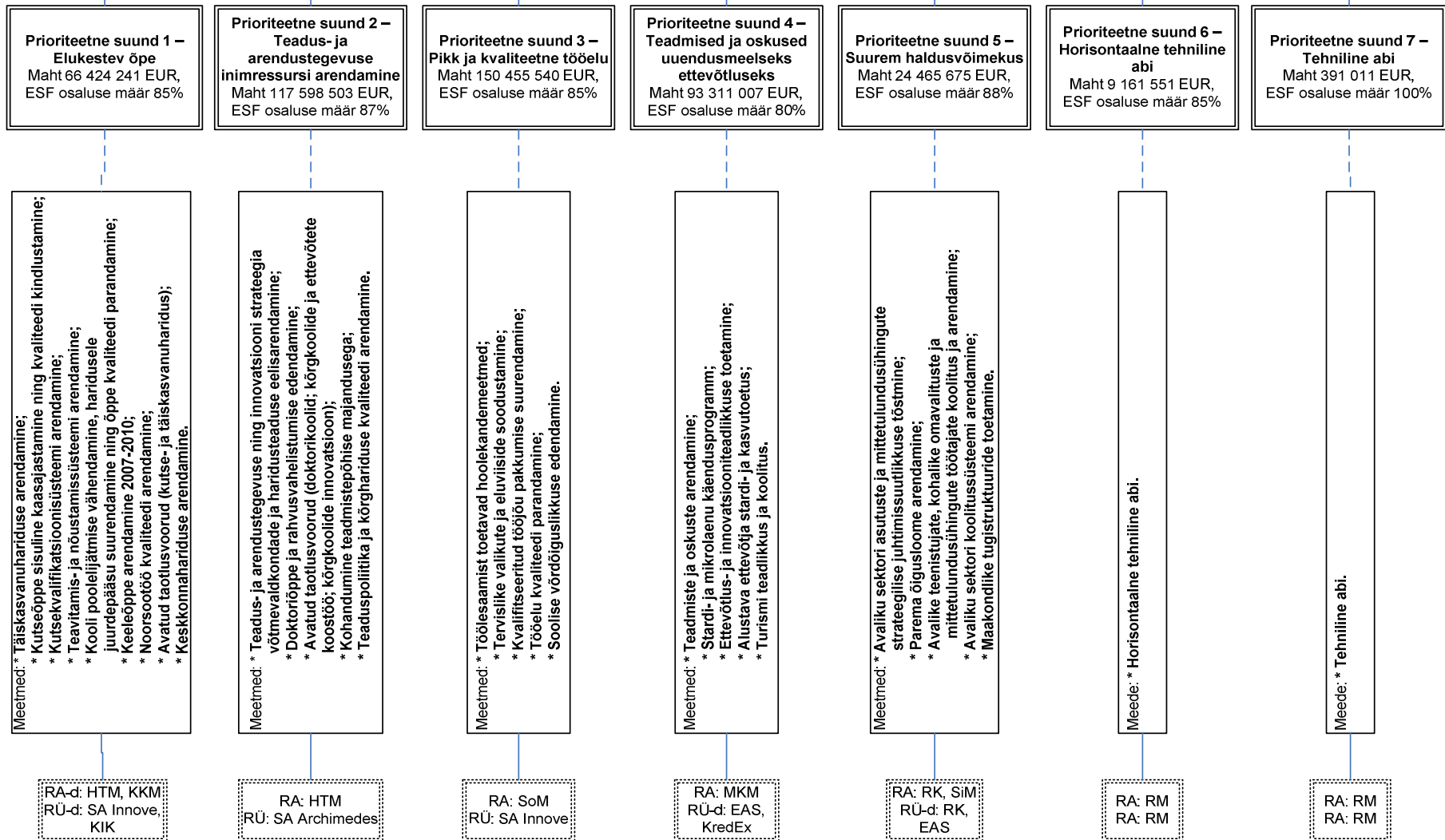
Kuna ka 2008. a olid kasutusel paralleelselt perioodi 2004-2006 ja 2007-2013 tehnilise abi vahendid, siis on osasid perioodi 2007-2013 ettevalmistavaid tegevusi rahastatud veel perioodi 2004-2006 vahenditest. Vähendamaks riski, et aasta lõpus tekib osaline vahendite puudujääk, esitasid paljud toetuse saajad taotlused vahendite saamiseks, aga realselt neid vahendeid vaja ei läinud.

Korraldusasutuse hinnang taotletud vahendite kasutamisele on rahuldav.

Vaata lisaks allolevat Inimressursi arendamise rakenduskava joonist.

Inimressursi arendamise rakenduskava

Maht 461 807 528 EUR, ESF osaluse määr 85%

2. RAKENDUSKAVA ELLUVIIMINE

2.1. Saavutused ja arengu analüüs

2.1.1. Indikaatorite saavutustase

Alljärgnevas indikaatorite tabelis on kajastatud kõik rakenduskavas välja toodud indikaatorid. Enamus väljund- ja tulemusindikaatoreid on iga-aastaselt mõõdetavad. Infoallikaks on peamiselt meetme või programmi seirearuanded, Eesti Statistikaamet ning rakendusüksuste ja rakendusasutuste poolt kogutav info. Kõiki mõjuindikaatoreid iga-aastaselt ei mõõdetata, peamine sisend on kavandatud läbi valdkondlike hindamiste ning uuringute. Kõikide indikaatorite lõikes on aasta 2010 kontrollaasta, mil viiakse läbi vahehindamised ning -uuringud, et 2011. aasta alguses hinnata senist rakendamise edukust. Indikaatorite tabelitest välja toodud 2010. aasta kontrolltasemed on oluliseks mõõdikuks rakendamise edukuse, eesmärkide poole liikumise hindamisel.

*Tabel 1: Inimressursi arendamise rakenduskava indikaatorid.
Allikas: prioriteetsete suundade aruanded 2008.*

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Prioriteetne suund 1: Elukestev õpe										
Eesmärk 1: Suurem osalemine elukestvas õppes vastavalt võimekusele ja vajadustele										
Väljundindikaator: Täiskasvanute koolitust pakkuvate kutseõppeasutuste ja vabahariduslike koolituskeskuste arv (kokku)	Saavutustase eesmärgist %	0%	61,3%							
	Saavutustase	0	46							
	Eesmärk	75	75	75	75	75				
	Esiolgne tase	64	0							
Tulemusindikaator: Koolituse edukalt läbinud töötavate täiskasvanud inimeste arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	5,9%							
	Saavutustase	0	4314		40000					
	Eesmärk	73000	73000	73000	73000	73000				
	Esiolgne tase	11505 (2006)	0							
Mõjuindikaator: Täiskasvanud elanike (25-64a) elukestvas õppes osalemise määr	Saavutustase eesmärgist %	61%	85,2%							
	Saavutustase	7,0%	9,8%		10%					
	Eesmärk	11,5%	11,5%	11,5%	11,5%	11,5%	11,5%	11,5%		
	Esiolgne tase	6,5%	7,0%							
Väljundindikaator: Moderniseeritud nõuete järgi välja töötatud kutsestandardid	Saavutustase eesmärgist %	0%	6,7%							
	Saavutustase	0	20		100					
	Eesmärk	300	300	300	300	300	300	300		
	Esiolgne tase	5	0							
Tulemusindikaator: Inimeste arv, kelle kvalifikatsiooni on tunnustatud uuendatud nõuete järgi (uute kutsetunnistuste arv)	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%							

	Saavutustase	0	0		10000					
	Eesmärk	30000	30000	30000	30000	30000	30000	30000		
	Esialgne tase	0	0							
Väljundindikaator: Noorsootõtjatele suunatud koolituste arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	2%							
	Saavutustase	0	5		100					
	Eesmärk	250	250	250	250	250	250	250		
	Esialgne tase	0	0							
Tulemusindikaator: Koolituse edukalt läbinud noorsootõtjate arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	1,8%							
	Saavutustase	0	70		1600					
	Eesmärk	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000		
	Esialgne tase	0	0							
Väljundindikaator: Mitte-eestlastele suunatud koolituste arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	8,9%							
	Saavutustase	0	8		45					
	Eesmärk	90	90	90	90	90	90	90		
	Esialgne tase	0	0							
Tulemusindikaator: Koolituse läbinud mitte-eestlaste arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	4%							
	Saavutustase	0	155		1870					
	Eesmärk	3750	3750	3750	3750	3750	3750	3750		
	Esialgne tase	0	0							
Mõjuindikaator: Mitte-eestlaste (25-64.a) elukestvas õppes osalemise määr	Saavutustase eesmärgist %	48%	70%							
	Saavutustase	4,8%	7%		7,5%					
	Eesmärk	10,0%	10,0%	10,0%	10,0%	10,0%	10,0%	10,0%		
	Esialgne tase	4,1%	4,8%							
Eesmärk 2: Õpe üld- ja kutsehariduses on kõrgtasemeline ning vastab õppijate ja ühiskonna vajadustele										

Väljundindikaator: Koolitustel osalenud kutseõpetajate arv (õppeaasta vältel koolitustel osalenud kutseõpetajate arv)	Saavutustase eesmärgist %	0%	76,4%							
	Saavutustase	0	344							
	Eesmärk (ühe õppeaasta kohta)	450	450	450	450	450	450	450		
	Esialgne tase	0	0							
Tulemusindikaator: Läbitud koolitust vajalikuks ja kasulikuks hinnanud õpetajate osakaal koolitustel osalenutest	Saavutustase eesmärgist %	0%	104,4%							
	Saavutustase	0%	94%		80%					
	Eesmärk	90%	90%	90%	90%	90%	90%	90%		
	Esialgne tase	0	0							
Väljundindikaator: Rakenduskava raames välja töötatud HEV õpilastele suunatud õppematerjalide arv, mis vastavad riikliku õppekava nõuetele	Saavutustase eesmärgist %	0%	3,3%							
	Saavutustase	0	1		15					
	Eesmärk	30	30	30	30	30	30	30		
	Esialgne tase	5	0							
Tulemusindikaator: Päevases õppevormis individuaalse õppekava alusel õppivate õpilaste osakaal	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%							
	Saavutustase	0	0		3%					
	Eesmärk	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%		
	Esialgne tase	0	0							
Väljundindikaator: Koolitusel osalevate õpetajate arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%							
	Saavutustase	0	0		400					

	Eesmärk	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000		
	Esiolgne tase	0	0							
Tulemusindikaator: Protsent õpetajatest, kes vastavad kvalifikatsiooninõuetele	Saavutustase eesmärgist %									
	Saavutustase	N/A	N/A							
	Eesmärk	95%	95%	95%	95%	95%	95%	95%		
	Esiolgne tase	89,5%	N/A							
Väljundindikaator: Koolitatud nõunike arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%							
	Saavutustase	0	0		150					
	Eesmärk	200	200	200	200	200	200	200		
	Esiolgne tase	100	0							
Tulemusindikaator: Süsteemselt asutuse kvaliteeti hindavate õppeasutuste osakaal	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%							
	Saavutustase	0%	0%		30%					
	Eesmärk	50%	50%	50%	50%	50%	50%	50%		
	Esiolgne tase	5%	0%							
Väljundindikaator: Koolitatud pedagoogide arv IKT edasijõudnute tasemel, e-portfoolio ja projektipõhiste õpingute valdkonnas	Saavutustase eesmärgist %	0%	13,5%							
	Saavutustase	0	1615		8000					
	Eesmärk	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000		
	Esiolgne tase	0	0							
Tulemusindikaator: IKT-d aktiivselt tundides ja koolitustel kasutatavate ning elektroonilisi õppematerjale koostavate õpetajate osakaal	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%							
	Saavutustase	0%	0%		25%					
	Eesmärk	35%	35%	35%	35%	35%	35%	35%		

	Esiolgne tase	0%	0%						
Mõjuindikaator: Koolituses mitteosalevate madala haridustasemega noorte osakaal 18-24 a vanusegrupis	Saavutustase eesmärgist %								
	Saavutustase	N/A	N/A		10,0%				
	Eesmärk	8%	8%	8%	8%	8%	8%	8%	
Mõjuindikaator: Vähemalt keskhariduse omandanud noorte osatähtsus 20-24a vanusegrupis	Esiolgne tase	13,2%	N/A						
	Saavutustase eesmärgist %								
	Saavutustase	N/A	N/A		83%				
	Eesmärk	84%	84%	84%	84%	84%	84%	84%	
	Esiolgne tase	83%	N/A						

Prioriteetne suund 2: Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine

Eesmärk 1: Lisandub teadmispõhisele ühiskonnale vajalik uus põlvkond teadlasi ja insenere

Väljundindikaator: Kõrgetasemeliste rahvusvaheliste õppejõudude ja teadlaste pikaajalised ESF-i kaasfinantseeritavad grandid eelisarendatavates valdkondades	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%						
	Saavutustase	0	0		8-10				
	Eesmärk	10-12	10-12	10-12	10-12	10-12	10-12	10-12	
	Esiolgne tase	0	0						
Tulemusindikaator: Kõrgetasemeliste rahvusvaheliste õppejõudude pikaajalist granti saanud õppejõudude poolt juhendatavate magistrantide ning doktorantide arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%						

	Saavutustase	0; 0	0; 0		magistrantide arv: 15-20 doktorantide arv: 8-10					
	Eesmärk	magistrantide arv: 20-25; doktorantide arv 10-6	magistrantide arv: 20-25; doktorantide arv 10-7	magistrantide arv: 20-25; doktorantide arv 10-8	magistrantide arv: 20-25; doktorantide arv 10-9	magistrantide arv: 20-25; doktorantide arv 10-10	magistrantide arv: 20-25; doktorantide arv 10-11	magistrantide arv: 20-25; doktorantide arv 10-12		
	Esiolgne tase	0; 0	0; 0							
Väljundindikaator: ESF-i finantseeritavate doktoriõppe kohtade arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	20-22,5%							
	Saavutustase	0	9		20 - 25					
	Eesmärk	40 - 45	40 - 45	40 - 45	40 - 45	40 - 45	40 - 45	40 - 45		
	Esiolgne tase	0	0							
Tulemusindikaator: ESF-i finantseeritavatel doktoriõppe kohtadel atesteeritute osakaal	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%							
	Saavutustase	0%	0%							
	Eesmärk	90%	90%	90%	90%	90%	90%	90%		
	Esiolgne tase	0%	0%							
Eesmärk 2: Tugevneb kõrghariduse kvaliteet ning suunatus lisandväärtuse loomisele										
Väljundindikaator: ESF-i kaasfinantseeritavate stipendiumite eest Eesti ülikoolides õppivate välisdoktorantide arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	33-50%							
	Saavutustase	0	5							
	Eesmärk	10-15	10-15	10-15	10-15	10-15	10-15	10-15		
	Esiolgne tase	0	0							

Tulemusindikaator: ESF-i kaasfinantseeritavate stipendiumite eest ülikoolides õppivate atesteeritud välisdoktorantide osakaal	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%							
	Saavutustase	0%	0%							
	Eesmärk	90%	90%	90%	90%	90%	90%	90%		
	Esialgne tase	0%	0%							
Väljundindikaator: ESF-i finantseeritavatel lühiajalistel õppejõudude täienduskoolituskursustel osalenud õppejõudude arv aasta jooksul	Saavutustase eesmärgist %	0%	126,3%							
	Saavutustase	0	505							
	Eesmärk	400	400	400	400	400	400	400		
	Esialgne tase	0	0							
Tulemusindikaator: Täienduskoolituskursused edukalt läbinute osakaal	Saavutustase eesmärgist %	0%	111,1%							
	Saavutustase	0%	100%							
	Eesmärk	90%	90%	90%	90%	90%	90%	90%		
	Esialgne tase	0%	0%							
Väljundindikaator: ESFi finantseerimisel toimuvate kõrgkooli tasemel e-kursuste arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	16,7%							
	Saavutustase	0	500		1500					
	Eesmärk	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000		
	Esialgne tase	0	0							
Tulemusindikaator: ESFi finantseerimisel toimunud kõrgkooli tasemel e-kursuste edukalt läbinute arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	46,3%							
	Saavutustase	0	20835		30000					
	Eesmärk	45000	45000	45000	45000	45000	45000	45000		

	Esiolgne tase	16000	0							
--	---------------	-------	---	--	--	--	--	--	--	--

Prioriteetne suund 3: Pikk ja kvaliteetne tööelu										
Eesmärk 1: Kvalifitseeritud tööjõu pakkumine on suurenenud										
Väljundindikaator: Aktiivseid tööturuteenuseid saanud inimeste arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	12,4%							
	Saavutustase	0	10543		22500					
	Eesmärk	85000	85000	85000	85000	85000	85000	85000		
	Esiolgne tase	20000 (2004-2006)	0							
Tulemusindikaator: Aktiivsete tööturuteenuste abil tööle rakendunud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest	Saavutustase eesmärgist %									
	Saavutustase	N/A	N/A		46%					
	Eesmärk	50%	50%	50%	50%	50%	50%	50%		
	Esiolgne tase	42,4% (2004)	N/A							
Väljundindikaator: Töölesaamist toetavaid teenuseid saanud isikute arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0,3%							
	Saavutustase	0	49		7500					
	Eesmärk	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000		
	Esiolgne tase	N/A	0							
Tulemusindikaator: Töölesaamist toetavate teenuste abil tööle rakendunud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest	Saavutustase eesmärgist %									
	Saavutustase	N/A	N/A		30%					
	Eesmärk	35%	35%	35%	35%	35%	35%	35%		
	Esiolgne tase	N/A	N/A							

Mõjuindikaator: Aktiivsuse määr (15-64a)	Saavutustase eesmärgist %	97%								
	Saavutustase	72,5%	N/A		73,5%					
	Eesmärk	74,8%	74,8%	74,8%	74,8%	74,8%	74,8%	74,8%		
	Esialgne tase	69,6% (2005)	N/A							
Mõjuindikaator: Lastetute inimeste ning väikelaste vanemate hõive lõhe vanusegrupis 20-50 aastat (sugude kaupa)	Saavutustase eesmärgist %									
	Saavutustase	N/A	N/A		M - 8,0; N - 24,0					
	Eesmärk	M - 5,0; N - 21,0	M - 5,0; N - 21,0	M - 5,0; N - 21,0	M - 5,0; N - 21,0	M - 5,0; N - 21,0	M - 5,0; N - 21,0	M - 5,0; N - 21,0		
	Esialgne tase	M - 10,9; N - 30 (2005)	N/A							
Mõjuindikaator: 25-49-aastaste mitteaktiivsete arv, kelle mitteaktiivsuse põhjuseks on haigus või vigastus	Saavutustase eesmärgist %									
	Saavutustase	N/A	N/A		14200					
	Eesmärk	13000	13000	13000	13000	13000	13000	13000		
	Esialgne tase	15400 (2005)	N/A							
Eesmärk 2: Tööelu kvaliteet on paranenud										
Väljundindikaator: Koolitusel osalevate tööinspektorite arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%							
	Saavutustase	0	0							
	Eesmärk	70	70	70	70	70	70	70		
	Esialgne tase	0 (2005)	0							
Tulemusindikaator: sertifitseeritud tööinspektorite arv	Saavutustase eesmärgist %									

	Saavutustase	0	0							
	Eesmärk	70	70	70	70	70	70	70		
	Esialgne tase	0 (2005)	0							
Väljundindikaator: Koolitusel osalevate ettevõtete töökeskonnaspetsialistide arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%							
	Saavutustase	0	0							
	Eesmärk	7550	7550	7550	7550	7550	7550	7550		
	Esialgne tase	0 (2005)	0							
Tulemusindikaator: Töötajate osakaal, kes töötavad ettevõtetes, mille töökeskonnaspetsialist on läbinud spetsiaalse kinnitatud õppekaval põhineva töökeskkonna alase koolituse	Saavutustase eesmärgist %									
	Saavutustase	N/A	N/A							
	Eesmärk	70%	70%	70%	70%	70%	70%	70%		
	Esialgne tase	0% (2005)	N/A							
Mõjuindikaator: Tööturu sooline segregatsioon (ehk segregatsiooniindeks)	Saavutustase eesmärgist %									
	Saavutustase	N/A	N/A		ametite lõikes: 29,5; sektorite lõikes: 22,0					
	Eesmärk	ametite lõikes: 28,0; sektorite lõikes: 20,5	ametite lõikes: 28,0; sektorite lõikes: 20,6	ametite lõikes: 28,0; sektorite lõikes: 20,7	ametite lõikes: 28,0; sektorite lõikes: 20,8	ametite lõikes: 28,0; sektorite lõikes: 20,9	ametite lõikes: 28,0; sektorite lõikes: 20,10	ametite lõikes: 28,0; sektorite lõikes: 20,11		

	Esiolgne tase	ametite lõikes: 30,8; sektorite lõikes: 23,7 (2005)	N/A							
--	---------------	--	-----	--	--	--	--	--	--	--

Prioriteetne suund 4: Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks										
Eesmärk 1: Ettevõtete töötajate teadmised ja oskused vastavad ettevõtete vajadustele ning nende arendamine on harjumuspärane										
Väljundindikaator: Ettevõtete osakaal, kes on saanud koolitustoetust kõigi potentsiaalsete toetuse saajate seast (füüsilisest isikust ettevõtjad pole kaasa arvatud)	Saavutustase eesmärgist %									
	Saavutustase	N/A	N/A							
	Eesmärk	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%		
	Esiolgne tase	2,8%	N/A							
Tulemusindikaator: Ettevõtete osakaal, mis on viimase 12 kuu jooksul koolitanud vähemalt pooli oma töötajaid	Saavutustase eesmärgist %		82,0%							
	Saavutustase	N/A	41%		45%					
	Eesmärk	50%	50%	50%	50%	50%	50%	50%	50%	
	Esiolgne tase	39% (2005)	N/A							
Tulemusindikaator: Ettevõtete osakaal, mis on viimase 12 kuu jooksul koolitanud oma töötajat	Saavutustase eesmärgist %	N/A	90,0%							
	Saavutustase	0	63%		65%					
	Eesmärk	70%	70%	70%	70%	70%	70%	70%	70%	
	Esiolgne tase	61% (2005)	N/A							
Väljundindikaator: Toetatud ettevõtete arv aastas, mis on saanud mobiilsustoetust kaasamaks kõrgelt	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%							

kvalifitseeritud tööjõudu	Saavutustase	0	0		60%					
	Eesmärk	70	70	70	70	70	70	70		
	Esialgne tase	0	0							
Tulemusindikaator: Innovatsioonikulude kasv mobiilsustoetust saanud ettevõtjate seas	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%							
	Saavutustase	0%	0%							
	Eesmärk	Keskmine reaalkasv 15% aastas	Keskmine reaalkasv 15% aastas	Keskmine reaalkasv 15% aastas	Keskmine reaalkasv 15% aastas	Keskmine reaalkasv 15% aastas	Keskmine reaalkasv 15% aastas	Keskmine reaalkasv 15% aastas		
	Esialgne tase	0%	0%							
Eesmärk 2: Ettevõtete otsused on pädevad ja professionaalsed										
Väljundindikaator: Toetatud ettevõtete arv aastas, mis on saanud toetust nõustamisteenuse kasutamiseks	Saavutustase eesmärgist %	0%	11,7%							
	Saavutustase	0	70							
	Eesmärk	600	600	600	600	600	600	600		
	Esialgne tase	340 (2006)	0							
Tulemusindikaator: Ettevõtete osakaal, mis on viimase 12 kuu jooksul kasutanud ettevõttevälisist konsultatsiooniteenust	Saavutustase eesmärgist %		60%							
	Saavutustase	N/A	30%		40%					
	Eesmärk	50%	50%	50%	50%	50%	50%	50%		
	Esialgne tase	33% (2005)	N/A							
Tulemusindikaator: Ettevõtete osakaal, mille juhid on osalenud pikemaajalistel juhtimiskoolitustel	Saavutustase eesmärgist %		88%							

	Saavutustase	N/A	44%		42%					
	Eesmärk	50%	50%	50%	50%	50%	50%	50%		
	Esiolgu tase	35% (2005)	N/A							
Eesmärk 3: Rohkem elujõulisi uusi ettevõtteid										
Väljundindikaator: Toetatud alustavate ettevõtete arv aastas	Saavutustase eesmärgist %		44,3%							
	Saavutustase	N/A	155		> 250					
	Eesmärk	> 350	> 350	> 350	> 350	> 350	> 350	> 350		
	Esiolgu tase	153 (2005)	N/A							
Tulemusindikaator: Ellujäämismäär toetust saanud alustavate ettevõtjate seas	Saavutustase eesmärgist %									
	Saavutustase	N/A	N/A		> 80%					
	Eesmärk	85%	85%	85%	85%	85%	85%	85%		
	Esiolgu tase	65% (2005)	N/A							
Eesmärk 4: Teadmised ettevõtlusest ja innovatsioonist on levinud ja hästi kättesaadavad										
Väljundindikaator: Haridustöötajate arv aastas, kes on osalenud ettevõtlushariduse programmis	Saavutustase eesmärgist %									
	Saavutustase	N/A	N/A							
	Eesmärk	200	200	200	200	200	200	200		
	Esiolgu tase	0	N/A							
Tulemusindikaator: Ettevõtete osakaal, mis leiavad, et ettevõtlust puudutavat info leidmisega ei ole neil raskusi	Saavutustase eesmärgist %		95,3%							
	Saavutustase	N/A	81%		80%					
	Eesmärk	85%	85%	85%	85%	85%	85%	85%		
	Esiolgu tase	76% (2005)	N/A							
Tulemusindikaator: Õpilaste arv, kes on saanud ettevõtlusõpet.	Saavutustase eesmärgist %									
	Saavutustase	N/A	N/A		20%					

	Eesmärk	35%	35%	35%	35%	35%	35%	35%		
	Esialgne tase	9%	N/A							
Tulemusindikaator: Õppekavade osakaal, kus õpetatakse ettevõtlusõpet (ülikoolid ja kutsehariduskoolid)	Saavutustase eesmärgist %									
	Saavutustase	N/A	N/A		35%					
	Eesmärk	50%	50%	50%	50%	50%	50%	50%		
	Esialgne tase	N/A	N/A							

Prioriteetne suund 5: Suurem haldusvõimekus										
Eesmärk 1: Poliitika kujundamise ja elluviimise tulemuslikkus ja efektiivsus on tõusnud										
Väljundindikaator: Rahastatud uuringute ja analüüside arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%							
	Saavutustase	0	0		15					
	Eesmärk	30	30	30	30	30	30	30		
	Esialgne tase	N/A	0							
Tulemusindikaator: Organisatsioonide arv (või organisatsioonide gruppide arv samas tegevusalas) kes on muutnud juhtimissüsteeme või protseduure Organisatsioonide arv (või organisatsioonide gruppide arv samas tegevusalas) kes on muutnud juhtimissüsteeme või protseduure Lihtsustatud ja kodifitseeritud õigusvaldkondade arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%							
	Saavutustase	0	0		4; 1 nendest koos MTÜdega (sh sots. partnerid).					

	Eesmärk	10; 3 nendest koos MTÜdega (sh sots. partnerid)	10; 3 nendest koos MTÜdega (sh sots. partnerid)	10; 3 nendest koos MTÜdega (sh sots. partnerid)	10; 3 nendest koos MTÜdega (sh sots. partnerid)	10; 3 nendest koos MTÜdega (sh sots. partnerid)	10; 3 nendest koos MTÜdega (sh sots. partnerid)	10; 3 nendest koos MTÜdega (sh sots. partnerid)		
	Eesialgne tase	0	0							
Tulemusindikaator: Lihtsustatud ja kodifitseeritud õigusvaldkondade arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%							
	Saavutustase	0	0		1					
	Eesmärk	3	3	3	3	3	3	3		
	Eesialgne tase	0	0							
Tulemusindikaator: Erinevate MTÜde arv aastas, kes on saanud nõustamisteenust	Saavutustase eesmärgist %	0%	113,8%							
	Saavutustase	0	1707							
	Eesmärk	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500		
	Eesialgne tase	1395	0							
Mõjuindikaator: Valitsussektori töö tulemuslikkus	Saavutustase eesmärgist %	90%	84%							
	Saavutustase	40,6	37,9		43,77					
	Eesmärk	45,1	45,1	45,1	45,1	45,1	45,1	45,1		
	Eesialgne tase	41,65	40,6							
Eesmärk 2: Avaliku- ja mittetulundussektori töötajad on asjatundlikud ja usaldusväärsed										
Väljundindikaator: Avalike teenistujate ja töötajate arv, kes on saanud koolitust organisatsioonipõhistel koolitustel või keskselt korraldatud koolitustel	Saavutustase eesmärgist %	0%	12,7%							
	Saavutustase	0	1514		5100					
	Eesmärk	11900	11900	11900	11900	11900	11900	11900		

	Esiolgne tase	N/A	0							
Väljundindikaator: Koolitatud mittetulundusühenduste (sh. sotsiaalpartnerite) töötajate arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	40,9%							
	Saavutustase	0	859		900					
	Eesmärk	2100	2100	2100	2100	2100	2100	2100		
	Esiolgne tase	N/A	0							
Tulemusindikaator: Personalivoolavus	Saavutustase eesmärgist %	69%								
	Saavutustase	14,4%	N/A							
	Eesmärk	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%		
	Esiolgne tase	14,5%	14,4%							
Tulemusindikaator: Väljatöötatud koolitusprogrammide arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%							
	Saavutustase	0	0		6					
	Eesmärk	12	12	12	12	12	12	12		
	Esiolgne tase	N/A	0							
Mõjuindikaator: Avaliku teenistuse asjatundlikkus	Saavutustase eesmärgist %	70%	86%							
	Saavutustase	49%	60%							
	Eesmärk	70%	70%	70%	70%	70%	70%	70%		
	Esiolgne tase	54%	49%							
Mõjuindikaator: Avaliku teenistuse usaldusväärsus	Saavutustase eesmärgist %	46%	75%							
	Saavutustase	30%	49%							
	Eesmärk	65%	65%	65%	65%	65%	65%	65%		
	Esiolgne tase	47%	30%							
Mõjuindikaator: Avaliku teenistuse pühendumuse indeks	Saavutustase eesmärgist %	78%	84%							
	Saavutustase	49%	53%							
	Eesmärk	63%	63%	63%	63%	63%	63%	63%		

	Esiolgne tase	46%	49%						
--	---------------	-----	-----	--	--	--	--	--	--

Prioriteetne suund 6: Horisontaalne tehniline abi									
Eesmärk 1: Eesti rahva teadlikkuse kasv struktuurivahenditega kaasnevatest võimalustest									
Tulemusindikaator: Struktuurivahendite kodulehel registreeritud külastuste arv (aastas)	Saavutustase eesmärgist %	125%	241%						
	Saavutustase	149873	289187		114000				
	Eesmärk	120000	120000	120000	120000	120000	120000	120000	
	Esiolgne tase	90000	149873						
Tulemusindikaator: Avalikkuse teadlikkus struktuurivahenditest (protsendina täisealisest rahvastikust)	Saavutustase eesmärgist %	53%	93,3%						
	Saavutustase	24%	42%		37%				
	Eesmärk	45%	45%	45%	45%	45%	45%	45%	
	Esiolgne tase	28%	24%						
Eesmärk 2: Kasvav kogemustevahetus ning suurem rakenduskavade elluviimisel tekkinud parimate praktikate levik									
Väljundindikaator: Horisontaalsete hindamiste arv (mis katavad kõiki rakenduskavasid)	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%						
	Saavutustase	0	0		2				
	Eesmärk	5	5	5	5	5	5	5	
	Esiolgne tase	0	0						
Eesmärk 3: Personali kogemuse ning kompetentsi kasv									
Väljundindikaator: Koolituste ning kursuste arv, mis on suunatud struktuurivahendite administratsioonile ning mida korraldab või koordineerib korraldusasutus.	Saavutustase eesmärgist %	0%	19,1%						
	Saavutustase	0	42		90				
	Eesmärk	220	220	220	220	220	220	220	

	Esiolgne tase	0	0							
--	---------------	---	---	--	--	--	--	--	--	--

Prioriteetne suund 7: Tehniline abi										
Eesmärk 1: Rakenduskava edukas elluviimine										
Väljundindikaator: Prioriteetsete suundade hindamiste arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%							
	Saavutustase	0	0		4					
	Eesmärk	9	9	9	9	9	9	9		
	Esiolgne tase	0	0							
Väljundindikaator: Avalikkusele ja võimalikele projektitaotlejatele suunatud ESFi tutvustavate suurürituste arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%							
	Saavutustase	0	0		4					
	Eesmärk	9	9	9	9	9	9	9		
	Esiolgne tase	0	0							

N/A – andmed pole kättesaadavad või aruande esitamise ajaks veel teada.

2.1.2 Finantsteave

Järgnev finantsteave on esitatud perioodi 01.01.2007 – 31.12.2008 kohta eurodes.

Aruande perioodi lõpuks olid tegevused käivitunud kõigis prioriteetsetes suundades. Kokku on rakenduskava eelarvest võetud kohustusi 230 228 115 euro ehk ligi 50% ulatuses, väljamakseid on tehtud 8 279 136 euro ulatuses ehk 1,8% perioodi kogu eelarvest. Enim on kohustusi võetud prioriteetsetes suundades „Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine“, „Elukestev õpe“ ning „Pikk ja kvaliteetne tööelu“, kõigis üle 50%. Väljamakseid on enim tehtud suunas „Horisontaalne tehniline abi“ – 8,2%. Teistes suundades jäävad väljamaksed alla 4%-i. Abikõlblikke kulusid ja väljamakseid on tehtud suhteliselt vähe. Suures osas tuleneb see sellest, et mitmed meetmed olid alles avamisel ning kuigi taotlusi rahuldati ja projekte kinnitati, siis projektid ei olnud lõppenud ning väljamakseid ei toimunud.

Kuna 2008. aastal Euroopa Komisjonilt vahemakseid ei laekunud, siis on tabelisse lisatud ettemakse jaotatud proportsionaalselt prioriteetsete suundade lõikes (veerg 4.1).

Tabel 2: Inimressursi arendamise rakenduskava finantsteave.

Allikas: Struktuuriotoetuse registri kesksüsteem (väljavõte 07.05.2009, 31.12.2008 seisuga), prioriteetsete suundade aruanded 2008, makseasutuse edastatud andmed (28.04.2009).

Prioriteetne suund	Perioodi 2007-2013 kogueelarve rakenduskava finantstabeli põhjal			Kinnitatud programmide/projektide eelarved (EUR)				Tehtud abikõlblikud kulud (rakendusüksuse poolt tehtud väljamaksete aluseks olevad kulud, EUR)				Laekumised Euroopa Komisjonilt koos ettemaksetega
	EL osalus 1.1	Eesti avaliku sektori osalus 1.2	Erasektori osalus 1.3	EL osalus 2.1	Eesti avaliku sektori osalus 2.2	Erasektori osalus 2.3	Kinnitatud programmide/projektide eelarved protsendina perioodi kogueelarvest 2.4	EL finantseering 3.1	Eesti avaliku sektori finantseering 3.2	Erasektori finantseering 3.3	Tehtud abikõlblikud kulud protsendina perioodi kogueelarvest 3.4	EL osalus 4.1
1. Elukestev õpe	56 460 605	9 963 636	0	35 106 204	6 195 212	0	62,2%	408 933	72 165	0	0,72%	2 823 030
2. Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	102 754 815	14 843 688	0	62 498 716	11 758 560	59 762	63,2%	240 968	13 912	279	0,22%	5 137 741
3. Pikk ja kvaliteetne tööelu	127 887 209	22 568 331	0	69 737 883 ¹	17 187 857 ²	0	57,8%	1 852 970	1 021 826	0	1,9%	6 394 360
4. Teadmised ja oskused uuendusmeelsetes ettevõtluseks	74 648 806	0	18 662 201	13 623 044	47 347	1 800 410	16,6%	2 601 366	0	476 549	3,3%	3 732 440
5. Suurem haldusvõimekus	21 587 565	2 764 489	113 621	9 745 698	1 257 099	0	45,0%	742 693	98 655	0	3,44%	1 079 378
6. Horisontaalne Tehniline abi	7 787 318	1 374 233	0	1 011 562	178 511	0	13,0%	635 737	112 189	0	8,2%	389 366
7. Tehniline abi	391 011	0	0	20 250	0	0	5,2%	893	0	0	0,23%	19 551
KOKKU	391 517 329	51 514 377	18 775 822	191 743 357	36 624 586	1 860 172	49,9%	6 483 560	1 318 747	476 828	1,8%	19 575 866
Rakenduskava KOKKU	(1.1+1.2+1.3) 461 807 528			(2.1+2.2+2.3) 230 228 115			49,9%	(3.1+3.2+3.3) 8 279 136			1,8%	19 575 866

Veergude selgitus:

1. Prioriteetsete suundade eelarved rakenduskava finantstabeli põhjal.
2. Kinnitatud, sh juba lõpetatud programmide/projektide eelarved ilma mitteabikõlblike kuludeta ning katkestatud projektide eelarveteta.

¹; ² – 3. prioriteetse suuna võetud kohustuste summas sisaldub raamprogramm

3. Toetuse saaja poolt tehtud ja rakendusüksuse poolt hüvitatud abikõlblikud kulud. Sisaldab EL, Eesti avaliku sektori ja erasektori finantseeringut. Osaliselt tasutud kuludokumentide alusel tehtud väljamaksetel, kus toetuse saaja ei ole veel esitanud kulude tasumist tõendavaid dokumente, kajastatakse vaid omafinantseeringu osa vastavates veergudes (3.2 või 3.3). Ettemaksete korral riigiabiskeemides kajastatakse abikõlblikku EL osalust veerus 3.1 ning omafinantseeringut vastavalt kuludokumentide esitamisele veergudes 3.2 ja 3.3 Ettemaksed riigiasutustele kajastatakse vastavates veergudes (3.1; 3.2 ja 3.3) vastavalt kuludokumentide esitamisele.

4. Andmed edastatakse makseasutuselt, RÜ-d antud veergu ei täida.

2.1.2.1 Taotlemise ja rakendamise efektiivsus maakondade lõikes

Tabel 3 kajastab sisendit kõigist rakenduskava prioriteetsetest suundadest. Andmed kajastavad 485 vastu võetud projekti/programmi sisendeid. Tabel täidetakse kumulatiivselt iga-aastaselt.

Tabel 3: Taotlemise ja rakendamise efektiivsus maakondade lõikes

Allikas: Struktuuritoetuse registri kesksüsteem (väljavõte 13.05.2009, 31.12.2008 seisuga), prioriteetsete suundade aruanded 2008

Maakond ³		Rahuldatud taotluste arv ⁴	Kinnitatud programmide ja projektide eelarved ⁵ (EUR)	Tehtud väljamaksed ⁶ (EUR) *
Harju maakond	Absoluutsummana	161	6 930 457	745 858
	Inimese kohta ⁷	0,0003	13,24	1,43
Hiiu maakond	Absoluutsummana	3	12 530	6 346
	Inimese kohta	0,0003	1,24	0,63
Ida-Viru maakond	Absoluutsummana	25	322 590	64 539
	Inimese kohta	0,0001	1,89	0,38
Jõgeva maakond	Absoluutsummana	7	47 814	22 858
	Inimese kohta	0,0002	1,30	0,62
Järva maakond	Absoluutsummana	9	59 639	35 845
	Inimese kohta	0,0002	1,65	0,99
Lääne maakond	Absoluutsummana	7	66 198	30 542
	Inimese kohta	0,0003	2,40	1,11
Lääne-Viru maakond	Absoluutsummana	21	386 220	51 014
	Inimese kohta	0,0003	5,73	0,76
Põlva maakond	Absoluutsummana	10	138 086	104 549
	Inimese kohta	0,0003	4,43	3,35
Pärnu maakond	Absoluutsummana	23	188 964	63 050
	Inimese kohta	0,0003	2,13	0,71
Rapla maakond	Absoluutsummana	5	39 994	12 965
	Inimese kohta	0,0001	1,09	0,35
Saare maakond	Absoluutsummana	17	100 408	76 645
	Inimese kohta	0,0005	2,88	2,2
Tartu maakond	Absoluutsummana	70	949 224	247 721
	Inimese kohta	0,0005	6,36	1,66
Valga maakond	Absoluutsummana	5	67 802	13 102

³ Maakond – programmi/projekti rakendamise asukoht.

⁴Rahuldatud taotluste arv – RÜ poolt rahuldatud projektitaotluste ja RA poolt heaks kiidetud programmide arv.

⁵Kinnitatud programmide ja projektide eelarved – rahuldatud programmide ja projektide lõikes võetud kohustused. Välja tuua kogusumma, st ühenduse osalus ja omafinantseering kokku.

⁶Tehtud väljamaksed – arvestatakse rahuldatud väljamaksete taotluste alusel. Välja tuua kogusumma, st ühenduse osalus ja omafinantseering kokku.

⁷Inimese kohta - arvutuste aluseks ESA andmed maakonna elanike arvu kohta seisuga 31.12. igal aastal.

	Inimese kohta	0,0001	1,98	0,38
Viljandi maakond	Absoluutsummana	11	147 966	26 704
	Inimese kohta	0,0002	2,65	0,48
Võru maakond	Absoluutsummana	16	240 860	134 948
	Inimese kohta	0,0004	6,33	3,54
Üleriiklikud/maakondade vahelised projektid ⁸	Absoluutsummana	83	219 339 290	5 894 524
	Inimese kohta	0,0001	163,64	4,4
Kokku	Absoluutsummana	473	229 038 042	7 531 210
	Inimese kohta	0,0004	170,87	5,62

* Toetuse saaja poolt tehtud ja rakendusüksuse poolt hüvitatud abikõlblikud kulud. Sisaldab EL, Eesti avaliku sektori ja erasektori finantseeringut. Osaliselt tasutud kuludokumentide alusel tehtud väljamaksetel, kus toetuse saaja ei ole veel esitanud kulude tasumist tõendavaid dokumente, kajastatakse vaid omafinantseeringu osa.

2.1.2.2 Teise fondi tüüpi kulude ülevaade

Informatsioon teise fondi kohaldamisalasse kuuluvate ehk ERF-tüüpi kulude osakaalu kohta abikõlblikest kuludest perioodil 01.01.2007-31.12.2008 on toodud tabelis 4.

Tabel 4: Teise fondi reeglite alusel tehtud kulud.

Allikas: Struktuuritoetuse registri kesksüsteem (väljavõte 07.05.2009, 31.12.2008 seisuga)

Prioriteetne suund	EL fond	Aruandlusperioodi lõpu seisuga tehtud abikõlblikud kulud (EUR) (1)	Teise fondi reeglite alusel tehtud abikõlblikud kulud (EUR) (2)	Teise fondi reeglite alusel tehtud kulude osakaal kõikidest abikõlblikest kuludest (%)
1.1 Elukestev õpe	ESF	481 098	14 589	3,03%
1.2 TjaA inimressursi arendamine	ESF	255 159	116 958	45,84%
1.3 Pikk ja kvaliteetne tööelu	ESF	2 874 796	504 829	17,56%
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	ESF	3 077 915	846 664	27,51%
1.5 Suurem haldusvõimekus	ESF	841 348	0	0%
1.6 Tehniline abi	ESF	893	0	0%

(1) Sisaldab EL, Eesti avaliku sektori ja erasektori finantseeringut. Toetuse saaja poolt tehtud ja rakendusüksuse poolt hüvitatud abikõlblikud kulud. Sisaldab tehtud ettemakseid riigiabiskeemides (omafinantseeringut kajastada kuludokumentide esitamisel). Ettemaksed riigiasutustele ja osaliselt tasutud kuludokumentide alusel tehtud väljamaksed kajastatakse kuludokumentide esitamisel. Andmed võrduvad esimese tabeli tehtud abikõlblike kulude andmetega ja makseasutusele aasta I kvartalis esitatud kuluaruande andmetega.

(2) Kulud, mis on tehtud ERDFi vahenditest, kuid ESFi reeglitele vastavalt või ESF vahenditest vastavalt ERDF reeglitele (EK Regulatsioon Nr 1083/2006 Artikkel 34 (2)). Selliste kulude maht ei tohi programmiperioodi lõpuks ületada 10% prioriteetse suuna kuludest.

⁸ Üleriigiline rakenduspiirkond – tegemist projekti või programmiga, kus on üks projekti või programmi elluviija ja mitu partnerit, kes asuvad rohkem kui ühes maakonnas. Siia alla kuuluvad ka kahe ja enama maakonnavahelised projektid. Sisaldab ka kolmanda prioriteetse suuna raamprogramme, mistõttu ei ühti kesksüsteemi andmetega.

Teise fondi tüüpi kulude suhteliselt suur osakaal teises prioriteetses suunas on tingitud asjaolust, et programmi käivitamisel ning tegevuste alustamisel on suurem vajadus ERF-tüüpi abikõlblike kulude tegemiseks, nt inventari soetamine või töökoha sisseseadmisega kaasnevad abikõlblikud kulud.

2.1.3 Abikõlblike kulude jaotumine sekkumisvaldkondade lõikes

Tabel kajastab meetmetega võetud kohustuste EL osaluse summat.

Tabel 5: Abikõlblike kulude jaotumine sekkumisvaldkondade lõikes
Allikas: Struktuuriotetuse registri kesksüsteem (06.05.2009)

Sekkumisvaldkonna koodid				Väljamakstud EL osaluse summa (EUR) *
Mõõde 1 Prioriteetne valdkond	Mõõde 2 Rahastamise vorm	Mõõde 3 Territoorium	Mõõde 4 Majandustegevuse valdkond	
08	02	01	15	1 597 791
09	01	00	03	3 196
09	01	00	04	4 755
09	01	00	06	32 689
09	01	00	11	2 620
09	01	00	12	3 182
09	01	00	16	20 046
09	01	00	18	3 195
09	01	00	20	8 710
09	01	01	01	4 397
09	01	01	03	12 782
09	01	01	04	629
09	01	01	06	55 788
09	01	01	12	13 690
09	01	01	13	2 474
09	01	01	14	2 346
09	01	01	16	13 621
09	01	01	18	4 317
09	01	01	19	3 195
09	01	01	20	28 418
09	01	01	22	10 251
09	01	03	04	1 835
09	01	03	05	2 133
09	01	03	06	3 196
09	01	03	12	6 310
09	01	03	14	6 391
09	01	03	22	22 655
09	01	05	01	2 545
09	01	05	04	2 855

09	01	05	06	64 798
09	01	05	12	35 724
09	01	05	13	6 391
09	01	05	14	10 045
09	01	05	16	9 283
09	01	05	18	3 196
09	01	05	19	1 282
09	01	05	22	15 310
09	01	Määramata	01	3 196
09	01	Määramata	05	3 196
09	01	Määramata	06	49 669
09	01	Määramata	11	3 196
09	01	Määramata	12	9 072
09	01	Määramata	14	1 322
09	01	Määramata	16	23 578
09	01	Määramata	18	3 196
09	01	Määramata	19	9 922
09	01	Määramata	20	9 310
62	01	Määramata	16	71 868
63	01	00	16	391 801
66	01	00	20	1 504 022
67	01	00	00	16 467
69	01	00	00	182 421
71	01	00	20	150 060
72	01	00	17	303 773
72	01	00	18	353 538
72	01	01	17	67 561
72	01	05	17	12 416
73	01	00	18	273 173
74	01	00	18	23 191
81	01	00	17	320 936
81	01	00	22	38 007
86	01	00	00	893
Kokku				5 847 824

*Toetuse saaja poolt tehtud ja rakendusüksuse poolt hüvitatud abikõlblike kulude EL osalus. Veerus ei kajastata osaliselt tasutud kuludokumentide alusel tehtud väljamaksete, kus toetuse saaja ei ole veel esitanud kulude tasumist tõendavaid dokumente, summasid.

Sekkumisvaldkonna koodide selgitused:

Kood 1	Nimetus
08	Muud investeeringud äriühingutesse
09	Muud meetmed teadusuuringute ja uuenduste ning ettevõtluse ergutamiseks VKEdes

62	Elukestva õppe süsteemide ja strateegiate arendamine äriühingutes; töötajate väljaõpe, et parandada nende võimet muutustega kohaneda ja vastavad teenused; ettevõtluse ja uuendamise edendamine
63	Uuenduslike ja efektiivsemate töö korraldusvormide väljatöötamine ja levitamine
66	Operatiivsete ja ennetavate meetmete rakendamine tööturul
67	Aktiivse vananemise toetamise ja töövõimelise eluea pikendamise meetmed
69	Meetmed tööturule juurdepääsu parandamiseks ning naiste püsiva osaluse ning edu suurendamiseks tööhõives, et vähendada soolist segregatsiooni tööturul ning tasakaalustada töö- ja eraelu, näiteks laste ja ülalpeetavate hoolduse kättesaadavuse hõlbustamiseks
71	Meetmed ebasoodsas olukorras olevate isikute kaasamiseks tööhõivesse ja tööturule naasmiseks; tööturule sisenemisel ja seal edasilikumisel toimuva diskrimineerimise vastane võitlus ning mitmekesisuse aktsepteerimise edendamine töökohal
72	Reformide kavandamine, kehtestamine ja elluviimine haridus- ja koolitussüsteemides, et edendada tööhõivet, põhi- ja kutsehariduse ja täiendusõppe seostamine tööturu vajadustega, õpetajate väljaõpe ja nende oskuste ajakohastamine, pidades silmas uuendusi ja teadmispõhist ühiskonda
73	Meetmed osalemise suurendamiseks elukestvas hariduses ja koolituses, sealhulgas meetmed kooli pooleljätmise ja soolise segregatsiooni vähendamiseks ning parema juurdepääsu tagamiseks alg-, kutse- ja kolmanda astme haridusele ning väljaõppele ja nende kvaliteedi parandamiseks
74	Inimpotentsiaali arendamine teadusuuringute ja uuenduste valdkonnas, eelkõige kraadiõppe ja teadlaste koolituse ning ülikoolide, uurimiskeskuste ja ettevõtete vaheliste koostöövõrkude kaudu
81	Poliitika kujundamise ja programmide koostamise parandamise mehhanismid, seire ja hindamine riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil, poliitika ja programmide väljatöötamise suutlikkuse suurendamine
86	Hindamine ja uuringud; teave ja teavitamine
Kood 2	Nimetus
01	Tagastamatu abi
02	Abi (laen, intressitoetus, tagatised)
Kood 3	Nimetus
00	Ei kohaldata
01	Linnad
03	Saared
05	Maapiirkond (välja arvatud mäestikud, saared või hõreda ja eriti hõreda asustusega alad)
	MÄÄRAMATA
Kood 4	Nimetus
00	Ei kohaldata
01	Põllumajandus, jahindus ja metsandus
03	Toiduainete ja jookide tootmine
04	Tekstiili ja tekstiiltoodete tootmine
05	Transpordivahendite tootmine
06	Mujal liigitamata tootmine
11	Transport
12	Ehitus
13	Hulgi- ja jaekaubandus
14	Hotellid ja restoranid
15	Finantsvahendus
16	Kinnisvara, rentimine ja äritegevus
17	Avalik haldus
18	Haridus
19	Inimeste tervishoid

20	Sotsiaaltöö, ühiskonna-, sotsiaal- ja isikuteenindus
22	Mujal liigitamata teenindus
Kood	Nimetus
00	Eesti (NUTS sihtala 2)

2.1.4 Toetus sihtrühmade kaupa

Andmed toetuse jagunemisest sihtrühmade kaupa edastatakse aruandeperioodil rakendusasutuste poolt programmide ja projektide elluviimise käigus läbiviidud koolituste ning muude ESFist toetatavate otseselt sihtgrupile suunatud tegevuste lõikes. Tabeli vorm tuleneb Euroopa Komisjoni määruse (EÜ) nr 1828/2006 lisast XXIII. Andmed tabelis summeeruvad kõigi prioriteetsete suundade peale kokku.

NB! Alates 2009. a aruandest esitatakse SFC2007 vormile vastav isikute seire tabel, milles on kõik alamkategoriad lahutatud sugude kaupa. 2008 ei olnud programmide tasandil võimalik isikutepõhist seiretabelit aasta keskel muuta, mistõttu on tabel toodud varasemal kujul.

Tabel 6: ESF tegevustes osalevate isikute seire tabel
Allikas: prioriteetsete suundade aruanded 2008

Osalejate arv aastas	alustajad ⁹	katkestajad ¹⁰	lõpetajad ¹¹
		22 040	678
Osalejate liigitus soo järgi	M		N
	6 183		15 647
Osalejate liigitus nende staatuse järgi tööturul			
töötajad ¹² (töötajate koguarv, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjad)			9 507
füüsilisest isikust ettevõtjad			178
töötud ¹³ (töötute koguarv, sealhulgas pikaajaliselt töötud)			10 511
pikaajaliselt töötud ¹⁴			5 412
mitteaktiivsed isikud (mitteaktiivsete isikute koguarv, sealhulgas haridust ja koolitust saavad isikud või pensionärid, ettevõtlusest loobunud isikud, püsivalt töövõimetus isikud, tööl mittekäivad või muud isikud) ¹⁵			1 440
haridust ja koolitust saavad mitteaktiivsed isikud			122
Osalejate liigitus vanuse järgi			
noored (15–24 aastased)			2 889
vanemad töötajad (55–64 aastased)			3 605
Osalejate liigitus sotsiaalselt kaitsetute rühmade kaupa, vastavalt riiklikele eeskirjadele			
vähemused ¹⁶			5 714
immigrandid ¹⁷			11
puuetega inimesed ¹⁸			1 049
muud tõrjutud isikud ¹⁹			0
Osalejate liigitus haridustaseme järgi			
esimese taseme või teise taseme alumise astme haridus (ISCEDi järgi 1. ja 2. aste)			2 636

⁹ Osalejad, kes alustavad osalemist ESFst toetataval koolituskursusel või muus ESFst toetatavas otseselt sihtgrupile suunatud tegevuses

¹⁰ Osalejad, kes lahkusid koolituskursuse kestel

¹¹ Osaleja, kes lõpetas kursuse

¹² Vähemalt 15-aastane isik, kes aruandlusperioodil töötas ja sai selle eest tasu kas palgatöötajana, ametnikuna, ettevõtjana või vabakutselisena

¹³ Töötü on isik, kes ei tööta, on töötuna arvele võetud Tööturuameti piirkondlikus struktuuriüksuses ja otsib tööd. (vastavalt Tööturuteenuste- ja toetuste seaduse § 2 p 3)

¹⁴ Pikaajaline töötü on töötü, kes ei ole olnud hõivatud tööga või tööga võrdsustatud tegevusega vähemalt 12 kuud. 16–24 aastane noor on pikaajaline töötü, kui ta ei ole olnud hõivatud tööga või tööga võrdsustatud tegevusega vähemalt 6 kuud (Tööturuteenuste ja –toetuste seadus § 10 lg 5 p 7)

¹⁵ Isikud, kes ei tööta ega otsi aktiivselt tööd (sh õpilased, pensionärid, lapsepuhkusel viibivad vanemad, heitunud, puuetega inimesed ja muudel põhjustel mitteaktiivsed isikud)

¹⁶ Inimene, kelle emakeel ei ole eesti keel või kelle põhiline suhtluskeel pole eesti keel, st rahvusvähemused

¹⁷ Mitte Euroopa Liidu (EL) päritolu isikud, isikud kes sündinud väljaspool Eestit (EV ja ENSV)

¹⁸ Tööealised, kellele on määratud puue või koostatud rehabilitatsiooniplaan puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse alusel või määratud töövõimetus riikliku pensionikindlustuse seaduse alusel

¹⁹ Varjupaigataotleja, allpool vaesuspiiri elav isik, koolist väljalangenud noor, vanglast vabanenu, eesti keelt mittevaldav isik, prostituut, hasartmängusõltlane, vähemalt 1,5 aastase lapsega kodus olnud vanem, tööturul geograafiliselt ebavõrdses olukorras olev töötaja

teise taseme ülemise astme haridus (ISCEDI järgi 3. aste)	6 727
teise taseme järgne, kolmanda taseme eelne haridus (ISCEDI järgi 4. aste)	2 816
kolmanda taseme haridus (ISCEDI järgi 5. ja 6. aste)	7 425

2.1.5 Horisontaalsete teemadega arvestamine

Tabelisse 7 kantakse andmed lõpetatud programmide ja projektide kohta kumulatiivselt. Tabelisse on kantud prioriteetse suuna „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks“ positiivse mõjuga projektide arv ja osakaal. Ülejäänud suundades aruandlusperioodil tegevused alles käivitusid, mistõttu lõpetatud projektide ega programmide mõju horisontaalsetele teemadele ei saa esitada.

Tabel 7: Horisontaalsete teemadega arvestamine

Allikas: prioriteetsete suundade aruanded 2008

Indikaator	Lõpetatud programmide/projektide arv, millel on olnud positiivne mõju	Positiivse mõjuga programmide/projektide arv võrrelduna kõikide programmide/projektide arvuga (%)
Programmi/projekti mõju keskkonnahoiule ²⁰	10	25%
Programmi/projekti mõju võrdsetele võimalustele ²¹	6	15%
Programmi/projekti mõju infoühiskonnale ²²	8	19,5%
Programmi/projekti mõju regionaalsele arengule ²³	8	20%
Programmi/projekti mõju kodanikuühiskonna arengule ²⁴	7	17,5%

²⁰ Ehk keskkonnaseisundile. Keskkonnahoid on RSKSi kohaselt ökoloogiline tasakaalustatus, mis eeldab inimese tervisele puhast keskkonda, ressursside säästlikku kasutust, inimtekkelise negatiivse mõju minimeerimist keskkonnale ja eelnevat toetavat keskkonnaharidust.

²¹ RSKSs defineeritud järgmiselt: meeste ja naiste ebavõrdsuse kaotamine ja soolise võrdõiguslikkuse edendamine ning ebasoodsamas olukorras olevatele rühmadele võrdsete võimaluste loomine aktiivseks osalemiseks ühiskonnaelus.

²² RSKSs defineeritud järgmiselt: Infoühiskonnas hoitakse, teiseks andakse ja edastatakse teavet universaalsel digitaalsel kujul ning kõigile ühiskonna liikmetele on tagatud juurdepääs digitaalsel kujul teabele läbi andmeedastusvõrgu. Rutiinne vaimne töö on infoühiskonnas usaldatud masinatele ja elukorraldus on ratsionaalne tuginedes eelnimetatud eeldustele.

²³ RSKSs defineeritud järgmiselt: Sotsiaal-majandusliku seisundi tasakaalustamine territoriaalses lõikes. Regionaalset arengut toetavad tegevused peavad aitama kaasa inimeste elukvaliteedi ja põhivajaduste parema ja ruumiliselt ühtlasema tagatuse ning samuti majanduse ja tööturu arengu ja konkurentsivõime ruumiliselt ühtlasema taseme saavutamisele.

²⁴ RSKSs defineeritud kui pidev protsess, mis eeldab aktiivseid kodanikuühendusi, inimeste järjepidevat informeerimist ning kaasamist erinevatel tasanditel, andes neile võimaluse panustada ühiskonna arendamisse läbi koostöö ja otsustusprotsessides osalemise.

2.1.6 Rikkumiste või oluliste muudatuste tõttu tagasimakstud ja taaskasutatud abi

Aruandlusperioodil ei esinenud rikkumisi ning oluliste muudatuste tagajärjel ei tehtud tagasimakseid Nõukogu määruse (EÜ) nr 1083/2006 artikli 57 ja artikli 98 lõike 2 mõttes.

Tabel 8: Tagasi nõutud ESF summad
Allikas: prioriteetsete suundade aruanded 2008

Tagasinõutud summad	Fond	Summa (EUR)
Prioriteetne suund 1: Elukestev õpe	ESF	0
Prioriteetne suund 2: TjaA inimressursi arendamine	ESF	0
Prioriteetne suund 3: Pikk ja kvaliteetne tööelu	ESF	1 076 (kulude vähendamine)
Prioriteetne suund 4: Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	ESF	0
Prioriteetne suund 5: Suurem haldusvõimekus	ESF	0
Prioriteetne suund 6: Horisontaalne tehniline abi	ESF	1,6
Prioriteetne suund 7: Tehniline abi	ESF	0

sh oluliste muudatuste tõttu tagasinõutud summad	Fond	Summa (EUR)
Prioriteetne suund 1: Elukestev õpe	ESF	0
Prioriteetne suund 2: TjaA inimressursi arendamine	ESF	0
Prioriteetne suund 3: Pikk ja kvaliteetne tööelu	ESF	0
Prioriteetne suund 4: Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	ESF	0
Prioriteetne suund 5: Suurem haldusvõimekus	ESF	0
Prioriteetne suund 6: Horisontaalne tehniline abi	ESF	0
Prioriteetne suund 7: Tehniline abi	ESF	0

Kolmanda prioriteetse suuna tagasimakse oli seotud programmi „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine 2007-2013“ sihtgrupi liikmega, inimene soovis osaleda koolitusel, kuid koolituse alguses selgus, et ta ei kvalifitseeru koolituse sihtgrupina.

2008. aastal tehti horisontaalse tehnilise abi suunas üks tagasinõude otsus toetuse summaga 13,58 eurot, millest 12% ehk inimressursi arendamise rakenduskava osaks teeb 1,63 eurot.

2.1.7 Kvalitatiivne analüüs

Käesoleva peatüki eesmärk on analüüsida püstitatud eesmärkide saavutamiseks tehtud tegevuste edukust, tuues muuhulgas esile:

- rakenduskava panust Lissaboni protsessi;
- panust Nõukogu määruse (EÜ) nr 1083/2006 artikli 9 lõikes 3 püstitatud eesmärkide (konkurentsivõime edendamise ja töökohtade loomise prioriteedid) saavutamisele;
- prioriteetse suuna panust Nõukogu määruse (EÜ) nr 1083/2006 artiklis 16 välja toodud meeste ja naiste võrdõiguslikkuse ning mittediskrimineerimise toetamisele;
- rakenduskava panust Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) nr 1081/2006 artiklis 10 nimetatud meetmetele;

2.1.7.1 Majanduslik ja sotsiaalne taust

2007-2008 toimusid olulised muudatused Eesti majanduskeskkonnas. Varasem kiire sisenõudluse kasv hakkas aeglustuma ning hinnangud edasisele majanduskasvule on muutunud varasemaga võrreldes järkjärgult üha pessimistlikumaks (nt Rahandusministeeriumi, Eesti Panga, Konjunktuuriinstituudi ja IMF-i hinnangul). Majanduskasvu aeglustumise üheks põhjuseks võib samuti pidada tööjõu järsku kallinemist koos ettevõtete konkurentsivõime langusega. Samuti on vähenemas ekspordi kasv, kuid tänu impordi kasvu aeglustumisele on välismajanduse tasakaal pigem paranemas. Eesti majanduses toimunud muutustes põimusid läbi majanduse jahtumise ja ümberstruktureerimise ilmingud, mis jätkuvad 2009. aastal. Kui majanduskasvu nõrgenemise põhjuseks on eelkõige sisenõudluse, 2008. aastast ka välisnõudluse vähenemine, siis majanduskasvu taastumist saab perioodil 2009-2010 toetada eelkõige eksport ning majanduse ümberstruktureerimine kõrgema lisandväärtusega toodete tootmisele.

Kuigi Eesti majandus on odavast laenurahast tingitud kiire sisetarbimise ja ekspordi kasvu toel viimastel aastatel väga kiiresti arenenud (2006.a. majanduskasv ulatus rekordilise 11,4%-ni), on 2007. aastast alates ilmnenud siiski selgeid stabiliseerumise märke. Muudatused majanduskeskkonnas olid tuntavad juba 2007. aasta teisel poolel, mõnevõrra teravamalt 2008. aastal, kui prognoositi majanduslangust, mille esimesed ilmingud olid tuntavad juba aasta teisel poolel (2007.a majanduskasv ulatus 6,3%-ni, 2008. aastal -3,6% ning 2009. aastaks prognoositakse Eesti Panga poolt -8,9%list langust).

Kuna tööturg reageerib majanduse langustrendile viitajaga, jätkusid Eesti tööturul positiivsed arengud ka 2008. aasta I poolaastal. Tööhõive endiselt kasvas ning töötus langes 1992. aasta tasemele. Globaalse majanduslanguse mõju avaldus Eesti tööturul alles 2008. aasta teisel poolel, kui töötute arv järsult tõusis. Tööjõu-uuringu andmetel kasvas töötute arv aasta keskmisena 6000 inimese võrra, kuid kui võrrelda 2008. aasta IV kvartali töötute arvu 2007. aasta IV kvartaliga, siis suurenes töötute arv koguni enam kui 25 000 inimese e. 90% võrra. Meeste-naiste võrdluses on Eestis (erinevalt enamikust Euroopa Liidu riikidest) meeste töötus kõrgem kui naistel (vastavalt 5,8% ja 5,3%). Võrreldes 2007. aastaga kasvasid mõlemad, nii meeste kui naiste töötus.

Eesti ettevõtete arenguid piiravad tegurid on suuresti seotud sellega, kuidas suudetakse toime tulla peale majanduse ülekuumenemist toimunud jahenemisega ja seda maailma finantsturgude heitlikkuse tingimustes, mille negatiivsed mõjud reaalmajandusele ei ole veel selged. Vaatamata Eesti majanduse kasvutempo sujuvale aeglustumisele, ei ole kadunud

majanduse pehmet maandumist ohustavad tegurid. Suurimateks ohuteguriteks on tööjõupuudus ja reaalpalkade tööjõu tootlikkusest kiirem kasv, mis ohustab Eesti ettevõtete konkurentsivõimet.

Peamiseks väljakutseks lähiajal on Eesti majandusstruktuuri kohandamine muutuva majanduskeskkonnaga. Eesti on arengus jõudnud faasi, kus odaval tööjõul põhinev konkurentsieelis on kadunud ning on vaja ümber orienteeruda kõrgema lisandväärtusega toodetele ja teenustele. Majanduse struktuuris domineerivad siiani tööjõumahukad sektorid ning ekspordis on määravad madala lisandväärtusega vahetooted. Majanduskasvu jätkumine eeldab, et piiratud tööjõuturu tingimustes suundub tööjõud ebaefektiivsetest majandussektoritest konkurentsivõimelisematesse ja kõrgema lisandväärtusega sektoritesse. Investeeringule toetuvasse kasvufaasi jõudmisel peavad ettevõtted konkurentsivõime säilitamiseks ja tõstmiseks üha enam investeerima kõrgema lisandväärtusega toodete arendusse ja tootlikkuse tõstmisse.

Seega on suurenenud vajadus toetada riiklike tugitegevuste kaudu majanduses vajalikke struktuurimuutusi ja aidata kaasa Eesti ettevõtete suurema rahvusvahelise konkurentsivõime saavutamisele, muuhulgas läbi töötajate senisest tunduvalt mahukama ja paremini suunatud koolituse nii taseme- kui ka täiendus- ja ümberõppes, milleta jäävad võimalused liikuda kõrge lisandväärtusega sektoritesse vähesteks.

Lissaboni strateegia kohaselt peavad liikmesriikide jõupingutused keskenduma kahe olulise ülesande lahendamisele – tugevama kestva majanduskasvu saavutamisele ning suurema arvu ja paremate töökohtade loomisele. Need on võimaldanud alustada vajalikku üleminekut teadmispõhisele konkurentsivõimelisele majandusele, mida iseloomustab majanduskasv, tööhõive, sotsiaalne ühtekuuluvus ja keskkonnasäästlikkus.

Kõige otsesemalt mõjutab inimarengut olukord tööturul, juba alanud ning 2009. aastal üha süvenev tööpuudus. Esmakordselt tabab töökaotus ka siirdeühiskonna „võitjaid“, kõrgharidusega ambitsioonikaid ja tarbimishimulisi noori, kelle sotsiaalne enesehinnang ja muretus on senini olnud väga kõrged. Nende gruppide ootused tööturumeetmete suhtes, s.h ümberõppevajadused on sootuks teistsugused, kui töötuks jäänud „sinikraedel“. Samas on nendel ka olemasolev sotsiaalne ressurss palju suurem. Sellele saaks rajada hoopis suuremal määral Euroopa Sotsiaalfondi kasutamise ettevõtluse arendamiseks. Seda olukorda ei kajasta praegune tööturupoliitika, kus kõrgharidusega töötutega praktiliselt polnud vaja arvestada²⁵.

Kuna riigil raha napib, tuleks just majanduskriisi ajal pöörata suuremat tähelepanu elukvaliteedi mittemateriaalsetele aspektidele, eriti psühholoogilisele turvalisusele. Eriti oluline on hoida usaldust selles suhtes, et riigivõim tegutseb avalikes huvides ja hoolib inimeste muredest. Olulisel määral aitaks kriisi mõjusid leevendada Euroopa Sotsiaalfondi jm Euroopa vahendite sihipärasem kasutamise inimarengu (st rahva tervise, iibe, elukvaliteedi, hõive, osaluse, noorte sotsialiseerimise, riskigruppide kaitse jms) seisukohalt, jälgides hoolikalt projektide sisulist vastavust kõige pakilisematele sotsiaalsetele vajadustele (ministeeriumid koos omavalitsuste, teadlaste ja kodanikuühiskonna partneritega peaksid need prioriteedid veelkord läbi kaaluma ja sõnastama konkreetsete eesmärkide ja tingimustena projektikonkursside läbiviimisel). Kriisiolukorras on häiriv bürokraatia ja asjatu ajakulu, mis pidurdab EL rahade liikumist ja projektide elluviimist. Projektide tulemuslikkust inimarengu seisukohalt peaksid analüüsima ka teadlased ja kodanikuühiskonna esindajad

²⁵ Eesti inimarengu aruanne 2008, lk 155-156.

Kriisisituatsioonis avanevate uute võimaluste äratundmiseks ja kasutamiseks on vajalik nii nende probleemide avalik arutelu, kui ka ettevõtjate, ametnike, organisatsioonide juhtide ja tippspetsialistide, poliitikute ja kodanikuühenduste liidrite koolitus, mis aitaks vabaneda rutiinsest mõtlemisest ja innustaks otsima uusi eesmärke ja arenguteid.

Ka majanduse arengut stimuleerivad meetmed saavad anda tulemusi vaid siis, kui vastavatel institutsioonidel on olemas võimekus neid kiiresti, aga läbimõeldult välja töötada ja käivitada ning on olemas ka inim- ja sotsiaalne potentsiaal, mis suudab neid meetmeid piisavalt hästi ära kasutada. Siia kuuluvad nii ettevõtjate initsiatiivlikkus, paindlikkus, koostöövõime, võimekus rahvusvaheliselt tegutseda, kui väga olulise tegurina tööjõu haridustase. Reeglina on kõrgharidusega tööjõule omane parem ümberorienteerumisvõime, kõrgem paindlikkus, see võib saada Eesti jaoks oluliseks ressursiks.

Rahvusvaheline majanduslangus sisaldab peale ohtude ka teatud võimalusi. Jõukamad naabermaad satuvad tugevdatud surve alla, et viia kulude kokkuhoiu motiivil oma tootmist või osaliselt ka teenindust (koos klientidega) odavamasse, aga siiski piisavalt usaldusväärsesse keskkonda. Ka pankadel on põhimõtteliselt krediidiressurssi olemas, selle käikurakendamist aga takistab nõrk usaldus võimalike adressaatmaade makromajandusliku või sotsiaalse stabiilsuse, institutsioonide ja ettevõtluskultuuri taseme vastu. Juhul kui Eesti, olles siiski veel odavam tegevuskeskkonda pakkuv maa, suudab näidata, et ta toimib ka rasketes kriisitingimustes efektiivselt ja suudab säilitada sotsiaalset stabiilsust ning majandusprobleeme ületada, võib ta saada olulise eduseisundi teiste maade ees ja väljuda raskest arengutsüklisest võitjana.

2008. aastal alguse saanud majanduslangus on tekitanud olukorra, kus riigipoolsed struktuurifondidest rahastatavad meetmed majanduse elavdamiseks on muutunud ettevõtete seas aktuaalsemaks ja tõusnud üha suurema tähelepanu alla.

Lissaboni strateegia keskmes on tööhõive, rõhuasetusega kvaliteetsete (teadmismahukate) töökohtade osakaalu suurendamisel tööhõives. Igasugune hõive saab kasvada aga ainult edukalt toimiva ettevõtluse korral, mille säilitamine majanduslanguse olukorras on suur väljakutse ning nõuab tõsiseid pingutusi. Just seetõttu ongi oluline riigipoolne jõulisem kaasaaitamine inimressursi arendamisele, koostöö soodustamisele ning riigipoolsete meetmete suunamine ettevõtete eksporttegevuse toetamisele ja tööjõu arendamisele.

2.1.7.2 Elukestev õpe

Riigi majandusareng ning ühiskonnaliikmete toimetulek sõltuvad väga suures osas elanikkonna haritusest. Pikaajalise ja jätkusuutliku arengu eelduseks oleva teadmispõhise majanduse ja ühiskonna ülesehitamine eeldab kõigilt inimestelt üha konkurentsivõimelisema tasemehariduse omandamist ning valmisolekut elukestvaks õppeks. Eesti peab selleks suutma kohandada oma haridussüsteemi vastavaks kiiresti muutuva ühiskonna, majanduse ja tööturuga. Iga inimesele tema võimetele ja vajadustele vastava hariduse tagamiseks ning selle kaudu konkurentsivõime tõstmiseks tuleb luua võimalused haridusele ja koolitusele ligipääsuks sõltumata vanusest, rahvusest, elukohast, sotsiaal-majanduslikust olukorrast või hariduslikest erivajadustest.

Haridust väärtustades on Euroopa Liit Lissaboni strateegiaga seadnud eesmärgi jõuda aastaks 2010 olukorrani, kus vähemalt 12,5% täiskasvanud elanikkonnast (25-64-aastased) osalevad

pidevalt elukestvas õppes. Euroopa Liidu riigid panustavad järjest enam meetmetesse, mis suurendavad täiskasvanute võimalusi haridust omandada, tõstavad õpimotivatsiooni ja parandavad koolituse kvaliteeti ja keskkonda.

Elukestva õppe kontekstis on kõige positiivsem struktuurne muutus toimunud täiskasvanuhariduse valdkonnas. Täiskasvanud elanike elukestvas õppes osalemise määr tõusis 9,8%-ni, sealhulgas sihtmäär aastaks 2010 on püstitatud 10%. Kindlasti toetas nimetatud indikaatori täitmist asjaolu, et Euroopa Komisjon pikendas perioodi 2004-2006 ESF vahendite kasutamise perioodi ning veel aruandeaastal toimusid 2007. aastal käivitatud projekti „Täiskasvanute tööalane koolitus kutseõppeasutustes“ tegevused. Nimetatud projekti rahastati perioodi 2004-2006 vahenditest. Paralleelselt projektitegevustega käisid ettevalmistused uue, perioodi 2007-2013 struktuuritoetuse vahenditest rahastatava programmi „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused“ ettevalmistamiseks. Programm kinnitati 2009. a veebruaris. Uue programmi üheks eesmärgiks on võimaldada täiend- ja ümberõpet vähemalt 33 000 inimesele.

Siiski on kasv üldjoontes veel liiga väike selleks, et aidata meid järgi EL-i keskmisele tasemele (rääkimata võrdlusest Põhjamaadega, kus elukestvas õppes osalemine ületab 20%). Samuti osalevad täiendusõppes endiselt kõige rohkem kõrgharidusega inimesed, nooremad ja keskealised ning naised.

Elukestvas õppes osalejate protsendi tõstmine pole eesmärk omaette, selle läbi on võimalik suurendada elanike konkurentsivõimet tööturul, valmisolekut toimetulekuks elus, soodustada sotsiaalset integreeritust ja kodanikkonna kujunemist ning liikuda tööalase elanikkonna optimaalsema rakendatuse suunas. Täiendusõppe selline korraldamine, mis tagab ka madalama haridustasemega inimestele ja vanemaealistele osalemisvõimaluse, loob ettevõtetele eeldused kaasaegsema tehnoloogia rakendamiseks ja seeläbi tootlikkuse tõstmiseks. Lisaks annab täiendusõppe võimaluse valmistada inimesi ette ettevõtluses vajalikuks struktuurimuutuseks. Ennetavate tegevuste ning koolitustega on oluline aidata kaasa inimeste paindlikkuse ja tööalase konkurentsivõime tõstmisele olukorras, kus majanduslangus toob kaasa ettevõtete sulgemisi ja ümberstruktureerimisi. Töötajate teadlik ettevalmistamine niisuguseks olukorraks annab võimaluse muuta selle kergemini talutavaks.

Üheks tähtsamaks ülesandeks hariduskorralduses on õppekavade täiendamine teadmusühiskonna arenguks vajalike pädevustega nagu digitaalne kirjaoskus, ettevõtluse alased teadmised, keelteoskus ning erinevate õpioskuste ja sotsiaalsete kompetentside alane enesetäiendamine. Nende põhioskuste omandamine ja pidev uuendamine kõigis earihmades, sealhulgas eriti suurema sotsiaalse ja majandusliku riskiga gruppides, on elukestva õppe põhieesmärk.

Elukestva õppe suuna tegevused toetavad Lissaboni strateegia peamise eesmärgi saavutamist – liikumist konkurentsivõimelise ja teadmispõhise majanduse suunas. Suund sisaldab meetmeid, mille rakendamises EL-i liikmesriigid on kokku leppinud tööprogrammis „Haridus ja koolitus 2010“ Tööprogrammi eesmärgiks on Euroopa Liidu haridus- ja koolitussüsteemide ajakohastamisega aidata kaasa Lissaboni eesmärkide saavutamisele. Programmi raames kokku lepitud viis võtmetähtsusega arvulist eesmärki (nn EL sihttaseme ehk tähist) on integreeritud Eesti hariduspoliitilistesse dokumentidesse ja strateegiatesse, sh prioriteetse suuna „Elukestev õpe“ rakendusaktidesse. Meetmete kavandamisel on arvestatud võtmetähtsusega eesmärkide saavutamist – vähendada varast koolist väljalangemist, vähendada põhioskuste osas madala saavutustasemega noorte osakaalu, soodustada loodus-

ja täppisteaduste valdkonna lõpetajate arvu kasvu ning tõsta täiskasvanute osalemist elukestvas õppes.

Tööprogrammi „Haridus ja koolitus 2010“ raames kokkulepitud eesmärgid ja vastu võetud dokumendid on otseselt või kaudselt mõjutanud Eesti hariduspoliitikat ning neid on arvestatud võetud prioriteetse suuna meetmete kavandamisel.

Varakult koolist lahkujate väljalangevuse vähendamist toetab meede „Kooli poolelijätmise vähendamine, haridusele juurdepääsu suurendamine ning õppe kvaliteedi parandamine“ hariduslike erivajadustega õpilaste õppematerjalide arendamise, õppeasutuste sise- ja välishindamissüsteemide ja meede „Teavitamis- ja nõustamissüsteemi arendamine“ nõustamisvõrgustike ja loimitud nõustamismudeli arendamisega.

Elukestva õppes osalemise toetamiseks on kavandatud tegevusi meetmest „Täiskasvanuhariduse arendamine“, programmides „Täiskasvanuhariduse populariseerimine“ ja „Täiskasvanute koolitus vabahariduslikes koolituskeskustes“. Täiendavalt toetavad osalemist elukestvas õppes programmid „Kutsete süsteemi arendamine“, „Kutsehariduse sisuline arendamine 2008 – 2013“, „E- õppe arendamine kutsehariduses“ ning „Õppiv Tiiger 2008 – 2013“.

Kuigi täiskasvanute elukestvas õppes osalemise aktiivsusest on Eesti ELis keskmiste seas, võime suuremat rahulolu tunda sellest, et Eesti õpilaste hulgas on võrreldes teiste Euroopa riikidega suhteliselt vähem põhioskuste osas madala saavutustasemega noori (2006. a PISA uuringu tulemuste järgi 13,6%). Selle näitaja osas on Eesti ELis kolmas Soome ja Lirimaa järel.

Õpetajahariduse strateegias on arvestatud ELi dokumentides tehtud soovitusi õpetajate koolituse, karjääri alguse ja edasise professionaalse arengu toetamiseks õpetajate koolituste ja edasise professionaalse arengu toetamiseks, õpetajate motiveerimiseks ja õpetajaameti muutmiseks köitvaks karjäärivalikuks. Suur osa nimetatud strateegiast viiakse ellu ESF programmide „Üldhariduse pedagoogide kvalifikatsiooni tõstmine“ ja prioriteetse suuna „Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine“ meetme „Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia võtmevaldkondade ja haridusteaduse eelisarendamine“ haridusteaduse ja õpetajahariduse toetamise programmi „EduKo“ abil.

Elukestva õppe prioriteetses suunas kavandatud tegevused aitavad otseselt täita Ühenduse strateegiliste suuniste motos toodud eesmärgi – Euroopa peab uuendama oma konkurentsivõime aluseid, suurendama kasvupotentsiaali ja tootlikkust ning tugevdama sotsiaalset sidusust, asetades pearõhu teadmistele, innovatsioonile ja inimkapitali optimeerimisele. Suunistes rõhutatakse ka vajadust toetada Lissaboni strateegia elluviimist, investeerides inimkapitali. Elukestva õppe prioriteetne suund on otseselt suunatud üldsuunise 4.3 „Rohkem ja paremaid töökohti“ täitmisele, mille üks kolmest suunisest on inimkapitali investeerimise suurendamine hariduse edendamise ja oskuste täiustamise teel.

Keskkonnaharidus on arengustrateegiline valdkond, mille tase mõjutab riigi majanduslikku, sotsiaalset ja looduskeskkonda ning inimeste heaolu. Keskkonnahariduse peamiseks kujundajaks riigi tasandil on Haridus- ja Teadusministeerium ning Keskkonnaministeerium.

Keskkonnahariduse kujundamiseks elukestvaks ja tulevikule orienteeritud õppeks toetatakse olemasolevatele keskkonnahariduse keskustele, mis annavad huviharidust, täiendkoolitust ja praktilist loodusõpet. Toetatakse nii süsteemi väljakujundamist (võrgustumist, õppevahendite

soetamist, õpetajate, koolitajate ja loodusvahendajate kvalifikatsiooni ja pädevuse tõstmist) kui kursuste läbiviimist. Taotletakse senisest tunduvalt suurema ning ealt ja kutsealaselt mitmekesisema huviliste hulga kaasamist keskkonnaharidusse.

Soolise võrdõiguslikkuse seadus sätestab, et Eesti riigi- ja kohalike omavalitsusüksuste asutused on kohustatud edendama soolist võrdõiguslikkust ning muutma tingimusi ja asjaolusid, mis takistavad soolise võrdõiguslikkuse saavutamist. Prioriteetse suuna „Elukestev õpe“ meetmetes arvestatakse programmide tegevuste läbiviimisel soolise mõju kriteeriumit.

Migrantide osaluse suurendamiseks ei ole eraldi meetmeid planeeritud, küll aga on läbivalt kaasatud kõik elanike rühmad meetmete tegevustesse. Meetmes „Keeleõppe arendamine“, „Täiskasvanuhariduse arendamine“ ning „Kutshariduse sisuline kaasajastamine ning kvaliteedi kindlustamine“ on kavandatud tegevusi eesti keelt ebapiisavalt valdavatele täiskasvanutele, kutseõppuritele ja kõrgkoolide õppuritele.

Ebasoodsas olukorras olevate rühmade, sealhulgas puudega inimeste tööhöivesse integreerimist toetab meede „Teavitamis- ja nõustamissüsteemi arendamine“ ning meetme „Kooli poolelõppimise vähendamine, haridusele juurdepääsu suurendamine ning õppe kvaliteedi parendamine“ programmide „Hariduslike erivajadustega õpilaste õppevara arendamine“ ning „Õppenõustamissüsteemi arendamine“ ja „Karjääriteenuste süsteemi arendamine“.

Kutsehariduses ja üldhariduse õpetajate koolitamisel arvestatakse vajadusega ajakohastada õpetajate teadmisi innovaatilistest lahendustest. Programmide „E-õppe arendamine kutsehariduses“ ja „Õppiv Tiiger 2008 – 2013“ tegevusteks on kavandatud e-õppe materjalide, e- kursuste loomine ja ajakohastamine.

Elukestva õppe prioriteetse suuna tegevustes ei ole otseselt rahvusvahelist tegevust toetatavaid meetmeid. Haridus- ja Teadusministeerium andnud nõusoleku osaleda ühe partnerina temaatilises koostöövõrgustikus „*European Thematic Network on Increasing the Participation of Migrants and Ethnic Minorities in Employment*“.

2.1.7.3 Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine

Et Eesti saaks võrdse partnerina panustada Lissaboni strateegia eesmärkide täitmisel, peab oluliselt suurendama teadus- ja arendustegevuse ning kõrgharidussüsteemi võimekus. Euroopa Liit on seadnud oma eesmärgiks investeerida 3% SKP-st teadus- ja arendustegevusse. Eesti olukord teadus- ja arendustegevuse rahastamises on seni võrdlemisi tagasihoidlik 2007. a jäi T&A intensiivsus, 1,14% SKP-st, praktiliselt samaks kui 2006. a (1,15% SKPst). T&A nominaalne kogumaht kasvas küll 15%, samal ajal kasvas SKP 16,5%, mis tingiski mõõtmisel SKP %-na T&A intensiivsuse minimaalse languse. 2008. a toimus suure tõenäosusega T&A intensiivsuse kasv, kuid sihttaseme 1,5% SKP-st aastaks 2008 saavutamisele nihkub 1-2 aasta võrra edasi. Eeldusel, et 2009. a SKP veel oluliselt ei kasva ning tõukefondide vahendite rakendamine läheb edukalt, võib see juhtuda juba 2009. a, kuid on sõltuvuses majanduskeskkonnast ja ettevõtete T&A investeeringutest, mida on raske prognoosida. T&A intensiivsuse 3% SKP-st aastaks 2014, saavutamiseks peab jätkuma jõuline T&A investeeringute kasv nii avalikus kui erasektoris. Selleks on vajalik TE II strateegias²⁶ ja rakenduskavas planeeritu efektiivne ja paindlik rakendamine ning vastavalt

²⁶ TA&I strateegia „Teadmistepõhine Eesti 2007–2013“

majandusprognosidele korrigeeritud rakenduskava finantseerimissihide täiemahuline ja kvaliteetne täitmine.

Kaasaegsete tehnoloogiate kasutuselevõtt traditsioonilistes majandussektorites ning majanduse ümberorienteerumine kõrg- ja kesk-kõrgtehnoloogilisele tööstusele ja teenindusele aitab saavutada tootlikkuse kasvu ning tagada lisandväärtuse suurenemise kogu majanduses. Selle eesmärgi saavutamise eeldab kõrgelt haritud inimeste olemasolu kõigis ametites – eriti vajalikud on kõrge kvalifikatsiooniga teadlased ja insenerid, kes suudavad luua ja edasi arendada teadmisi ja tehnoloogiaid ning on pädevad neid loovalt kasutama. Kõrgemat lisandväärtust loova majandusstruktuurini jõudmiseks peab seepärast lisaks elukestvatele õppele suunatult arendama kõrgharidust ning teadus- ja arendustegevust.

Vaatamata T&A rahastuse kiirele nominaalkasvule on meil probleeme teadlaste ja inseneride arvukuse kasvuga. Aastal 2000 alanud teadlaste ja inseneride arvu tõus peatus 2005.a. Praeguseks on teadlaste ja inseneride arvu kasv taastunud, kasvades 2006 ja 2007 võrdluses 5% (2006 oli 3513 ning 2007 oli 3690 täistööajaga teadlast ja inseneri, mis moodustas 5,63 täisajaga teadlast ja inseneri 1000 tööjõus osaleja kohta), kusjuures suurim kasv oli ettevõtlussektoris. See kasv pole aga piisav TA&I inimkapitali sihtarvu (8 täisajaga teadlast ja inseneri 1000 tööjõus osaleja kohta 2013.a) täitmiseks ega ettevõtlussektori kasvavate vajaduste rahuldamiseks. Strateegia sihi saavutamiseks on vajalik täisajaga teadlaste ja inseneride arvu juurdekasv enam kui 6% aasta kohta.

TA&I inimkapitali arendamisel on probleemiks ka vähene ettevalmistatavate uute doktorite arv. 2006/2007 õppeaastal kaitses kraadi 143 doktorit ja järgneval õppeaastal oli vastav arv 153. 2008/2007 õppeaastal oli kaitsnud 161. Ehkki viimastel aastatel on toimunud mõningane kasv, pole see piisav. Vastavalt doktoriõppe uuringule on teaduse ja kõrghariduse jätkusuutlikkuse tagamiseks ning ettevõtluse ja avaliku sektori vajaduste katmiseks vaja vähemalt 300 uut doktorit aastas (eesmärk aastaks 2013). Doktoriõppe efektiivsuse tõstmise eesmärgiga rakendatava uue doktoriõppe rahastamiskeemi ja ülikoolide uue kvaliteedisüsteemi rakendamise tulemusi saab hinnata mõne aasta pärast. Majanduskeskkonna halvenemise tõttu on endiselt lahendamata doktorantide sotsiaaltagatiste küsimus.

Eestis on jätkuvalt probleemiks loodus- ja tehnikateaduste (LTT) valdkondade vähene lõpetajate arv võrreldes teiste EL riikidega. Kuna viimastel aastatel on olnud probleeme nende valdkonna kohtade täitmisega, ning tekkinud tendents, kus nendes valdkondadesse sisseastumise järel (kergem sisse saada) on vahetatud eriala, ei ole viimasel paaril aastal loodus- ja tehnikateadustes riigieelarveliste kohtade arvu suurendatud.

Nagu üliõpilaste hulgas, on ka lõpetajate hulgas naisüliõpilased ülekaalus kõigis õppevaldkondades peale loodus- ja täppisteaduste ning tehnika, tootmise ja ehituse. Võrreldes teiste Euroopa Liidu riikidega, on Eestis neis õppevaldkondades saavutatud suurem sooline tasakaal. 2005/06. õa seisuga oli Eestis LTT valdkondades 42,9% naissoost lõpetajaid, mis oli konkurentsituult kõrgeim osakaal EL-is. 1995/96. õa-ga võrreldes on 2008/09. õppeaastaks LTT valdkonnas õppijate osakaal küll langenud 4 protsendipunkti võrra (27%-lt 23%-ni), kuid LTT valdkondades õppijate absoluutarv on sama perioodi jooksul kasvanud 2,1 korda (1995/96: 7 284 õppijat, 2008/09: 15 572).

Vastuvõtu osakaal kogu kõrgharidustaseme vastuvõtust on viimastel aastatel olnud stabiilselt 24% ja õppijate osakaal 23% lähedal. Ka LTT valdkonna erialadele vastuvõetud üliõpilaste absoluutarv on võrreldes viie aasta taguse perioodiga praktiliselt samaks jäänud (2008/09 4

697), sama võib öelda LTT valdkondades õppijate arvu kohta, mis on viie aasta jooksul tõusnud 2% võrra (2008/09 15 572 üliõpilast). Küll aga on viimase viie aasta jooksul kasvanud LTT valdkondades lõpetajate arv, võrreldes 2003/04. õa oli lõpetajate arv 2007/08 34% suurem (2 330 lõpetajat). Samas katkestab kõige suurem osa (ligikaudu 45%) katkestajatest oma õpingud esimesel kursusel ja kõige enam on katkestajaid just loodus- ja täppisteaduste erialadel. Põhjused vajavad välja selgitamist, kuid võib oletada, et vaid riigieelarvelisel õppekohal õppimise võimaluse pakkumine ei ole noori motiveeriv ehk enda jaoks valel või üle võimete käival erialal õppimine jäetakse suure tõenäosusega kiiresti pooleli. Suur katkestamine võib olla tingitud ka liiga madala vastuvõtu lävendi seadmisest sisseastujatele.

Positiivne on siinkohal, et aastatel 2005-2007 on Eestis enim doktoritöö kaitsjaid olnud loodus- ja täppisteaduste õppevaldkonnas (2007/08. õa 34% ehk 55 kaitsjat). Järgnes tehnika, tootmise ja ehituse õppevaldkond, kus 2007/08 kaitsti 21% doktoritöödest. Tehnika, tootmise ja ehituse õppevaldkonnas doktoritöö kaitsjate osakaal on viimase aasta jooksul kasvanud – 2006/07 kaitsti selles õppevaldkonnas vaid 12% kõigist doktoritöödest.

Kolmanda taseme haridusega inimeste osakaal 25-64 aastaste hulgas oli Eestis 2007. aastal 33% (sama, mis 2005. a). Kõrgharidusega inimesed moodustavad samas eagrupid kokku 22,5%. Kolmanda taseme haridusega inimeste osakaal oli 2004. aastal Eestis kõrgem OECD riikide keskmisest, olles aga madalam näiteks Põhjamaade, Jaapani ja USA näitajatest. Kõrgharidus on Eestis andnud inimestele palju suurema kindlustunde – kõrgharidusega inimeste töötuse määr on üle kolme korda madalam kui töötuse määr keskharidusega (4,6%) ning tervelt kuus korda madalam kui põhiharidusega (8,6%) inimeste hulgas²⁷.

Euroopa majanduse teadmispõhiseks muutumise kontekstis edu saavutamiseks on vajalik ülikoolide teadustegevuse intensiivistamine, teadlaste järelkasvu tagamine, kõrgelt kvalifitseeritud tööjõu olemasolu Eestis ning selle edukas rakendumine uutel tehnoloogiamahukatel tegevusaladel. Teadlased on prognoosinud, et ettevõtlus- ja avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse arengu toetamiseks ning kõrghariduse jätkusuutlikkuse tagamiseks vajab Eesti praegusega võrreldes mitu korda enam doktorikraadiga tippspetsialiste. Kahjuks pole kättesaadavad andmed selle kohta, kui palju kõrgharidusega ja doktorikraadiga inimesi on viimastel aastatel liikunud Eestist välja ning kui suur võiks seega olla tegelik juurdekasvu vajadus.

Selleks, et Eesti saaks võrdse partnerina panustada Lissaboni strateegia eesmärkide täitmise, vajab olulist tõstmist teadus- ja arendustegevuse ja kõrgharidussüsteemi võimekus. Jõuda tuleb teadustegevuse intensiivistamise ning teadusuuringute tulemuste aktiivsema rakendamiseni tööstuses ja teeninduses. Rahvusvahelisel tasemel edu saavutamiseks peab seejuures kontsentreerima nii inim- kui ka materiaalseid ressursse, süvendama spetsialiseerumist ning soodustama teadus- ja arendusasutuste omavahelist tööjaotust. Teadmispõhise ühiskonna mõõduks on kõrgelt kvalifitseeritud töötajad, kelle teadmised, oskused ja kogemused on ühiskonna arengu ja konkurentsivõime tagatiseks.

Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamise prioriteetse suuna tegevused toetavad Lissaboni strateegia peamise eesmärgi saavutamist – liikumist konkurentsivõimelise ja teadmispõhise majanduse suunas.

²⁷ Allikas: Eesti Statistikaamet

Teaduses ja kõrghariduses on prioriteetse suuna meetmed suunatud teadmispõhisele ühiskonnale vajaliku uue põlvkonna teadlaste ja inseneride toetamisele ja kõrghariduse kvaliteedi tugevdamisele. Prioriteetses suunas on avatud kolme meetet ja kinnitatud neli programmi. Teaduspoliitika ja kõrghariduse kvaliteedi arendamist toetavad kolmanda taseme õppe kvaliteedi arendamise programm „Primus“ ja kõrghariduse e-õppe programm „BeSt“.

Doktoriõppe ja rahvusvahelistumise programmi „DoRa“ tegevused on suunatud kvalifitseeritud tööjõu värbamiseks välismaalt ning kohapeal koolitamiseks ning Eesti üldise suutlikkuse tõstmiseks teaduse ja innovatsiooni vallas. Eesti teadlaspotentsiaali arendamist ja mitmekesistamist rahvusvahelise teadlasmobiilsuse ja kogemuste vahetamise ning kõrgelt kvalifitseeritud tööjõu värbamisega toetab teadlasmobiilsuse programm „Mobilitas“ ning haridusteadust ja õpetajaharidust programm „EduKo“, mis kinnitati 2009. a alguses.

Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007–2013 prioriteediks on teadus- ja arendustegevuse võimekuse ning ettevõtete uuendusmeelsuse ja tootlikkuse kasv. Nimetatud prioriteedi üks tegevusi on inimeste teadmiste ja oskuste arendamise intensiivistamine. Eesti vajab teadlaste ja õppejõudude kaadri taastootmiseks ning ettevõtluse ja avaliku sektori varustamiseks tippspetsialistidega arenenud riikide tasemel praegusega võrreldes oluliselt suuremat hulka doktorikraadiga teadlasi ja insenere, seetõttu käivitatakse uusi doktorikoole, rakendatakse spetsialiseeritud doktori- ja järeldoktoristipendiumid, käivitatakse erinevaid akadeemilisele ja ettevõtlussektorile suunatud mobiilsus- ja koolituskeeme. Teadus- ja arendustegevuse rahvusvahelistumise toetamiseks osaletakse Euroopa teadusruumi ülesehitamisel.

Inimressursi rakendamise arengukava prioriteetsel suunal „Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine“ kavandatud tegevused toetavad Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrusest (EÜ) nr 1081/2006 artiklis 3 välja toodud teemasid järgmiste meetmetega:

- a) innovaatilised tegevused, sealhulgas teemade ning nende tulemuste levitamise ja süvalaiendamise tutvustamine;
- b) riikidevahelised ja/või piirkondadevahelised meetmed.

Täiendavalt avanevad 2009. a avatud taotlusvoorude meetmed doktorikoolide, ühisõppekavade ning kõrgkoolide ja ettevõtete koostöö toetamiseks.

Prioriteetse suuna üheks eesmärgiks on uue põlvkonna teadlaste ja inseneride lisandumise toetamine. Üldjuhul on grandilepingud või doktorandi õppeaeg pikem kui üks aasta, seetõttu ei ole esimesel programmi aastal lõpetatud tegevuste kohta võimalik andmeid koguda. Küll aga on programmide edenemise märgiks finantseeritavate doktoriõppe kohtade arv. Programmide aruannetest selgub, et üheksa doktoriõppe kohta on finantseeritud ESFist, mis on viiendik saavutuseesmärgist finantseerida 40 kuni 45 doktoriõppe kohta aastaks 2015.

Kõrghariduse kvaliteeti tugevdavates tegevustes on esimesi tulemusi märgata. Eesti ülikoolidesse on õppima asunud ESFis finantseeritavatele kohtadele esimesed viis välisdoktoranti, väga populaarsed on kõrgkoolide õppejõududele suunatud õpetamispädevusi toetavad täiendõppekursused. Innovaatilisest e-kursustest kõrgkoolis on sihtmäär juba esimesel programmiaastal täidetud ligi viiendiku ulatuses (17%).

Prioriteetses suunas ei ole otseselt soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamisele ning teisi meeste ja naiste võrdõiguslikkusega seotud erimeetmete suunatud tegevusi, küll aga arvestatakse kõikide meetmete planeerimisel ja ellu rakendamisel nimetatud teemadega.

Võrdsete võimaluste tagamiseks arvestatakse vajadusega tasakaalustada nais- ja meesteadurite osakaalu teadusvaldkondade tipptasandil.

Eraldiseisvaid meetmeid vähemuste ja migrantide osaluse suurendamiseks tööhõives ei ole kavandatud, teemaga arvestatakse kõikide meetmete tegevuste kavandamisel. Vähemuste sotsiaalset integreerumist kõrgkoolides toetavad keeleõppeprogrammid (meetme „Keeleõppe arendamine“ tegevused) ning kõrgkoolides õppija toimetulekut toetavad tegevused. Ebasoodsas olukorras olevate rühmade, sealhulgas puudega inimeste integreerimisel on meetmes „Teaduspoliitika ja kõrghariduse kvaliteedi arendamine“ on kavandatud õppija toimetulekut toetavad tegevused.

Eesti lähtub oma teadus- ja arendustegevuse strateegia ja poliitika kujundamisel ELi suundumustest selles valdkonnas, et olla valmis osalemiseks Euroopa teadusruumis. Eestile on väga oluline ELi koordineeritud tegevus rahvusvahelise teaduskoostöö valdkonnas, mis avab meile uusi võimalusi ja aitab Euroopas vältida tegevuste dubleerimist.

Selleks, et Eesti saaks võrdse partnerina panustada Lissaboni strateegia eesmärkide täitmisesse, toetavad prioriteetse suuna meetmed rahvusvahelist koostööd. Meetme „Teaduspoliitika ja kõrghariduse kvaliteedi arendamine“ tegevused panustavad rahvusvahelistumise ja koostöö, kõrghariduse kvaliteedi ning e-õppe arendamisele, doktoriõppe meetme „Doktoriõppe ja rahvusvahelistumise edendamine“ tegevused eeldavad rahvusvahelist koostööd doktoriõppe toimumisel.

2.1.7.4 Pikk ja kvaliteetne tööelu

Inimese elukvaliteedi alanemise üheks olulisimaks teguriks on töötus ja/või mitteaktiivsus. Sellega kaasneb inimese materiaalse kindlustatuse vähenemine, sageli süvenevad terviseprobleemid, aeguvad varem omandatud oskused ja kvalifikatsioon, pikaajaline mittetöötamine võib viia sotsiaalse tõrjutuseni. Riigile tähendab see lisaks indiviidi probleemidele survet tööturuteenuste ja sotsiaaltoetuste ja -teenuste ning raviteenuste eelarvele ning kokkuvõttes oluliselt suuremaid kulutusi nende inimeste hõivesse tagasitoomisele. Kvalifitseeritud ja kõrge töötamismotivatsiooniga inimesed on ka kiire majandusarengu eelduseks, samas kui väheste oskustega ja madala motivatsiooniga töötajad muutub selle piduriks.

Viimasel aastal on tööhõive ulatuslike kasvunumbrite (2006.a 6,4%, 2007. aastal 1,4%, 2008. aastal vaid 0,2%) kõrval üha enam tähelepanu pälvinud taas kasvama hakanud tööpuuduse näitaja. Kuna tööturg reageerib majanduse langustrendile viitajaga, jätkusid Eesti tööturul positiivsed arengud ka 2008. aasta I poolaastal. Tööhõive endiselt kasvas ning töötus langes 1992. aasta tasemele. Globaalse majanduslanguse mõju avaldus Eesti tööturul alles 2008. aasta teisel poolel, kui töötute arv järsult tõusis. Töötajate-uuringu andmetel kasvas töötute arv aasta keskmisena 6000 inimese võrra, kuid kui võrrelda 2008. aasta IV kvartali töötute arvu 2007. aasta IV kvartaliga, siis suurenes töötute arv koguni enam kui 25 000 inimese e. 90% võrra. Meeste-naiste võrdluses on Eestis (erinevalt enamikust Euroopa Liidu riikidest) meeste töötus kõrgem kui naistel (vastavalt 5,8% ja 5,3%). Võrreldes 2007. aastaga kasvasid mõlemad, nii meeste kui naiste töötus.

Seoses kinnisvarabuumi lõppemisega ning sellega kaasnenud kinnisvara- ja ehitussektori kiire jahtumisega viimasel aastal on toimunud tööpuuduse kasv ja hõive vähenemine 2008. aastal eelkõige nimetatud sektorite hõive kahanemise arvel, aga ka teiste tegevusalade tootmis- ja

müügimahtude vähenemise tõttu. Ees ootavad majanduse struktuurimuutused ja hõive vähenemine madalama lisandväärtusega harudes asetavad seega veelgi suurema rõhu kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamisele ja tööelu kvaliteedi parandamisele.

Töötaja soov ja võime efektiivselt töötada sõltuvad nii töökeskkonnast, töösuhete kvaliteedist kui tööga rahulolust üldiselt, olles seega tootlikkuse kasvu oluliseks komponendiks. Töökeskkond avaldab olulist mõju inimese tervisele ning traumaotlikud või pikaajaliselt tervist kahjustavad töötingimused vähendavad töötaja elukvaliteeti ning mõjuvad negatiivselt tema efektiivsusele. See toob kaasa olulisi probleeme nii töötajale kui ka ühiskonnale tervikuna, seda eriti pikas perspektiivis vananeva rahvastiku ja tööjõu pakkumise vähenemise tingimustes. Töösuhteid reguleerivad seadused panevad paika raamistikku, milles töötajad pakuvad ning tööandjad ostavad vajalikke oskusi ja teadmisi. Läbipaistev regulatsioon võimaldab tööturul paremini ning paindlikumalt toimida ning on oluliseks aluseks majanduse arengule ning tööhõive kasvule. Seadusliku raami arendamise kõrval on oluline, et tööturu mõlemad pooled ka selle pakutavaid võimalusi kasutaksid. Töösuhete poolte rahulolu suurendamine koos olulise tähelepanuga soolise võrdõiguslikkuse tagamisele on oluline eeldus konstruktiivsete töösuhete tekkeks, mis omakorda toetab efektiivsuse kasvu.

Lissaboni strateegias on tööturu poolelt seatud aastaks 2010. kolm suuremat eesmärki:

- üldine tööhõive määr – 70%;
- naiste tööhõive määr – 60%;
- vanemaealiste tööhõive määr – 50%.

Majanduse ja tööhõive tegevuskavas²⁸ on 2011. aasta tööhõivemääraks prognoositud 70,5 protsenti.

Naiste tööhõive määr on Eestis kasvanud alates 2001. aastast ja ulatus 2008. aasta keskmisena 66,3%-ni, mis on tunduvalt kõrgem kui Euroopa Liidu keskmine ja Lissaboni eesmärk.

Vanemaealiste (55-64.a.) tööhõive määr Eestis ületas Lissaboni eesmärgi juba 2002. aastal ja ulatus 2008. aastal 62,2%-ni (meestel 64,9% ja naistel 60,1%). Nii naiste kui vanemaealiste tööhõive kasv on põhjustatud naiste pensioniea järk-järgulisest tõusust, mille tõttu naised lahkuvad tööturult hiljem.

Suuremaks väljakutseks on Eestis olnud saavutada Lissaboni strateegias seatud eesmärk üldise tööhõive määra osas – 70% 2010. aastaks. Edukas majandusareng 2007. aastal, tänu millele tõusis tööhõive määr (vanuserühmas 15-64) 69,1%ni, andis lootust, et Eestil õnnestub täita Lissaboni strateegias seatud eesmärk 70%-lisest tööhõive määrast 2010. aastaks. Sellele tuginedes seadis ka 2008. aastal koostatud majanduskasvu ja tööhõive kava eesmärgiks jõuda 2011. aastaks tööhõivemääraga 70,5% tasemeni. Kuigi ka 2008. aasta kokkuvõttes oli 15-64 aastaste inimeste tööhõive määr, hoolimata alanud majanduslangusest, suhteliselt kõrge – 69,5% – ei ole 2008. aastal alanud järsust majanduslangusest tulenevalt realistlik seatud eesmärkide täitmine (nii Lissaboni strateegia kui „Majanduskasvu ja tööhõive kava 2008-2011” valguses). Kui praegune majanduslangus jätkub, siis 2010. aastaks hõivemäär ilmselt langeb ning jääb 2010. aastal alla Lissaboni strateegia eesmärgi. 15-74-aastaste hõivatute arv on 2008. aastal võrreldes 2007.-ga kasvanud. Töötuse määr (15-74-aastased) oli 2007. aastal 4,7% ja 2008. aastal 5,5% (I kv 4,2; II 4,0; III 6,2 ja IV 7,6).

²⁸ Eesti majanduskasvu ja tööhõive tegevuskava 2008-2011, mis kiideti heaks Vabariigi Valitsuse 9. oktoobri istungil.
http://www.riigikantslei.ee/failid/MTTK_2008_2011_EST_kujundusega.pdf

Prioriteetse suuna „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ tegevused on otseselt suunatud Ühenduse üldsuunise „Rohkem ja paremaid töökohti“ täitmisele, mille oluline osa on tööhõive suurendamine ja säilitamine, lisaks ka tööturgude paindlikkuse suurendamine.

Reeglina on registreeritud töötus Eestis võrreldes Statistikaameti töötute arvuga väiksem olnud, kuid raske tööturuolukorra, laenukohustuse ja töötuskindlustushüvitise taotlemise võimalusega seoses on 2008. aastal registreeritud töötuse ja tegeliku töötuse vahe märkimisväärselt vähenenud. Vaadates 2009. aasta esimeste kuude andmete põhjal kuu keskmist töötuna arvel olnud isikute arvu, on näha hüppelist registreeritud töötute arvu kasvu.

Soolise võrdõiguslikkuse seadus sätestab, et Eesti riigi- ja kohalike omavalitsusüksuste asutused on kohustatud edendama soolist võrdõiguslikkust ning muutma tingimusi ja asjaolusid, mis takistavad soolise võrdõiguslikkuse saavutamist. Kõikides Euroopa Sotsiaalfondist toetatava Inimressursi arendamise rakenduskava prioriteetse suuna „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ meetmetes tuleb nii programmide kui avatud taotlemisel projektide valikul pidada silmas soolise mõju kriteeriumi. Soolise võrdõiguslikkuse eksperdi kaasamine projektide tegevustesse on abikõlblik kulu ning annab projektide sisulisel hindamisel lisapunkti.

Esimene soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamist toetav projekt viidi Sotsiaalministeeriumis läbi juba 2003. aasta sügisest 2004. aasta sügiseni Euroopa Ühenduse soolise võrdõiguslikkuse raamstrateegia programmi (2001-2005) raames. Projekti käigus valminud juhendmaterjal „Mõjude hindamine sugupoolte aspektist“, mis on suunatud ametnikele ja teistele isikutele, kes on seotud õigusaktide, programmide, tegevuskavade, projektide ja meetmete väljatöötamisega, aitab analüüsida naiste ja meeste olukorda nii riiklikul kui kohalikul tasandil.

Soolise võrdõiguslikkuse volinik osales 2006-2007 sama programmi raames ellu viidud projektis *“Equality for local development: gender mainstreaming in municipalities”* (“Võrdõiguslikkus kohaliku arengu nimel: soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamine kohalikes omavalitsustes”), mille käigus korraldati koolitusseminare kohalike omavalitsuste ametnikele ning koostati ja tõlgiti eesti keelde soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise käsiraamat kohalikele omavalitsustele.

2004. aasta juulist kuni 2005. aasta detsembrini toimus Eesti-Saksa mestiprojekt „Eesti avaliku sektori haldussuutlikkuse tõstmine soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise rakendamiseks“. Projekti eesmärk oli edendada soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamist kui üht võimalikku strateegiat soolise võrdõiguslikkuse saavutamiseks. Lisaks 15 koolitusele soolisest võrdõiguslikkusest ja soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamisest riigi ja kohaliku tasandi ametnikele toimus veel eraldi koolitus soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise rakendamisest struktuurifondides. Ministeeriumi tasandi ametnikele tutvustati soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise integreerimise võimalusi struktuurifondide kasutamisel. Projekti raames loodi ka veebipõhine andmebaas (gender.sm.ee).

2006. aastal avaldas Sotsiaalministeerium e-raamatu „Soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise strateegia käsiraamat“. Raamat ilmus trükituna 2008. aastal Sotsiaalministeeriumi ja Eesti Naisteühenduste Ümarlaura Sihtasutuse koostöös.

Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest rahastatava „Inimressursi arendamise rakenduskava“ prioriteetse suuna „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ meetme „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine“

raames kinnitatud programmi „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine 2008-2010” on planeeritud kahe soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise alase Euroopa Komisjoni poolt avaldatud käsiraamatu tõlkimine ning elektroonilisel kujul olulisematele sihtrühmadele levitamine. Käsiraamatud puudutavad soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamist töö-, sotsiaalse kaasatuse ning sotsiaalkaitse poliitikatesse.

1.01.2009 jõustus Eestis võrdse kohtlemise seadus. Tulenevalt seadusest on võrdse kohtlemise seaduse rakendamine Sotsiaalministeeriumi vastutusallas. Sotsiaalministeeriumis vastutab võrdse kohtlemise seadusega seotud tegevuste eest soolise võrdõiguslikkuse osakond. Peamisteks planeeritud tegevusteks 2009. aastal on osakonnasisese kompetentsi arendamine, kodanike infopäringutele vastamine, avalikkuse teadlikkuse tõstmine, töögruppides osalemine ja võrdse kohtlemise temaatika lisamine horisontaalse teemana osakonna tegevustesse.

Programmi „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine 2007-2009” alamprogrammist „Muukeelsete töötute tööhõive edendamine” pakutakse eesti keele koolitusi eraldi ja koos erialaõppega. 2008. aastal oli huvi nimetatud koolituste vastu väga elav, mistõttu tuli antud alamprogrammi eelarvevahendeid juurde tõsta. Eesti keelt mittevaldavad inimesed teadvustavad üha enam, et riigikeele mitteoskamine on üheks pidurdavaks teguriks tööle saamisel. 2008. aastal osales eesti keele koolitustel (s.h koos erialaõppega) 896 inimest.

Sotsiaalministeeriumi meetmetest “Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed” ja “Kvalifitseeritud tööjõupakkumise suurendamine” on ette nähtud tegevused ka tööturul ebasoodsas olukorras olevate inimeste tööturule (taas)integreerimiseks. Hoolduskohustuse tõttu mittetöötavatel pereliikmetel on keerukas osaleda aktiivsetes tööturumeetmetes, samuti on probleemiks see, et Eestis ei ole käesoleval hetkel piisavalt kvalifitseeritud hooldustöötajaid, mistõttu ei suuda ka omavalitsused pakkuda vajalikul määral ning ka ulatuses hooldusteenust. Kõik see takistab hoolduskohustusega koormatud inimestel aktiivselt tööelus osalemist. ESF-i toel on kavas ühest küljest läbi erialakoolituse suurendada nende inimeste hulka, kes on erialaselt kompetentsed, pakkumaks hooldusteenust (kavas on laiendada hooldusteenuse pakkujate ringi). Paralleelse tegevusena toetatakse hoolduskohustusega koormatud inimesi, ostes aktiivsetes tööturumeetmetes osalemise ajaks (kuni kuueks kuuks) ning esimeste töökuude jooksul sisse hooldusteenust.

Puudega inimeste, kui teise ebasoodsas olukorras oleva tööturu riskigrupi jaoks on programmi „Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed 2007-2009” raames planeeritud rehabilitatsioonisüsteemi ja iseseisvat toimetulekut toetavate teenuste arendamine. Aruandeperioodil töötati välja meetmeid uue rehabilitatsioonisüsteemi rakendamiseks, ellurakendamise põhimõteteid ja dokumentatsiooni, rehabilitatsiooniteenuse vajaduse hindamise kriteeriume, rehabilitatsiooniprotsessi läbiviimise juhendeid ning rehabilitatsiooni vajaduspõhise hindamise mehhanismi. Samuti töötatakse välja rehabilitatsioonimeeskondade koolituse metoodiline plaan, juhised ja töövahendid ning koolitatakse rehabilitatsioonimeeskondi vastavalt uuele süsteemile. Sama programmi raames pööratakse tähelepanu puuetega laste ning majanduslike ja sotsiaalsete toimetulekuprobleemidega perede lastehoiuvõimaluste parandamisele, et anda lapsega kodus viibivale vanemale võimalus naasta tööturule. Eesti Statistikaameti uuringutesse lisatakse erimoodul, mille tulemused võimaldavad analüüsida töö- ja pereelu ühistamise võimaluste kasutamist, kättesaadavust ning vajadust. Lastehoiu kvaliteedi ja kättesaadavuse uuringuga selgitatakse välja lapsehoiuteenuse kättesaadavus lastega peredele, samuti analüüsitakse lastehoiuteenuse kvaliteeti. 2009. aastal läbi viidava puuetega laste ja perede uuringuga saadakse ülevaade puuetega laste ja nende perede

olukorrast ja vajadustest, sh puudega laste haridusvõimalustest, perede sotsiaalmajanduslikust toimetulekust, erinevate sotsiaalteenuste ja toetuste kättesaadavusest, aga ka puudega lastega perede hoolduskoormusest ja seda vähendavate meetmete kättesaadavusest. Puuetega inimeste seas varasemad läbi viidud uuringud on keskendunud eelkõige täiskasvanud inimestele ega ole kajastanud puuetega laste olukorda ja vajadusi.

Alamprogrammis „Vanemaealiste tööhõive edendamine” pakutakse sarnaselt puuetega inimestele töökoha kohandamise võimalust, kuna lisaks üleüldistele ealistest iseärasustest tingitud probleemidele, esineb neil ka palju progresseeruvaid haigusi, mis piiravad vanemaealiste töötamise võimalus.

Sotsiaalministeeriumi meetmete hulgas ei ole riikide- ja/või piirkondadevahelisi meetmeid. Innovaatilisi projekte oodatakse eelkõige erinevate meetmete avatud taotlusvoorude projektidest, kuid meetmes „Kvalifitseeritud tööjõupakkumise suurendamine” sulgus esimene taotlusvoor alles 2009. aasta esimestel kuudel ning teistes prioriteetse suuna meetmetes ei ole voorud veel avanenud.

2.1.7.5 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks

Eesti ettevõtluse konkurentsivõime tagamine pikas perspektiivis eeldab siirdumist teadmispõhisele majandusele. Senine kulueelis, mis on stabiilse makromajandusliku raamistiku kõrval olnud Eesti majanduskeskkonna üheks peamiseks tugevuseks, ei ole jätkusuutlik. Paljud ettevõtted, kes on oma äriedu ehitanud odavast tootmissisendist tulenevale konkurentsieelisele, peavad püsijäämise ning edasise arengu nimel keskenduma senisest suurema lisandväärtuse loomisele. Ettevõtjatele on teadmispõhise majanduse suunas liikumisel ennekõike oluline ligipääs haritud ja kvalifitseeritud tööjõule, uutele teadmistele, igakülgsel informatsioonile ning teadus- ja arendustegevuse poolt genereeritud uuendustele. Eriti on vaja aga oskusi ja initsiatiivi eespool nimetatud teadmisi kasutada, millela jääksid uuendused tegelikus tootmises realiseerimata. Ettevõtlussektori tugevdamise seisukohalt on teadmiste ja oskuste arendamise kõrval seega ülilooline ka inimeste loovuse, uuendusmeelsuse ning ettevõtlikkuse arendamine, et genereerida uusi lähenemisi, ideid, äriühendusi ning neid tulusalt ära kasutada.

Majanduse ja ühiskonna muutmisel teadmiste- ja tehnoloogiapõhisemaks on lisaks ressursside märgatavale suurendamisele hariduses ning teadus- ja arendustegevuses vaja samaaegselt kavandada nende sihipärane kasutamine. Uuenduslik ja innovaatiline ettevõtlus ning arendustegevust eeldavad projektid on pikaajalised, sageli riskantsed ning nende tulusust on keeruline prognoosida. Seetõttu ei ole kasumile orienteeritud erasektor alati piisavalt huvitatud nende riskide võtmisest ning teadus- ja arendustegevuse rahastamisest. Riik peab motiveerima eraettevõtete investeringuid teadus- ja arendustegevusse, uutesse tehnoloogiatesse ning inimressursi väljaõppesse läbi soodsa ettevõtluskliima loomise ja täiendavate investeringute.

Eesti ettevõtluse tootlikkuse kasvu takistavad täna lisaks sobiliku kvalifikatsiooniga oskustööjõu puudusele ka teadus- ja arendustöötajate vähene kaasamine ettevõtete töösse. Probleemiks peetakse juhtide ebapiisavaid teadmisi arendustegevuse ja rahvusvahelistumise olulisusest, vähest keskendumist tootearendusele ja -disainile, madalat ekspordivõimekust ning arengut takistavate ja selleks eeldusi loovate tegurite järjepideva analüüsi puudumist. Teadmismahukale tööstusele ja teenindusele toetuva pikaajalise majanduskasvu saavutamise oluline eeltingimus teadlaste ja inseneride arvu kasvu kõrval on seega just ettevõtete juhtide vastavate teadmiste arendamine.

Nagu Eesti viimaste aastate majanduskasv tervikuna, on ettevõtete tootlikkuse kasv tulenenud suures osas sisemaise tarbimise väga kiirest kasvust. Isegi juhul kui Eestil õnnestuks tõsta kõikides majandusharudes tootlikkust Euroopa rikkamate riikide tasemele, jääme me ikkagi majanduse primitiivsemast struktuurist tulenevalt nende elatustasemest maha. Eesti majanduse edasine tootlikkuse kasv ei tulene seega Euroopa elatustasemete iseeneslikust ühtlustumisest, vaid eeldab nii majanduse kui hariduse ja teaduse struktuuri olulist kaasajastamist²⁹.

Eesti ettevõtete edu aitab hoida senisest parem ressursside kasutamine, mille tulemusel suureneks tootlikkus (tootmissisendite efektiivsem kombineerimine). Pikemas perspektiivis järgib tootlikkuse kasv tehnoloogilist arengut, mis eeldab investeeringuid tootearendusse, uutesse masinatesse ja seadmetesse ning tehnoloogilistesse lahendustesse. Ühelt poolt tuleb toetus otsustavalt suunata hea ekspordipotentsiaaliga tegevusvaldkondadele, teisalt peaksid avaliku sektori investeeringud haridusse ning teadus- ja arendustegevusse looma eeldusi uute teadus- ja tehnoloogiamahukate tööstusharude tekkeks ning andma rohkem võimalusi traditsiooniliste tegevusvaldkondade kaasajastamiseks. Üleminekul kõrgemat lisandväärtust andvale tootlikumale majandusele saab võtmeküsimuseks täiendusõppe süsteemi moderniseerimine ning seadusandlikud ja rahalised stiimulid, mis ergutavad töötajaid end täiendama ja ettevõtteid oma töötajatesse investeerima (seosed teiste prioriteetsete suundadega).

Haridus- ja teadustellimuse kujundamine ühiskonna ja majanduse nõudlusele vastavaks peab toimuma riigi, eraettevõtjate ja teadlaste koostöös. Riigi rahaline tugi mõjutab erainvestoreid tegema pikaajalist positiivset välismõju avaldavaid investeeringuid haridusse, teadusuuringutesse ning tehnoloogiaarendusse.

Kuna prioriteetne suund „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks“ on paljus otseselt suunatud inimressursi teadmiste, oskuste ja teadlikkuse tõstmisele, panustab see tugevalt ka Lissaboni tegevuskava eesmärkide saavutamisesse.

Prioriteetse suuna raames toetatakse ettevõtjate ja nende töötajate täiendõpet soosides sedasi ka koolitusturu arengut. Ettevõtluskonsultantidele on mitu aastat pakutud võimalust osaleda arenguprogrammis oma oskuste ja teadmiste täiendamiseks, samamoodi oleks soov aidata kaasa koolitajate arendamisele, ja seeläbi nende pakutavate koolitusprogrammide pidevale täiendamisele ja uuendamisele. 2009 viiakse läbi uuringud loomaks võrdlusbaasi koolitusturul pakutava ja ettevõtjate vajaduste vahel. Prioriteetse suuna „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks“ raames keskendutakse ettevõtlus- ja ettevõtlikkusõppe arendamisele erinevatele haridustasemetel. Eesmärk on muuta vastava õppe pakkumine süsteemsemaks, rohkem integreerida seda formaalsesse haridusse ning aidata kaasa nii õpetajate kui ka õppematerjalide arendamisesse, mis on aluseks kvaliteetsele õppeprotsessile.

Aastani 2008 toimus Eesti majanduses kiire kasv, mida suures osas vedas ehitus- ja kinnisvarasektor, kuid edukad olid ka teised sektorid. Majanduskasv võimaldas kiiresti kasvada ka palkadel ja muutis tööpuuduse minimaalseks. Majanduslangusega kohanedes on Eesti ettevõtted kiirelt reageerinud ning kohandanud oma tootmismahete ja tööjõuvajadust vastavaks valitsevatele oludele. Ettevõtete seisukohalt on suurenenud valikud tööjõuturul, leevendades senist tugevat palgasurvet. Siiski, hoolimata SKP kahanemisest, jätkus 2008. aasta teises

²⁹ Urmas Varblane *et al.*, „Eesti olulisemate majandusharude konkurentsipositsioon ja selle dünaamika keskpikas perspektiivis“, ilmumas.

pooles jõuline palgaskasv, mis sama aasta 3. kvartalis ulatus 14,8%-ni. Ettevõtetele tekkis vajadus senisest enam pöörata tähelepanu tööprotsesside efektiivsuse ja kasumlikkuse suurendamisele.

Teravalt tõusid päevakorda riigipoolsed meetmed majanduse elavdamiseks, minimeerimaks majanduslangusest tingitud kahjusid. Nimetatud meetmete kujundamist alustati 2008. aasta teises pooles, eesmärgiga 2009. aasta algul meetmed jõustada. Nn erakorraliste meetmete prioriteetideks ettevõtluspoliitikas on parandada ja kindlustada ettevõtete ligipääsu finantsidele ja ekspordivõimekuse säilitamine ning kasvatamine. Kuna need kaks valdkonda on kriisist ülesaamisel võtmetähtsusega, on EASi ja KredExi pakutud toetused keskendunud just eelnimetatud valdkondi silmas pidades. Samas jälgib meetmete disain ka pikaajalisi eesmärke.

Lissaboni strateegia keskmes on tööhõive, rõhuasetusega kvaliteetsete (teadmismahukate) töökohtade osakaalu suurendamisel tööhõives. Igasugune hõive saab kasvada aga ainult edukalt toimiva ettevõtluse korral, mille säilitamine majanduslanguse olukorras on suur väljakutse ning nõuab tõsisid pingutusi. Just seetõttu ongi oluline ka riigipoolne jõulisem kaasaaitamine inimressursi arendamisele.

Ekspordi toetamise osas käivitati mahukas kesk- ja pikaajaliste ekspordigarantiide kasutusvõimaluste suurendamise rakenduskeem, mis julgustab ettevõtjaid ekspordi jätkama ja uusi turge leidma. Ekspordi toetamisel keskenduti senisest enam suure arengupotentsiaaliga ettevõtetele. Lisaks toetati eksporditurundust, messidel osalemist, info vahetamist ja palju muud, mille eesmärgiks on muuta Eesti ettevõtted rahvusvaheliselt konkurentsivõimelisemaks ja suurendada ekspordi mahtu.

Ligipääsu parandamine kapitalile hõlmas nii erinevaid laene kui riigipoolseid käendusi, et vajalikud investeeringud, mis majanduse kasvuperioodil taas suuremat tulu tootma hakkaksid, tegemata ei jääks ning mis võimaldaksid ettevõtetel toimida ka keerulistes tingimustes. Silmas peeti, et toetusmeetmed oleks sihtotstarbelised ning motiveerivad, et neist ettevõtlusele ja seeläbi ühiskonnale laiemalt reaalselt kasu tõuseks. Eelmainitud teemade prioriteetsus väljendub ka suuremates rahaeraldustes tegevuste elluviimiseks, mis on ette nähtud ettevõtete rahvusvahelistumise ja investeeringute toetamiseks, võrreldes 2007. aastal kavandatud strateegiaga „Eesti ettevõtluspoliitika 2007-2013“. Seda hoolimata vähenenud riiklike vahendite hulgast ning vahepealsetest eelarvekärbetest.

2008. aastal said Eesti tööstusettevõtjad esmakordselt otsetoetust suuremahulisteks tehnoloogiainvesteeringuteks. Ühtlasi arendab see tööjõuressurssi ja täidab seega Inimressursi arendamise rakenduskavas seatud eesmärke, mis on otseselt seotud Lissaboni strateegia eesmärgiga kvaliteetsematest töökohtadest ning nende loomisest (praeguses olukorras on oluline ka olemasolevate teadmismahukate töökohtade säilitamine). Ettevõtete võimekuse tõstmise alal rakendati ka mõningaid uusi toetusmeetmeid lisaks olemasolevatele, samuti korraldati temaatilisi koolitusi, mille eesmärk oli parandada ettevõtete juhtimiskvaliteeti. Finantsiliselt jäid kulutused kavandatule alla ja kõike plaanitud ei õnnestunud realiseerida. Oluline roll teavitus ja nõustamistegevustes ettevõtluse alal oli ka maakondlikel arenduskeskustel. Nõustamine ja koolitused täidavad eesmärki arendada personali ja seeläbi luua eeldusi teadmismahukamate töökohtade tekkeks.

2008. aasta lõpus jõustus Ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse muudatus, millega anti KredExi poolt väljastatavatele ettevõtluslaenudele ühene riikliku tagatise

staatus, mis suurendab toodete kasutamise atraktiivsust oluliselt nii ettevõtjatele kui ka finantsasutustele.

Jahenenud majandus toob 2009. aastal tõenäoliselt kaasa ettevõtete arvu vähenemise ja ettevõtlusaktiivsuse kahanemise, riigipoolsete meetmete roll selles kontekstis on hoida langus võimalikult väiksena ja ettevõtlusaktiivsust läbi erinevate toetuskeemide ergutada. Erinevad nõustamisteenused täidavad jätkuvalt olulist osa ettevõtete juhtimiskvaliteedi parandamisel ning ettevõtte juhtide põhjalikumal informeerimisel, mille eesmärk on hoida ettevõtete ellujäämismäär võimalikult kõrgel.

2007. aastal jäi teadus- ja arendustegevuse (T&A) kulutuste osakaal enamvähem samaks, mis 2006. aastal, moodustades 1,14% SKP-st (2006. a. 1,15%). Vaatamata TA kulutuste osakaalu mõningasele langusele ulatus T&A kulutuste nominaalkasv 15%ni. Majandussektoritest oli kulutuste kasv 2006-2007 protsentuaalselt suurim ettevõtlussektoris, kus T&A kulutused kasvasid võrreldes eelmise aastaga 22% võrra. See jäi siiski märkimisväärselt alla 2006. aasta kasvutempole – 43%. Kõrgharidussektori T&A kulutused näitavad 2007. aastal 18% kasvu, väikseima mahuga kasumitaotluseta sektoril 51% kasvu. Riikliku sektori 2006-2007. aasta T&A intensiivsus on eelmise perioodiga võrreldes 24% tagasihoidlikum. Selleks, et saavutada TA investeeringutele seatud eesmärki (3% SKP-st 2014. aastaks), peab jätkuma jõuline TA investeeringute kasv nii avalikus kui ka erasektoris.

Rahuloluks on mõnevõrra andnud põhjust viimaste aastate nii innovaatiliste ettevõtete osakaalu kui ka ettevõtete uuendustegevusega seotud kulutuste suurenemine. Viimase innovatsiooniuringu (CIS) tulemused näitasid, et mida suurem on ettevõtte ning tema kogukäive, seda suurema tõenäolisusega on tegemist innovaatilise ettevõttega. Eesti ettevõtete toodangus suurele allhanke osakaalule viitas aga asjaolu, et suurema ekspordi osakaaluga kaasneb väiksem innovaatilisus.

Murelikuks teeb aga asjaolu, et sarnaselt eelmisele innovatsiooniuringule moodustasid valdava osa innovatsioonikulutustest kulutused masinate ja seadmete soetamiseks, ulatudes ligi 88%ni kogukulutustest (2004. aastal 73%). Antud asjaolu viitab sellele, et pigem on ettevõtted fokuseeritud tehnoloogia uuendamisele kui strateegilisele innovatsioonile.

Vaatamata T&A rahastuse kiirele nominaalkasvule on meil probleeme teadlaste ja inseneride arvukuse kasvuga. Aastal 2000 alanud teadlaste ja inseneride arvu tõus peatus 2005.a. Praeguseks on kasv küll taastunud (2007.a 5%, ettevõtlussektoris kõrgeim kasv), see pole aga piisav TA&I inimkapitali sihtarvu (8 täisajaga teadlast ja inseneri 1000 tööjõu kohta 2014.a) täitmiseks ega ettevõtlussektori kasvavate vajaduste rahuldamiseks. Antud tendents on murettekitav, kuna arvestades Eesti majanduse vajadusi ning teiselt poolt praeguste teadlaste vanuselist struktuuri, oleks vajalik vähemalt 6% teadlaste ja inseneride arvu kasv aastas.

Innovatsioonipoliitika peamiseks eesmärkideks on olnud toetada otseseid investeeringuid arendustegevusse, uute tehnoloogiate kasutuselevõttu, teadusasutuste ja ettevõtete koostööd, aga ka innovatsiooniteadlikkuse tõstmist ning uuendusmeelsuse levimist laiemalt. Fokuseerimaks valdkondadele, kus Eestil on rahvusvahelisel tasandil võimalik olulist konkurentsieelist saavutada, on käivitatud energiatehnoloogiate riiklik TA programm. Lisaks energiatehnoloogia programmile on käivitamisfaasis samalaadsed programmid info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) ning biotehnoloogia arendamiseks.

Toodete, teenuste ja tehnoloogiate arendamise kõrval on üheks ettevõtlus- ja innovatsioonipoliitika peamiseks väljakutseks lähitulevikus madal- ja kesktehnooloogiliste ettevõtete tehnoloogilise mahajäämuse leevendamine koos võimaluste loomisega nende ärimudelite ja tootevaliku värskendamiseks ning uute eksportturgude leidmiseks. Parandamaks uute innovaatiliste äriideede juurdevoolu ja ettevõtete kasvamist tegeletakse jätkuvalt uute teadmiste mahukate ettevõtete juurdekasvaks vajalike tugistruktuuride loomise ja arendamisega.

Heade ideede ja mõtete elluviimiseks on vajalikud teadmised ja oskused, mis ei pruugi alati ettevõttel olemas olla. Seetõttu on oluline keskenduda ettevõtete ja teadusasutuste strateegilisele koostööle ning ettevõttes olevate teadmiste arendamisele ja tõstmisele läbi eduka teadmiste ja tehnoloogia siirde. Ettevõtete ja teadusasutuste koostöö soodustamisel on võtmerolli etendanud tehnoloogia arenduskeskused. Tänapäevaks käivitunud viis arenduskeskust tegutsevad kõik Eestile strateegilistes info- ja kommunikatsioonitehnoloogia, biotehnoloogia ja nanotehnoloogia valdkondades. Keskuste tegevuses osaleb 29 ettevõtet ning 4 ülikooli.

Rääkimaks jõulisemalt kaasa uute toodete, teenuste ja tehnoloogiate arendamisel ning loomaks soodsat keskkonda (organisatsiooniinnovatsioon) uuenduste läbiviimiseks, toob kaasa ettevõtetel vajaduse täiendava kompetentsi kaasamise järele. Kuna rahvusvahelise valdkonna kogemuspagasiga arendustöötaja (näit. insener, disainer, innovatsioonijuht) värbamine, kes osaleks ettevõtte innovatsiooniprojektide juhtimisel, on finantsiliselt ettevõttele tihtipeale ülejõukäiv, avati 2008. aasta lõpus arendustöötaja kaasamise toetusmeede. Toetusmeetme alt on võimalik ettevõttel toetust saada arendustöötaja värbamisega seotud kulud ning palgakulude katmiseks. Kuna toetusmeede avati alles 2008. aasta detsembris, ei ole veel piisavalt andmeid hindamiseks taotlemise aktiivsust ja mõju ettevõtetes uute innovatsiooniprojektide käivitamisele.

Eesti turismisektori tugevustena võib välja tuua hästisäilinud ja unikaalset ajaloo- ja kultuuripärandit ning puutumatut loodust. Euroopa Liiduga liitumisega on suurenenud Eesti tuntus Euroopas, millega on kaasnenud Eesti kui turvalise ja kiirelt areneva sihtkoha maine. Eesti hea maine ning tuntuse kujundamine kogu maailmas, eriti põhilistel turismiishturgudel, on aidanud suurendada nõudlust kõigi Eesti toodete ja teenuste, sh turismitoodete järele. Turismisektori konkurentsivõime suurendamisel on kõige olulisem roll Eesti kui reisisihti tuntuse suurendamise programmil, mille tegevused viib ellu EAS Turismiarenduskeskus. Põhiosa välisküllastajatest moodustavad soomlased, aasta-aastalt on sõltuvus Soome turust siiski vähenenud ning huvi Eesti vastu on suurenenud ka kaugemate piirkondade elanike seas. Reisimist on soodustanud transpordivõimaluste avardumine ning uute majutuskohtade ja spaakeskuste lisandumine. Statistikaameti andmebaasi järgi pakkusid Eesti majutusettevõtted 2008. a augustis küllastajatele 44 584 voodikohta. Seda on 9,3% rohkem kui 2007.aastal ja 40% rohkem kui 2005. a. Kuna sise- ja välituristide ööbimiste arv kokku on kasvanud oluliselt aeglasemalt (perioodi 2005-2008 kokkuvõttes +13%, on tubade täitumus aasta-aastalt vähenenud. Samas on positiivne, et täitumus on aasta-aastalt muutunud hooajaliselt mõnevõrra ühtlasemaks. Kuigi Eesti turismimajandus tugineb suures osas välisküllastajatele, on tänu sissetulekute kasvule Eesti elanikud hakanud rohkem reisima ja seda nii välismaal kui Eesti-siseselt. 2006. aastal kasvas majutuskohtades ööbinud siseturistide arv kolmandiku võrra, 2007. aastal 16%. 2008. a aga tulenevalt majanduslangusest siseturism veidi vähenes (-1,9%). Turismi valdkonna arengu seisukohalt oli oluliseks sündmuseks ühinemine Euroopa Liidu ühise viisaruumiga 2007. aastal, Tallinna Lennujaama laienemine 2008. aastal ning uute kiirleavade tulek Tallinna-Helsingi liinile 2007. ja 2008. a.

Prioriteetne suund "Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks" panustab oma meetmetega Euroopa parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) nr 1081/2006 artikli 10 punktis e) nimetatud meetmesse "innovaatilised tegevused, sealhulgas teemade ning nende tulemuste, levitamise ja süvalaiendamise tutvustamine". Prioriteetse suuna meetmete korral, mis rakenduvad avatud taotlustena on innovatsioon üheks eelistuseks projektide hindamisel. Soovitakse soodustada ettevõtjaid uuenduslikumalt tegutsema. Otseselt on seatud Arendustöötajate kaasamise toetamise meetmes üheks eesmärgiks arendada ettevõtjas uusi tooteid, teenuseid, tehnoloogiasid ja protsesse või täiendada oluliselt olemasolevaid. Samuti on eraldi tegevuskava ettevõtjate, potentsiaalsete ettevõtjate kui ka laiemal avalikkusel innovatsiooniteadlikkuse suurendamiseks.

2.1.7.6 Suurem haldusvõimekus

Avaliku ja mittetulundussektori institutsionaalse ja administratiivse võimekuse arendamine on üheks Ühenduse strateegiliste suuniste prioriteediks. Suurem haldusvõimekus on eeltingimuseks nii EL-i struktuurivahendite kui Eesti riigi ressursside tulemuslikul ja efektiivsel kasutamisel ning valitsuse poliitikate kujundamisel ja elluviimisel. Seetõttu panustab haldusvõimekuse prioriteetne suund kõikide rakenduskavade edukasse elluviimisesse ja Eesti konkurentsivõime kasvu ning jätkusuutlikkuse arengusse.

Prioriteetse suuna raames välja töötatud meetmed aitavad kaasa kõikide Lissaboni strateegia eesmärkide täitmisele. Näiteks teadus- ja arendustegevuse valdkonnas toetatakse noorteadlasi ja doktorande, et tõsta valitsusvälist analüüsisuutlikkust. Selleks, et aidata kaasa stabiilse makromajandusliku keskkonna loomisele võimaldatakse nii riigi, kohaliku omavalitsuse kui ka kolmanda sektori asutustel suurendada strateegilist juhtimissuutlikkust läbi erinevate arendustegevuste ning tellida uuringuid, mis aitavad suurendada strateegiliste valikute tõenduspõhisust. Lisaks on võimalik tõsta haldusvõimekust, et hinnata paremini erinevate makromajanduslike ja fiskaalpoliitiliste otsuste mõju ning viia läbi selles valdkonnas vajalikke uuringuid. Läbi strateegilise juhtimissuutlikkuse arendamise riigi, kohaliku omavalitsuse ja kolmandas sektoris on võimalik lihtsustada tööprotsesse ning seeläbi muuta töö efektiivsemaks ja sellega seoses hoida kokku ressursi. Selleks, et riik saaks luua teadmispõhise ja jätkusuutlikku ettevõtluskeskkonna on oluline võimalikult varajases planeerimise faasis kaasata ettevõtjate esindajaid poliitikakujundamise protsessi. Sotsiaalpartneritele on loodud eraldi programmid, et nad saaksid tõsta oma võimekust ja olla tugevam partner riigile. Lisaks on planeeritud ka mitmeid tsentraalseid tegevusi avalikule sektorile, et avalik sektor oleks valmis ka sotsiaalpartnereid poliitika kujundamise protsessi ise kaasama. Kolme sektori omavaheline tugev koostöö avaldab mõju nii majanduskeskkonnale kui ka aitab paremini planeerida haridus- ja tööhõivepoliitikat. Läbi õigusloome lihtsustamise on võimalik toetada kõikide Lissaboni strateegiliste eesmärkide täitmist. Prioriteetse suuna raames töötatakse eraldi välja ka programm keskkonnateadlikkuse tõstmiseks avalikus sektoris, mis aitab poliitikate kujundamisel juba varajases faasis arvestada ka keskkonda mõjutavate aspektidega. Läbi avaliku sektori koolitussüsteemi kvaliteedi ja efektiivsuse tõstmise on võimalik toetada ka „Haridus ja koolitus 2010“ strateegia eesmärkide täitmist, kuna avalikus sektoris töötavate inimeste osakaal moodustab suure osa tööhõivest.

Tõhus, avatud ja läbipaistev haldusorganisatsioon, asjatundlikud ja usaldusväärsed ametnikud ning võimekad partnerorganisatsioonid on Euroopa Liidu ja siseriiklike poliitikate ning programmide eduka kujundamise ja elluviimise aluseks, aidates sellega otseselt kaasa riigi konkurentsivõime kasvule ja jätkusuutlikule arengule. Käesoleval perioodil on vaja tõhustada

avaliku sektori haldusvõimekust suurendavate ja arendavate strateegiatega ning otsuste elluviimist nii keskvalitsuse, kohaliku omavalitsuse kui ka kolmanda sektori tasandil.

Eesti ametnikkond on võrreldes varasemaga muutunud veidi stabiilsemaks. Avaliku teenistuse personalivoolavus on võrreldes teiste ELi riikidega siiski kõrge ning ei toeta stabiilse ja jätkusuutliku avaliku teenistuse eesmärki.

Riigikantselei avaliku teenistuse osakond, kelle prioriteetideks on ametnike usaldusväarsuse, asjatundlikkuse ja pühendumuse arendamine ja tugevdamine, on tellinud uuringu ametnike asjatundlikkuse, pühendumuse ja usaldusväarsuse kohta. Uuring on läbi viidud 2008. a sügisel TNS Emor poolt. 2006. a, kui indikaatoreid seati, oli ametnike usaldusväarsus 47% ja asjatundlikkus 54%. Aruandlusperioodil on rakenduskavas sätestatud indikaatorite tasemed tõusnud. Uuringu kohaselt on usaldusväarsus 49% (kaks protsendipunkti tõusnud) ning asjatundlikkus 60% (kuus protsendipunkti tõusnud).

Ametnike pühendumuse näitaja on igal aastal pisut tõusnud, olles 2008. aastal 53 punkti, mis on neli punkti kõrgem kui 2007. aastal (49) ja seitse punkti kõrgem kui 2006. aastal (46).

IMD (*Institute for Development Management*) indikaatorit mõõdetakse iga-aastaselt seitsme kriteeriumi alusel. Aruandlusperioodil on indikaator võrreldes eelmise aastaga langenud 37,9 punkti. Nimetatud indikaator on langenud 2,7 punkti võrra. Uuringu juures on muuhulgas välja toodud ka teiste Euroopa riikide võrdlus uuringu näitajate baasil. Positiivse aspektina võib välja tuua seda, et olenemata asjaolust, et indikaatori tase on mõnevõrra langenud, on Eesti koht uuringu näitajate baasil tõusnud kahe kohe võrra ülespoole võrreldes teiste riikide võrdlusega (vt. tabelit 9).

Tabel 9: IMD indikaator 2006-2008

IMD indikaatori võrdlus aastate lõikes	2006	2007	2008
avalike finantsvahendite juhtimine on paranemas	6,15	6,25	5,48
koht riikide arvestuses	21	16	24
valitsuse üldine suund on järjepidev	5,89	5,79	5,84
koht riikide arvestuses	21	21	12
õiguskeskkond ei piira ettevõtluse konkurentsivõimet	7,00	6,91	6,28
koht riikide arvestuses	4	5	5
valitsuse poliitika on muutuste suhtes paindlikud	5,96	5,09	4,82
koht riikide arvestuses	8	15	15
valitsuse otsuste elluviimine on tõhus	5,43	5,96	5,28
koht riikide arvestuses	15	11	11
valitsuse poliitika on läbipaistvad	6,00	5,57	5,52
koht riikide arvestuses	14	18	14
bürokraatia ei ole ettevõtluse takistuseks	5,22	5,02	4,68
koht riikide arvestuses	7	7	9
koondhinne (max 70)	41,65	40,59	37,90
Eesti keskmine koht võrreldes teiste Euroopa riikidega	11,3	13,3	11,3

Allikas: Riigikantselei strateegiabüroo

Haldusvõimekuse tõstmine on perioodil 2007-2013 üks Euroopa Sotsiaalfondi prioriteetidest, mis tuleneb osaliselt Lissaboni strateegiast ning on esile tõstetud ka Ühenduse strateegilistes suunistes. Antud prioriteetne suund hõlmab administratsiooni kui tervikut ning seega ka struktuurivahendite rakendamisega seotud ametkondi üldiselt.

Haldusvõimekuse edasise suurenemise peamisteks teguriteks on strateegilise planeerimise ja juhtimissuutlikkuse suurenemine (s.h elluviimisvõimekuse suurenemine), õiguskeskkonna edasine arendamine ja tõhusam koostöö erinevate sektorite vahel ning inimressursi arendamine kõikides sektorites.

Prioriteetse suuna eesmärgiks on tagada Eesti avaliku sektori ja partnerite haldusvõimekuse tõus. Haldusvõimekuse tõstmiseks viiakse tegevusi ellu läbi programmide ja avatud taotlusvoorude, kus eeldatavad toetuse saajad on avaliku sektori organisatsioonid ja töötajad, kohaliku omavalitsuse üksused, kohaliku omavalitsuse üksuste liidud, mittetulundusühingute esindusorganisatsioonid, maakondlikud arenduskeskused, Sisekaitseakadeemia Avaliku Teenistuse Arendus- ja Koolituskeskus (ATAK) ning ülikoolide ja uurimisasutuste noorteadlased. Toetavate tegevuste raames toetatakse erinevaid projekte, mis aitavad tõsta riigi poliitika kujundamise ja elluviimise tulemuslikkust ning teadmispõhisust.

Läbi avatud taotlusvoorude rakendatakse „Riigi, kohalike omavalitsuste ja mittetulundusühingute strateegilise juhtimissuutlikkuse tõstmine“ rakendamiseks toetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord meetet (meetme turunduslik nimi on Tarkade otsuste fond) ning „Avalike teenistujate, kohalike omavalitsuste ja mittetulundusühingute töötajate koolitus ja arendamine“ rakendamiseks toetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord meetet.

Prioriteetse suuna „Suurem haldusvõimekuse“ raames on plaanis perioodil 2007-2013 kinnitada 13 programmi. Enamus programme oli plaanis avada 2008. a, neist esimesed programmid kinnitati riigisekretäri käskkirjaga 2008. a I poolaastal. Hetkel on veel osad programmid ettevalmistamisel elluvijate poolt.

Prioriteetse suuna raames tehtavad tegevused ei avalda otsest mõju ega panusta Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) nr 1081/2006 artikli 10 punktidele a)-e). Punkti f) kohaselt, mis puudutab riikidevahelisi või piirkondadevahelisi koostöömeetmeid, on oluline rõhutada, et suuna tegevuse „Stažeerimisprogramm“ raames tehakse koostööd teiste Euroopa Liidu riikidega, vastavate haldusorganisatsioonide ja Euroopa Liidu institutsioonidega. Nimetatud tegevuse raames osalevad Eesti ametnikud välisriigi asutuste juures erinevates stažeerimisega seotud tegevustes. Lisaks nimetatutele on ka teisi programmilisi ja meetmepõhiseid tegevusi, mille raames tehakse koostööd välisriikide esindajatega (nt kaasatakse tegevustesse väliseksperte).

2.1.7.7 Horisontaalne tehniline abi ja tehniline abi

Tehnilise abi prioriteetsed suunad panustavad sünergias kõikide teiste suundade eesmärkide saavutamisse. Kõrvaleesmärkideks on sealjuures maksimeerida väljamakseid (95%), minimeerida tagasimakseid (alla 5%), teha rohkem vähemaga. Üksikutel projektidel võib tulevikus olla teoreetiline mõju ka infoühiskonnale ja kodanikuühiskonnale. Indikaatorite osas märkimisväärseid arenguid ei ole toimunud, sest meetmed avanesid alles 2007.a. keskel ning ära on kasutatud väga tagasihoidlik osa perioodi vahenditest.

Korraldusasutuse hinnang taotletud vahendite kasutamisele on rahuldav. Vahendite planeeritud mahu vähesel kasutamisel on mitmeid põhjuseid. Kuivõrd 2008. aastal algas riigis üldine majanduslangus, millega kaasnes üldine finantsvahendite nappus, siis olukorra lahendamise meetmena rakendatakse riigiasutustes üldist kokkuhoiupoliitikat personalikulude ja üldkulude osas. Ka on tehnilise abi meede on eelkõige seotud administreerimiskuluga, siis

kokkuhoiupoliitika solidaarne kohaldamine avaldab mõju ka tehnilise abi vahendite kasutamisele ja mis võib selgitada tehnilise abi vahendite vähest kasutatust. Siiski avaldab selline kokkuhoiupoliitika ka positiivset mõju ehk tööd tehakse efektiivsemalt, sisseostetud teenuseid ja asju saab odavamalt. Samas on vajalikud tööd tehtud ka kulutatud vahendite ulatuses.

Kodulehe www.struktuurifondid.ee külastatavus on algtasemega võrreldes kasvanud rohkem kui 3 korda, andes indikaatori saavutustasemeks 240%. 2008. aasta lõpu seisuga registreeriti 289187. kodulehe külastaja. 2008. aasta juulis-augustis läbi viidud küsitluse tulemuse kohaselt on teadlikkus Euroopa Liidu struktuuritoetustest tõusnud 42 protsendini, millega jääb saavutustasemest puudu veel ligikaudu 7%. Teadlikkuse kasvule luuakse läbi erinevate meediakajastuste, kuid 2008. aastal on huvi suurenemine olnud tingitud ka riigi majandusliku olukorra halvenemisest.

Koolitusi viiakse jooksvalt läbi, aga kuna 2007-2008 aastal on paralleelselt kasutusel veel ka perioodi 2004 - 2006 vahendid, siis rahastatakse koolitusi ka perioodi 2004-2006 meetme 5.2 vahenditest. 2008. aastal toimus koolituskalendri alusel kokku 42 koolitust ja seminari. Kõik planeeritud koolitused on ka toimunud.

Arvestades, et aruandlusperioodil olid osaliselt kasutusel veel perioodi 2004–2006 tehnilise abi meetmete vahendid, võis eeldada, et väljamaksed programmperioodi 2007–2013 vahenditest ei ole suuremahulised. Kuid sellegi poolest ei saa rahule jääda toetuse taotluste planeerimise poolega. Paljud 2008. a horisontaalse tehnilise abi meetmest ja tehnilise abi meetmest planeeritud tegevused jäid toetuse saajatel 2008. a jooksul ellu viimata.

Horisontaalsed hindamised hakkavad toimuma programmperioodi keskel.

Üldiselt toetavad rakenduskavast aruandlusperioodil rakendatud meetmed ja tegevused otseselt nii Lissaboni strateegia eesmärke, kui ka RSKS-is ja rakenduskavas toodud strateegilisi eesmärke ning on ka seotud teiste rakenduskavade ja strateegiatega. Aruandlusperioodil avatud meetmed toetavad nõukogu määruse (EÜ) nr 1083/2006 artikli 9 lõikes 3 püstitatud eesmärki: fondidest kaasrahastatud toetused on suunatud ELi konkurentsivõime edendamise ja töökohta loomise prioriteetidele.

2.1.8 Partnerite kaasamine

Käesolev peatükk kajastab rakendusasutuste ja sotsiaalsete partnerite vahelist koostööd tulenevalt Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) nr 1081/2006 artikli 5 lõikes 3 sätestatust.

Elukestva õppe prioriteetse suuna juhtkomisjon on moodustatud valdkonnapõhiselt. Ühine komisjon jälgib kahe prioriteetse suuna „Elukestev õpe“ ja „Hariduse infrastruktuuri arendamine“ tegevuste edenemist. Suuna juhtkomisjoni kuuluvad esindajad järgmistest organisatsioonidest: Eesti Kaubandus- ja Tööstuskoda, Eesti Kutseõppe Edendamise Ühing, Eesti Koolijuhtide Ühendus, Eesti Linnade Liit, Eesti Maaomavalitsuste Liit, MTÜ Eesti Noorteühenduste Liit, Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsioonist ja Haridustöötajate Liidust. Lisaks kuuluvad komisjoni esindajad Haridus- ja Teadusministeeriumist, Keskkonnaministeeriumist, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist ja Sotsiaalministeeriumist.

Prioriteetse suunas „Elukestev õpe“ kaasati programmdokumentide koostamisel sotsiaalse dialoogi soodustamiseks erinevate tööturu osapoolte esindajaid, programmide ettevalmistamisel

moodustused toimivad võrgustikud. Tavapärase praktika programmide koostamisel oli kooskõlastada valdkonna partneritega, sh omavalitsusliitude, mittetulundusühingute, tööandjate esindajatega. Hea näide on mittetulundusühingu „Andras“ nimetamine programmi „Täiskasvanuhariduse populariseerimine“ elluviijaks. Sotsiaalsetele partnerid on sihtrühmadeks ning kavandatud tegevusi on kavandatud meetmes „Kutsekvalifikatsioonisüsteemi arendamine“, meetmes „Teavitamis- ja nõustamissüsteemi arendamine“ koolituste osas. .

Meetmete valdkondliku suutlikkuse suurendamiseks on heaks näiteks ühise komisjoni moodustamine „Kutsekvalifikatsioonisüsteemi arendamine“ ja „Kutseõppe sisulise kaasajastamise ning kvaliteedi kindlustamise“ ning „Täiskasvanuhariduse arendamine“ meetmete jaoks. Programmide nõukojad, kuhu samuti kuuluvad esindajad valdkondlike sotsiaalsete partnerite hulgast, on moodustatud meetmetes „Kooli poolelijätmise vähendamine, haridusele juurdepääsu suurendamine ning õppe kvaliteedi parandamine“ ja „Teavitamis- ja nõustamissüsteemi arendamine“.

„Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamise“ prioriteetse suuna juhtkomisjon on moodustatud valdkonnapõhiselt. Ühine komisjon jälgib kahe prioriteetse suuna „Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine“ ning „Eesti teadus- ja arendustegevuse konkurentsivõime tugevdamise teadusprogrammide ja kõrgkoolide ning teadusasutuste kaasajastamise kaudu“ tegevuste edenemist. Juhtkomisjoni kuuluvad HTMi ja MKMi esindajad ning sotsiaalsete partnerite esindajad. Prioriteetse suuna rakendamise läbipaistvuse tagamiseks ning lähimuspõhimõtte rakendamiseks on juhtkomisjoni töösse kaasatud järgmised sotsiaalsed partnerid: Eesti Biotehnoloogia Liit, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit, Eesti Teaduste Akadeemia, Eesti Kaubandus- ja Tööstuskoda, Eesti Teadlaste Liit, Eesti Üliõpilaskondade Liit, Kõrghariduse Hindamise Nõukogu, Rakenduskõrgkoolide Rektore Nõukogu, Rektore Nõukogu, Teaduskompetentsi Nõukogu.

Programmdokumentide kavandamisel moodustati koostöövõrgustikud, kuhu kuulusid kõrgkoolide ning teadusasutuste esindajad. Programmdokumentid kooskõlastati eelnevalt valdkonna sotsiaalsete partneritega. Programmide elluviijad on moodustanud programmide juhtnõukogud, millel on programmi elluviijale nõuandev roll. Programmi „Primus“ juhtnõukogu liikmeteks on lisaks elluviijale, Haridus ja Teadusministeeriumile, kolme rektore nõukogu ning Eesti Üliõpilaskondade Liidu esindajad ja valdkonna eksperdid. Programmi „BeSt“ elluviijaks on nimetatud Eesti Infotehnoloogia Sihtasutus, mis on Eesti Vabariigi, Tartu Ülikooli, Tallinna Tehnikaülikooli, Eesti Telekom ja Eesti Infotehnoloogia- ja Telekommunikatsiooni Liidu poolt asutatud mittetulunduslik organisatsioon.

Prioriteetses suunas Pikk ja kvaliteetne tööelu on moodustatud Sotsiaalministeeriumi poolt seirekomisjon, mille ülesandeks on muuhulgas kooskõlastada Sotsiaalministeeriumi koostatud programme ja avatud taotlusvoorude määruste eelnõusid. Komisjon jälgib prioriteetse suuna ja meetmete eesmärkide saavutamiseks tehtud edusamme ning teeb vajadusel ettepanekuid eesmärkide paremaks saavutamiseks. Olulise aluse meetme progressiga kursis olekuks annab seirearuannete kooskõlastamine seirekomisjoniga. Samuti hoitakse seirekomisjoni kursis prioriteetses suunas toimivate hindamistega. Seirekomisjon on moodustatud pidades silmas partnerlusprintsiipi ning sotsiaalpartnerite kaasamise vajadust ning koosneb Inimressursi arendamise rakenduskava juhtministeeriumi (HTM), prioriteetsete suundade eest vastutavate rakendusasutuste, Rahandusministeeriumi ja sotsiaalpartnerite ning teiste oluliste partnerorganisatsioonide esindajatest, sh kodanikuühiskonna esindajad. Aruandlusperioodil toimus üks seirekomisjoni koosolek – 29.10.2008.

Kodanikuühiskonna esindajad on kaasatud võrgustikutöösse (loodud on Eesti tööalase soolise võrdõiguslikkuse võrgustik, mis koosneb erinevate ettevõtete esindajatest) meetmes „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine“ ja nad on sihtgrupiks või korraldajaks sama meetme mitme tegevuse puhul (konverentsid, publikatsioonid, koolitused). Prioriteetse suuna meetmes „Kvalifitseeritud tööjõupakkumise suurendamine“ on alamprogrammist „Tööturul mitteaktiivsed isikud“ korraldatud teabepäevi erinevatele Tööturuameti koostööpartneritele. Teabepäevade

eesmärgiks on olnud tutvustada programmist osutatavaid teenuseid. Prioriteetse suuna erinevates meetmetes keskendutakse tegevustele, mis toetavad kodanikuühiskonna arengut, millele aitavad eelkõige kaasa tööelu kvaliteeti ning töösuhete selguse edendamist toetavad tegevused ning koostöö soodustamine mittetulundusorganisatsioonidega. Tööelu osapooled on paremini informeeritud oma õigustest ja kohustustest ning on motiveeritud aktiivsemalt osalema olukorra parandamisel.

Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks prioriteetses suunas on sotsiaalsed partnerid kaasatud prioriteetsete suundade juhtkomisjoni koosseisu. Prioriteetsete suundade juhtkomisjonis on viis avaliku sektori välist partnerit – Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Rektorete Nõukogu, Tallinna Tehnikaülikool ja Eesti Tööandjate Keskkliit.

Prioriteetse suuna meetmete väljatöötamisele on kaasatud olnud peamiselt ettevõtjaid esindavad ühendused, kuna meetmed on suures osas suunatud otseselt ettevõtjatele. Iga meetme puhul on määruse koostamise käigus korraldatud tutvustav üritus partneritele. Selle raames on antud ülevaade plaanitavast meetmest saamaks partnerite tagasiside meetme rakendatavusest ning täiendusettepanekuid meetme muutmiseks sihtgrupile sobivamaks. Meetmetes on tehtud majandusolukorra muutumisest tulenevalt täiendusi. Selleks on muudatusettepanekuid küsitud partneritelt ning korraldatud kohtumisi ettevõtjatega. Partneritega tehakse sisulist koostööd meetme tegevuste raames, kus tegevusi organiseerib ja korraldab rakendusüksus, mitte ei toimu avalik taotlemine. Erinevate erialaliitudega tehakse koostööd ning saadakse sisendit pakkumaks sektorispetsiifilisi koolitusi lähtudes sektori ettevõtjate vajadustest. Erinevate ettevõtlus- ja innovatsiooni teadlikkuse tegevuste organiseerimise juurde on kokku kutsutud ettevõtjaid sisaldav mõtte- või nõukoda, et nõ käigu pealt nõustada ja kommenteerida planeeritavate tegevuste kohasust ning rakendatavust.

Prioriteetse suuna Suurem haldusvõimekus raames toetatakse sotsiaalpartnerite võimekuse tõstmist ja kaasamist nii töövõtjate kui ka tööandjate esindajate näol. Programme „Eesti ettevõtlusorganisatsioonide võimekuse tõstmine“ ja „Ametiühingute haldusvõimekuse tõstmine“ viivad ellu sotsiaalpartnerid ise.

Prioriteetse suuna juhtkomisjonil on õigus suuna rakendamiseks moodustada eraldi töörühmi, kuhu vajadusel kaastakse ka sotsiaalpartnereid. Sotsiaalpartnerite esindajad on kaasatud avatud taotlusvooru „Tarkade otsuste fond“ taotluste hindamise, milles osalevad kuni kolm sotsiaalpartnerite esindajat. Kolmanda sektori esindajad on kaasatud ka avatud taotlusvooru alameetmete „Organisatsiooni arendamine“ ja „Stažeerimisprogramm“ projektide hindamise.

Meetme määruste kooskõlastamisel on sotsiaalpartnerid kaasatud õigusloome protsessi läbi erinevate kooskõlastuste andmise läbi e-õiguse.

2.2 Teave vastavuse kohta ühenduse õigusele

Prioriteetsete suundade rakendamisel elluviidavad tegevused on kooskõlas ühenduse õigusega. Tegevuste elluviimisel järgitakse riigihangete direktiivi põhimõtteid.

2.3 Tekkinud märkimisväärsed probleemid ja nende lahendamise meetmed

Käesolev peatükk käsitleb korraldusasutuse initsiatiivil rakendusasutuste poolt läbi viidud riskide hindamise kokkuvõtet ning informatsiooni tulenevalt Nõukogu määruse (EÜ) nr 1083/2006 artikli 67 lõike 2 punkti d alapunktist ii ja artikli 62 lõike 1 punkti d alapunktist i. Antud peatükis tuleb lisaks kajastada Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) nr 1081/2006 artiklis 10 välja toodud meetmete ja tegevuste rakendamisel tekkinud märkimisväärsed probleemid.

2.3.1 Auditeeriva asutuse funktsioon struktuuritoetuse rakenduskeemis

Nõukogu määruse (EÜ) nr 1083/2006 artikli 59 punkti 1 c järgi on auditeerivaks asutuseks (edaspidi AA) oma ülesannetes korraldusasutusest ja sertifitseerimisasutusest sõltumatu riiklik, piirkondlik või kohalik avalik-õiguslik asutus või organ, kelle liikmesriik määrab iga rakenduskava jaoks ja kes vastutab juhtimis- ja kontrollisüsteemi tõhusa toimimise kontrollimise eest. Selleks viib AA sama määruse artikkel 62 punkti 1 alusel muuhulgas läbi juhtimis- ja kontrollisüsteemide hindamise ja deklareeritud kulude auditeerimise asjakohase toiminguväljalimi alusel.

Perioodi 2007-2013 struktuuritoetuse seaduse § 9 lõike 1 alusel vastu võetud Vabariigi Valitsuse 19. aprilli 2007. a määruse nr 111 § 2 alusel on AA ülesannete täitmine määratud Rahandusministeeriumile ning vastavalt rahandusministri 28. oktoobri 2008. a käskkirjale nr 476 (uuendatud viimati rahandusministri 19. märtsi 2009. a käskkirjaga nr 112) ministeeriumi siseselt finantskontrolli osakonnale (edaspidi FKO).

FKO on iseseisev finantskontrolli teostav üksus (osakond ei osale üheski juhtimisprotsessis ega ülesandes), mis võib vastavalt oma aasta tööplaanile auditeerida kõiki juhtimis- ja kontrollitasandeid struktuuritoetuse haldus- ja finantskaskaadis ning teavitab Euroopa Pettustevastast Ametit (edaspidi OLAF) tuvastatud rikkumistest (vt peatükk 2.X). Selleks, et mitte ohustada audiitorite sõltumatust, ei osale FKO audiitorid kontrolliprotseduuride väljatöötamisel, ei tee raamatupidamiskandeid ega ole seotud ühegi muu tegevusega, mida nad auditeerivad. AA on seega oma töös täielikult sõltumatu nii korraldusasutuse kui ka makseasutuse tegevusest.

AA viib läbi struktuuritoetusega seotud isikute ja asutuste juhtimis- ja kontrollisüsteemide ning deklareeritud kulude auditeerimise koostöös rakendusasutuste ja -üksuste siseaudiitoritega (edaspidi AA volitatud isikud). AA volitatud isikute sõltumatus on tagatud läbi funktsionaalse sõltumatuse struktuurifondide rakendamise ja maksete funktsioonidest. Lõppvastutaja auditialaste tegevuste osas struktuuritoetuse auditeerimisel on AA. AA volitatud isikud vastutavad Euroopa Liidu ja Eesti riigi finantshuvide kaitsmise eest eelkõige oma asutuste tasandil.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 8. mai 2007. a määruse nr 125 (edaspidi auditi määrus) § 2 lõikele 3 auditeeritakse kõikide toetuse andmist korraldavate asutuste juhtimis- ja kontrollisüsteeme perioodi 2007-2013 jooksul vähemalt kaks korda. Juhtimis- ja kontrollisüsteemide auditi eesmärgid on sätestatud Euroopa Komisjoni (EÜ) määruse nr 1828/2006 artikli 62 lg 1 punkti a alusel auditi määruse §-s 2.

Nõukogu määruse (EÜ) nr 1083/2006 artikli 62 punkti 1 alusel antakse deklareeritud kuludele hinnang projektauditite raames asjakohase toiminguväljalimi alusel. Projektauditi eesmärgid on sätestatud Euroopa Komisjoni (EÜ) määruse nr 1828/2006 artikli 16 alusel auditi määruse §-s 3.

Järeltoiminguid juhtimis- ja kontrollisüsteemides tuvastatud riskide maandamise osas teostavad korraldusasutus koostöös rakendusasutuse ja -üksusega, informatsiooni koondab korraldusasutus. Projektauditite järeltoimingute teostamise eest vastutab rakendusüksus. AA koondab korraldusasutuselt ja rakendusüksuselt saadud informatsiooni järeltoimingute tulemuste kohta ja annab tagasisidet Euroopa Komisjonile.

Kokkuvõtte AA ja AA volitatud isikute poolt aasta jooksul läbi viidud auditite tulemustest esitatakse Euroopa Komisjonile iga aasta 31. detsembriks auditeerimise aastaaruande ja selle juurde kuuluva AA juhi allkirjastatud arvamusega.

2.3.2 Auditite tulemusena tuvastatud olulised probleemkohad

Perioodil 01.01.2007-31.12.2008 ei viinud AA ega AA volitatud isikud läbi ühtegi juhtimis- ja kontrollisüsteemide auditit ega ka projektauditit.

Vastavalt Euroopa Nõukogu (EÜ) määruse nr 1083/2006 artiklile 71 (2) ning Euroopa Komisjoni määruse nr 1828/2006 artiklile 25 viis AA nimetatud ajavahemikul läbi vastavusauditid kõikide perioodi 2007-2013 struktuuritoetuse andmist ja kasutamist korraldavate asutuste juhtimis- ja kontrollisüsteemide osas.

Vastavusauditite tulemusena koostas AA vastavusauditite koondaruande koos AA arvamusega, mille kohaselt on programmiperioodi 2007-2013 inimressursi arendamise rakenduskava nr CCI2007EE051PO001, majanduskeskkonna arendamise rakenduskava nr CCI2007EE161PO001 ja elukeskkonna arendamise rakenduskava nr CCI2007EE161PO002 jaoks loodud juhtimis- ja kontrollisüsteemid vastavuses Euroopa Nõukogu määruse (EÜ) nr 1083/2006 artiklites 58–62 ja Euroopa Komisjoni määruse (EÜ) nr 1828/2006 jaos 3 sätestatud nõuetega. Vastavusauditite koondaruanne sai Euroopa Komisjoni heakskiidu 13.02.2009. a.

2.3.3 Riskide hindamine

2008. aastal toimusid riskide hindamise meetodikas väikesed uuendused ja lisandus põhivaldkondade kategooria. Nimetatud kategooria võimaldab edaspidi selgemalt määratleda kõikide tuvastatud riskide valdkonda ning planeerida edasisi tegevusi oluliselt selgepiirilisemalt.

Põhivaldkondade loetelu:

1. RA/RÜ ülesannete jaotumine / asutusesisene ülesannete jaotus ja kohustuste lahusus
2. Planeerimine, poliitikate kujundamine
3. Projektide/taotluste hindamine ja valik
4. Toetuse saaja juhendamine / nõustamine
5. Järelevalve
6. Kontrolljälje säilitamine
7. Süsteemiauditid ja järeltoimingud
8. Seire ja hindamine
9. Kommunikatsioon ja teavitamine
10. Personal ja koolitus
11. Muu

Riske hinnati kõikide rakenduskavade ning ka üldise rakendussüsteemi toimimise osas. Hindamisel eristati riske teemavaldkondade põhiselt ning neis sisaldus üldjuhul mitu erinevat prioriteeti.

Inimressursi arendamise rakenduskavas tuvastati 2008. aastal kokku 135 riski. Neist 13 kõrget, 102 keskmist ning 20 madalat.

2.3.3.1 Kõrged riskid

Üldine rakendussüsteem

Põhivaldkond	Puhas risk
Planeerimine, poliitikate kujundamine	Meetmete arv liiga suur. RÜ madal juhtimissuutlikkus.
	Meetme määruste koostamine – kõik samal ajal. Kuhjumisest

	tulenevalt suutmatus RMil neid analüüsida, aga ka partnerite ja teiste seotud ministeeriumide pilt läheb kirjuks
	N+2(3) reegli täitmine läheb mõne OP/fondi puhul raskeks
	Toetuse saajate suutlikkus tagada omafinantseeringut järjest nõrgeneb.
Toetuse saaja juhendamine / nõustamine	Toetuse saaja lepingulised suhted partneritega ei ole piisavalt reguleeritud.

Üldise rakendussüsteemi riskide võimalike maandavate meetmetena ning juhtkonna tegevusena on planeeritud järgmist:

- pidev RÜ tegevuse kontroll sh auditite analüüs;
- rakendussüsteemi analüüs ja võimalusel lihtsustamine;
- igakuise seire alusel töö kavandamine ja planeerimine;
- STS muutmise vajaduse hindamine;
- rakenduskavade hindamise läbiviimine – s.h meetmete analüüs;
- meetodika täiendamine koostöös juhtministeeriumidega;
- vahendite ümbertõstmise võimalused välja selgitada;
- hinnata täiendavaid (sild)finantseerimise võimalusi;
- N +2(3) reeglite täitmise analüüs;
- kaasfinantseerimise osakaalu muutmine riigi poolt (koostöös JM).

Riskide lihtsamaks käsitlemiseks ning statistilise baasi loomiseks on tänaseks moodustatud ka ühtne andmebaas, mis võimaldab teha päringuid ning ülevaateid erinevate, soovitud kriteeriumite baasil. Välja töötamisel on süsteem maandavate tegevuste mõju hindamiseks ning nende paremaks planeerimiseks soovitud eesmärkide saavutamisel.

Iseseisvalt viisid rakendusasutused riskide hindamise läbi iga prioriteetse suuna lõikes. Prioriteetse suuna meetmete rakendamise ettevalmistamisega seonduvate riskide hindamisse kaasati lisaks rakendusasutuste ametnikele rakendusüksuste, võimalike programmi elluvijate ja sotsiaalsete partnerite esindajaid.

Tabelis 10 on välja toodud riskide hindamise raames kõige kriitilisemaks osutunud riskid.

Tabel 10: Prioriteetsete suundade kõrgeid riskid.
Allikas: prioriteetsete suundade seirearuanded 2008

Prioriteetne suund või meede	Risk	Ette võetud ja/või ettevõetavad abinõud	Vastutaja	Tähtaeg	Probleemi staatus
Prioriteetne suund 1 „Elukestev õpe“	Kuludokumentide pikast menetlusajast tulenevad likviidsusprobleemid, mis takistavad tegevuste õigeaegset elluviimist	RA ja RÜ peavad lihtsustama menetlust ja läbi viima programmi elluvijate koolitamist. Maksta välja koheselt need kulud, mis on abikõlblikud, teiste kuludokumentidega tegeleda jooksvalt. Välja on töötatud lihtsustatud menetluse võimalus.	HTM tõukefondide osakond ja RÜ	Operatiivne tegevus	Jooksev

Prioriteetne suund 1 „Elukestev õpe“ Keskonnahariduse arendamine	Kui puuduvad või on alles väljatöötamisel rakenduskava eesmärkidega seotud tegevuskavas või puudub objektiivne informatsioon valdkondade arenguprobleemidest ja vajadustest, siis on oht kasutada vahendeid ebaefektiivselt	Koostamisel on keskkonnahariduse arengukava	HTM ja KKM	II kvartal 2009	Jooksev
Prioriteetne suund 2 “Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine”	Välisabi ja riikliku kaasfinantseerimise vahendeid ei planeerita ühtsetel põhimõtetel, sellest tulenevalt ei ole kaasfinantseerimise vahendeid võimalik edasi kanda rohkem kui ühe aasta võrra.	Rahandusministeerium ja RA tagavad kvaliteetse RESi dokumendi. Programmide kavandamisel näha pikaajaliselt ette rahaliste vahendite vajadus. Vajalik RES-i 4-aastase perioodi ja struktuurivahendite 7-aastase perioodi ühtne käsitlemine. Kaasata protsessi RÜ-d.	Korraldusasutus, HTM	Alustada tegevusega uue riigieelarve koostamisel	Jooksev
	Erinevate fondide raames samade projektide tegemine või kulude katmine toob kaasa tegevuste topeltrahastamise.	Kuludokumentide originaalide kontroll, kus kuludokumentidele peab olema peale kantud projekti/programmi number. Projekti raamatupidamise nõuetekohase korralduse tagamine programmi elluviija poolt. Elluviijad peavad üle minema <i>full-cost</i> meetodile.	RÜ, suunatud korraldusasutusele HTM	jooksvalt abikõlblikkuse perioodi lõpuni	Jooksev
Prioriteetne suund 3 „Pikk ja kvaliteetne tööelu“	Rakendaja vähene suutlikkus viia projekte ellu	Koolitused, juhendid, projekti administreerimise kirjelduse esitamine RÜle, projektide ajaline piirang, konsultantide kasutamine teenuse sisseost.	RA, RÜ	jooksvalt	Jooksev
	Mitteabikõlblikud kulud (sh hankereeglite rikkumine)	Abikõlblikkuse tingimuste täpsustamine programmis ja määrustes. Toetuse saaja (edaspidi TS) pidev koolitamine, juhendmaterjalid, TS ja RÜ vaheline pidev kommunikatsioon, eelkooskõlastamine, RÜ töötajate koolitamine. Kolme	RA, RÜ, rahandusministeerium	jooksvalt	Jooksev

		pakkumise nõue neile, kes pole riigihanke kohuslased, programmides 35 000 krooni piir pakumiste võtmisel			
	Seire ei ole tõhus	Seirearuandluse vorm, seirearuande koostamise juhend.	RA, RÜ, JM	jooksvalt	Jooksev
	Piirangud seireandmete kogumiseks tulenevalt andmekaitse seadusest	RA ja juhtministeeriumi läbirääkimised AKIga	RA, JM	-	Jooksev
	Piiratud personali motiveerimise võimalused-	Ühisüritused, hea sisekliima	Sotsiaalministeeriumi arendus- ja personaliosakond, juhtkond	jooksvalt	Jooksev
Prioriteetne suund 4 „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks“	Määruse tingimused ja eesmärgid on ebaselged	Selgem, üheselt mõistetav sõnastus, informeerimine ja koolitused	Majandus- ja Kommunikatsiooni ministeerium		Jooksev
	Õigusaktidega ei jõua reageerida muudatustele majanduskeskkonnas	Juhend muutuste elluviimiseks ja operatiivne tegevus ning muutuste järgimine	Majandus- ja Kommunikatsiooni ministeerium		Jooksev
	Pahatahtlik/ mittepahatahtlik reeglite rikkumine toetuse saaja poolt, projekti muudatustest mitteteatamine	Nõustamine, teavitus, teavitamine ka sanktsioonidest, kiire tuvastamine (pidev järeleseire)	Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus		Jooksev
Prioriteetne suund 5 „Suurem haldusvõimekus“	Ressursi piisavus RA ja RÜ ülesannete täitmisel	Süsteemi lihtsustamine (n. protseduuride lihtsustamine, juhendmaterjalide loomine ja lihtsustamine)	RA	31.12.2009	Jooksev
	Toetavate tegevuste piisav ajakohasus muutunud majandusolukorras	Täiendavate tegevuste ja meetmete ülevaatamine ja vajadusel ajakohastamine, võttes arvesse ka RM poolt OP hindamise tulemusi. RA plaanib läbi viia tegevuste vahehindamise 2010.a aastal	RA	31.12.2009	Jooksev
	RÜ ja RA ülesannete üleviimine Rahandusministeeriumisse võib ohustada senist rakendamist, mille tulemusena rakendamine osaliselt/täielikult peatub mõneks ajaks, mis toob kaasa EK eelarvelise kohustuse	RA valmistab ette Rahandusministeeriumisse üleviimise rakendusplaani ja koostab uue rakendussüsteemi (n: juhtimis- ja kontrollisüsteem, õigustloovad aktid jne) tagamaks toetuse andmise ja	RA	31.12.2009	Jooksev

	(n+2/n+3 nõuete) mittedäitmise.	rakendamise süsteemi tõrgeteta toimimise.			
	„N+2“ risk (sh. eelarveliste kohutuste mitteaajakohane täitmine)	Väljamaksete ja kohustuste seiramine jooksvalt (igakuiselt sisendi andmine rahandusministeeriumi välisvahendite ülevaatesse)	RA	31.12.2009	Jooksev
	Taotlemise ja rakendamise keerukus	Lihtsustamise raames taotlemise ja rakendamise piisav reguleeritus (n. hallide tsoonide kaotamine rakendamisest, vastavate juhendmaterjalide koostamine, õigusloome ajakohastamine). Elektroonilise taotluskeskkonna loomine Rahandusministeeriumi poolt.	RA	31.12.2009	Jooksev
	Liialt vähesel määral kontroll-toimingute tegemine (st. kohapealsete kontrollide teostamine)	Kontrolli plaani täitmine ning vajadusel täiendavate kontroll-toimingute tegemine tagamaks kulude abikõlblikkus ja toetuse sihipärane kasutamine	RÜ	31.12.2009	Jooksev

2.4 Rakenduskava rakendamisel ilmnunud muudatused

Kuigi Eesti majandus on odavast laenurahast tingitud kiire sisetarbimise ja ekspordi kasvu toel viimastel aastatel väga kiiresti arenenud (2006.a. majanduskasv ulatus rekordilise 11,4%-ni), on 2007. aastast alates ilmnunud siiski selgeid stabiliseerumise märke. Muudatused majanduskeskkonnas olid tuntavad juba 2007. aasta teisel poolel, mõnevõrra teravamalt 2008. aastal, kui prognoositi majanduslangust, mille esimesed ilmingud olid tuntavad juba aasta teisel poolel (2007.a majanduskasv ulatus 6,3%-ni, 2008. aastal -3,6% ning 2009. aastaks prognoositakse Eesti Panga poolt -8,9%list langust), kuid ei mõjutanud olulisel määral meetmete ettevalmistamist ning rakendamist. Samuti on tööhõive ulatuslike kasvunumbrite (2006.a 6,4%, 2007. aastal 1,4%, 2008. aastal vaid 0,2%) kõrval üha enam tähelepanu pälvinud taas kasvama hakanud tööpuuduse näitaja. Kuna tööturg reageerib majanduse langustrendile viitajaga, jätkusid Eesti tööturul positiivsed arengud ka 2008. aasta I poolaastal. Tööhõive endiselt kasvas ning töötus langes 1992. aasta tasemele. Globaalse majanduslanguse mõju avaldus Eesti tööturul alles 2008. aasta teisel poolel, kui töötute arv järsult tõusis. Tööjõu-uuringu andmetel kasvas töötute arv aasta keskmisena 6000 inimese võrra, kuid kui võrrelda 2008. aasta IV kvartali töötute arvu 2007. aasta IV kvartaliga, siis suurenes töötute arv koguni enam kui 25 000 inimese e. 90% võrra. Meeste-naiste võrdluses on Eestis (erinevalt enamikust Euroopa Liidu riikidest) meeste töötus kõrgem kui naistel (vastavalt 5,8% ja 5,3%). Võrreldes 2007. aastaga kasvasid mõlemad, nii meeste kui naiste töötus.

Tööpuudust iseloomustavad ka suured regionaalsed erinevused. Regiooniti erineb tööpuudus üle kahe korra. Keskmise töötuse määr varieerub 4,4%-st Põhja-Eestis 10%-ni Kirde-Eestis. Lisaks Kirde-Eestile ulatub töötuse määr üle Eesti keskmise ka Lõuna-Eestis ja Kesk-Eestis. Võrreldes 2007. aastaga kasvas töötus kõikides regioonides.

Üldine tööturu olukorra halvenemine 2008. aastal mõjus negatiivselt eelkõige riskirühmade olukorrale. Noorte töötus, mis viimasel kolmel aastal oli järjepidevalt langenud, asendus uuesti tõusuga. 2008. aasta IV kvartalis ulatus noorte töötuse määr 15,8%-ni, mis oli üle kahe korra enam kui aasta tagasi. Arvuliselt suurenes noorte töötute arv samal ajavahemikul enam kui 9000 võrra. Aasta keskmisena suurenes noorte töötuse määr 10%-lt 2007. aastal 12%-ni 2008. aastal.

Teine oluline riskirühm on pikaajaliselt töötud (töötusperioodi kestus 12 kuud ja kauem). Vaatamata töötuse kasvule langes pikaajaliselt töötute arv aasta jooksul 25% võrra. 2008. aastal oli pikaajaliselt töötuid 11 900 (7200 meest ja 4700 naist) ning nad moodustasid 30,7% töötutest (s.o. 1,7% tööjõust). Kuna majanduskriisi tõttu prognoositakse töötuse kasvu veel ka 2009. ja 2010. aastal, on edaspidi oodata pikaajalise töötuse märkimisväärset tõusu.

Raskusi töö leidmisel on mitte-eestlastel, kelle töötuse määr on tunduvalt kõrgem kui eestlastel, 2008. aastal vastavalt 8,2% ja 4,2%. Peamiseks takistuseks töö leidmisel on eesti keele mitteoskamine, elukoht valdavalt kõrgeima töötusega piirkonnas (Kirde-Eestis) ja madal mobiilsus. Võrreldes 2007. aastaga kasvas nii eestlaste kui mitte-eestlaste töötus.

Kulutused tööturupoliitikale (koos välisabiga) suurenesid 2008. aastal 28% võrra. Võrdluses 2007. aastaga on kulutused tööpoliitikale suurenenud just välisabi osas (83,9 milj krooni 2007 ja 164,8 milj krooni 2008) ja vähenenud Eesti riigieelarve osas (141,8 milj krooni 2007 ja 115,8 milj krooni 2008).³⁰ Kokku kulutati 2008. aastal tööturupoliitikale 396,6 miljonit krooni, sellest aktiivsele tööturupoliitikale (sh halduskulud) 71%.

³⁰ Kuna 2007 aastal lõppesid meetme 1.3 projektid ja uue perioodi meetmed ei olnud veel täies mahus käivitunud, siis olidki kulutused tööpoliitikale väiksemad. Programm „Kvalifitseeritud tööjõupakkumise suurendamine 2007-2009“ käivitus küll 2007 aasta IV kvartalis, kuid suuremate kulutuste tegemine algas siiski 2008 aasta alguses.

Tootlikkuse kasv on sarnaselt üldise majanduskasvuga näidanud varem kiiret arengutrendi. Eesti keskmine tootlikkus töötaja kohta moodustas 2007. aastal 64,2% Euroopa Liidu keskmisest, samal ajal jätkus ka palkade kiire kasvutempo, mis 2007. aastal ulatus 20,5%-ni võrreldes eelmise aastaga. 2008. aastast on mõlema näitaja osas näha langustrendi, keskmine tootlikkus oli esialgsel andmetel 2008. aastal 61% Euroopa Liidu keskmisest ning palkade kasvutempo 13,8%.

Majanduskeskkonna muutus on kaasa toonud varasema kiire sisenõudluse kasvu aeglustumise ning hinnangud edasisele majanduskasvule on muutunud järkjärgult üha pessimistlikumaks. Majanduskasvu aeglustumise põhjuseks võib samuti pidada tööjõu järsku kallinemist koos ettevõtete konkurentsivõime langusega. Samuti on vähenemas ekspordi kasv, kuid tänu impordi kasvu aeglustumisele on välismajanduse tasakaal pigem paranemas. Kui majanduskasvu nõrgenemise põhjuseks on eelkõige sisenõudluse vähenemine, siis majanduskasvu taastumist saab perioodil 2008-2009 toetada eelkõige eksport ning majanduse ümberstruktureerimine kõrgema lisandväärtusega toodete tootmisele.

Eesti ettevõtete arenguid piiravad tegurid on suuresti seotud sellega, kuidas suudetakse toime tulla peale majanduse ülekuumenemist toimunud kiire jahenemisega ja seda maailma finantsturgude heitlikkuse tingimustes, mille negatiivsed mõjud reaalmajandusele ei ole veel selged. Majanduskasvu aeglustumise märgid on ilmnenud oodatust hiljem ja tegelik kukkumine võib seetõttu tulla eeldatavast järsem. Suurimateks ohuteguriteks on tööjõupuudus ja reaalpalkade tööjõu tootlikkusest kiirem kasv, mis ohustab eelolevatel aastatel Eesti ettevõtete konkurentsivõimet.

Eesti ettevõtete edu aitab hoida senisest parem ressursside kasutamine, mille tulemusel suureneks tootlikkus (tootmissisendite efektiivsem kombineerimine). Pikemas perspektiivis järgib tootlikkuse kasv tehnoloogilist arengut, mis eeldab investeringuid tootearendusse, uutesse masinatesse ja seadmetesse ning tehnoloogilistesse lahendustesse.

Peamiseks väljakutseks lähiajal on Eesti majandusstruktuuri kohandamine muutuva majanduskeskkonnaga. Eesti on arengus jõudnud faasi, kus odaval tööjõul põhinev konkurentsieelis on kadunud ning on vaja ümber orienteeruda kõrgema lisandväärtusega toodetele ja teenustele. Majanduse struktuuris domineerivad siiani tööjõumahukad sektorid ning ekspordis on määravad madala lisandväärtusega vahetooted. Majanduskasvu jätkumine eeldab, et piiratud tööjõuturu tingimustes suundub tööjõud ebaefektiivsetest majandussektoritest konkurentsivõimelisematesse ja kõrgema lisandväärtusega sektoritesse. Investeringule toetuvasse kasvufaasi jõudmisel peavad ettevõtted konkurentsivõime säilitamiseks ja tõstmiseks üha enam investeerima kõrgema lisandväärtusega toodete arendusse ja tootlikkuse tõstmisse.

Suurenenud on vajadus toetada riiklike tugitegevuste kaudu majanduse vajalikke struktuurimuutusi, ümber orienteerida üha vabanevat tööjõudu ja aidata kaasa Eesti ettevõtete suurema rahvusvahelise konkurentsivõime saavutamisele. Vajadust ümberõppe mahtude suurendamiseks näitab ka täiskasvanud elanikkonna tõusnud huvi tööalase koolituse vastu ning noorte vajadus karjäärinõustamise järgi.

Tehnilist abi mõjutavad kõige enam palkade tõus, mis on kaasnenu kiire majanduskasvu ja tööjõupuudusega, kuna kiiresti muutavas keskkonnas on raske vahendeid planeerida. Samuti mõjutavad tehnilise abi kasutamist muudatused seadusandluses, hangete kallinemine/vahepeal kallinenud hangete odavnemine, hindade tõus/langus jms.

2.5 Olulised muudatused

Aruandlusperioodi seisuga puuduvad muudatused prioriteetsete suundade rakendamisel, samuti muudatused Euroopa Nõukogu (EÜ) määruse nr 1083/2006 artikli 57 mõttes.

2.6 Muude rahastamisvahendite vastastikune täiendavus

Euroopa Regionaalarengu Fondist, Euroopa Sotsiaalfondist, Ühtekuuluvusfondist, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist, Euroopa Kalandusfondist, Euroopa Investeeringuspangast ning muudest rahastamisvahenditest saadava abi piiritlemise ja koordineerimise mehhanisme on kirjeldatud kõikides struktuurifondide rakenduskavades ning kõiki kirjeldatud abinõusid kasutatakse. Rakenduskavade koostamisel ning läbirääkimisel arutati põhjalikult erinevate meetmete omavahelist koordinatsiooni ning eraldusjooni.

Meetmete ettevalmistamisel tagab sektoritevahelise koordinatsiooni eelkõige kõikide seotud asutuste kaasamine meetme tingimuste või programmide ettevalmistamisse. Samuti on oluline roll Rahandusministeeriumil, kes meetme tingimuste ja programmide kommenteerimisel kontrollib kavandatavate tegevuste kooskõla teiste sektorite meetmetega ning teistest riigieelarvelistest vahenditest teostatavate tegevustega. Ühtlasi pööratakse Rahandusministeeriumi poolt suurt tähelepanu meetmete vaheliste kattuvuste vältimisele ning struktuurivahendite kasutamise otstarbekusele. Lisaks kooskõlastatakse rakendusasutuste poolt programmide ja projektide ettevalmistusfaasis kavandatavad tegevused teiste rakendusasutuste, rakendusüksuse ning sotsiaalsete partneritega. Kooskõlastamise eesmärgiks on muu hulgas soov vältida sarnaste tegevuste finantseerimist mitmest meetmest ja muudest rahastamisvahenditest saadavast abist. Sarnaste tegevuste toetamise vältimiseks on rakenduskavas iga prioriteetse suuna juures toodud välja kavandatavate tegevuste seos valdkondlike arengukavade ja strateegiatega. Nimetatud loetelu väljatoomine aitab kattuvuste vältimisele lisaks tagada tegevuste seotust riiklikult olulistest prioriteetidest.

ESF-ist ERF-i kohaldamisalasse kuuluvaid tegevusi võib rahastada kuni 10% ulatuses prioriteetse suuna eelarvest. Programmdokumentides ja avatud taotlusvoorude meetme tingimuste määrustes on vastavad summad täpsemalt näidatud. Teise fondi tüüpi kulude mahtu jälgib RÜ väljamaksetaotluste kontrollimisel ja SFOS süsteemi sisestamisel ning lähtub väljamaksete tegemisel kinnitatud summadest.

Prioriteetsete suundade raames rakendatavate avatud taotlusvoorude puhul on taotleja kohustatud taotluses deklareerima, et ta ei saa sama tegevuse rahastamiseks toetust mõnest muust allikast ning nimetama sarnased või selle projektiga seotud projektid, mille rahastamist taotletakse või millele on rahastus saadud. Topelfinantseerimist aitab vältida struktuurifondide riikliku registri SFOS-i ristkontrolli moodul, millest lähtuvalt ei ole võimalik registrisse sisestada sama rekvisiidiga arvet ning samuti ei ole võimalik süsteemi registreerida sama nimega meedet. Eelpool mainitud uuendused aitavad vältida topeltrahastamise riske

Kuna tehnilisest abist toetatakse struktuurivahendite administratsiooni arendamisega seotud tegevusi, on tehnilise abi tegevustel selged seosed Riigikantselei poolt hallatavate üldise haldussuutlikkuse tugevdamisele suunatud meetmetega. Samuti on olemas teoreetiline kattuvuste tekke risk. Selle maandamiseks on Riigikantselei kõikidesse enda poolt rakendatavatesse programmidesse ja meetme tingimustesse kirjutanud sisse, et ei rahastata tehnilise abi vahenditest rahastatavaid tegevusi ja kulusid. Antud tingimuse täitmist kontrollib Riigikantselei ka taotluste vastavaks tunnistamisel.

2.7. Seire ja hindamise korraldus

2.7.1 Seire ja hindamise süsteemi kirjeldus

Struktuurivahendite seire ja hindamise korraldamist reguleerib üldisel tasandil Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2006. a määrus nr 276 „Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seire ja hindamise ning seirekomisjoni moodustamise kord”. Seire ja hindamise üldine korraldus on ühine kõikide rakenduskavade jaoks.

2.7.1.1 Seire koordineerimine

Igal rakenduskava juhtministeeriumil ning rakendusametitel on õigus kehtestada täiendavalt seire kord üksiku rakenduskava, prioriteetse suuna või meetme kohta. Inimressursi arendamise rakenduskava seirekomisjon moodustati haridus- ja teadusministri käskkirjaga nr 892 07. septembril 2007. aastal. Seirekomisjoni kuuluvad rakendusametite, sotsiaalsete partnerite esindajad, lisaks on kaasatud esindajad Euroopa Komisjonist, makseametist ning auditeerivast ametist. Seirekomisjoni töökord kinnitati komisjoni esimesel kohtumisel 26. septembril 2007. aastal, kus muuhulgas tutvustati rakenduskava prioriteetsete suundade eesmärke ning anti ülevaade rakenduskava elluviimise hetkeseisust.

Seireandmete kogumine toimub mitmel rakendamise tasandil kooskõlas rakenduskavaga ning sõltuvalt prioriteetse suuna jaoks defineeritud indikaatori iseloomust. Prioriteetse suuna tasandil on iga eesmärgi raames välja toodud väljund- ja tulemusindikaatorite paar. Vastava mõjuindikaatori olemasolul on eesmärgi juures antud indikaator välja toodud. Programmi- ja projektandmeid kogutakse peamiselt programmi või projekti tasandil. Rakenduskava indikaatorite raames võib teatud saavutusastmeid mõõta uuringute või hindamiste abil ning mitmete andmete allikaks on Eesti Statistikaamet või rakendusametite poolt läbiviidavad korralised uuringud. Täiendavalt prioriteetsetes suundades väljatoodud indikaatoritele võivad rakendusametid ja rakendusüksused vajadusel koguda andmeid täiendavate indikaatorite osas.

Ametnikud analüüsivad seireandmeid igal rakendussüsteemi tasandil, sest seirearuanded koostatakse koondades andmeid madalaimalt ehk meetme tasandil, järgnevalt prioriteetse suuna ning lõpetades rakenduskava tasandiga. Prioriteetse suuna seirearuanded koostatakse rakendusametite poolt. Meetmepõhine analüüs teostatakse vastavalt omavahelisele kokkuleppele kas rakendusametite või rakendusüksuste poolt. Enamasti on prioriteetse suuna tasandil moodustatud juhtkomisjon või seirekomisjon, mis koosneb nii administratsiooni kui sotsiaalpartnerite esindajatest ning mis annab seireandmete ja analüüsi alusel oma hinnangu prioriteetse suuna rakendamise edukusele. Prioriteetse suuna aruannete baasil koostab rakenduskava juhtministeerium rakenduskava seirearuande ning esitab selle kinnitamiseks rakenduskava seirekomisjonile. Seirekomisjon hindab seirearuandele tuginedes rakendamise edukust, teeb vajadusel parandusettepanekuid ning kiidab aruande heaks.

Iga-aastased seirearuanded valmistatakse ette kooskõlas Euroopa Komisjoni määruse (EÜ) 1828/2006 nõuetega ning esitatakse korraldusametite poolt Euroopa Komisjonile hiljemalt aruandlusaastale järgneva aasta juuniku lõpuks. Seirearuanded sisaldavad muuhulgas andmeid indikaatorite sihttasemetest, andmeid rakendamise regionaalse aspekti osas (nt väljamaksete andmed maakondade lõikes) ning informatsiooni rakendatud projektides horisontaalsete teemadega arvestamise kohta.

Lisaks formaalsele seirearuandlusele on käesoleva seirearuande objektiks meetmete ettevalmistamise ja avamise protsess. Meetme avanemisel teostatakse igakuist seiret finantsprogressi hindamiseks.

RSKS-i 2007-2013 strateegilised rakendamise aruanded hõlmavad kõiki struktuurivahendite rakenduskavasid ning aruanded esitatakse Euroopa Komisjonile kahel korral programmiperioodi vältel – 2009 ning 2012. Rahandusministeerium koordineerib RSKS-i strateegiliste aruannete ettevalmistamist ning käivitab aruannete koostamiseks vajalikud strateegilised hindamised.

2.7.3 Seire prioriteetsetes suundades

Seire ja hindamise korraldust ning seirekomisjoni tööd reguleerib Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2006. aasta määrus nr 276 „Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seire ja hindamise ning seirekomisjoni moodustamise kord“. Määruse kohaselt koostab prioriteetse suuna eest vastutav rakendusamet prioriteetse suuna seire aastaaruande. Nõuded prioriteetsete suundade seirearuannetes esitatavale teabele kehtestab „Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seaduse“ § 24 alusel juhtministeerium. Prioriteetse suuna seirearuande koostavad rakendusamet ja rakendusüksus. Üldjuhul koostatakse nii programmi, projekti, meetme ning prioriteetse suuna aruanded üks kord aastas 31. detsembri seisuga. Vajadusel võib rakendusamet teatud programmide või projektide raames kehtestada poolaasta aruannete esitamise kohustuse.

Rakendusamet võib vajadusel seada täiendavaid nõudeid prioriteetse suuna seirearuande koostamiseks. Üldjuhul koondab prioriteetse suuna seirearuande info rakendusüksus, rakendusameti ülesandeks on esitatud andmete kontrollimine ning täiendamine. Prioriteetsete suundade juurde on moodustatud juht- või seirekomisjonid, kelle ülesandeks on muuhulgas prioriteetse suuna seirearuande heaks kiitmine.

Seire korraldust 1. ja 2. prioriteetses suunas reguleerib struktuuritoetuse aruannete esitamise kord, mis kinnitati haridusministri 12. mai 2008. a. määrusega nr 28. Programmide seirevormid töötavad välja HTM, projektide seirevormid vastavalt RÜ. HTM moodustas ühise juhtkomisjoni „Elukeskva õppe“ ning Elukeskkonna arendamise rakenduskava prioriteetse suuna „Hariduse infrastruktuuri arendamine“ ning ühtse juhtkomisjoni „Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine“ ning Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava prioriteetse suuna „Eesti Teadus- ja arendustegevuse konkurentsivõime tugevdamine teadusprogrammide ja kõrgkoolide ning teadusasutuste kaasajastamise kaudu“ juhtimiseks. Ühise komisjoni moodustamisel oluline järgida kahe fondi täiendavuse printsiipi. Aruandeaastal toimus esimeses suunas viis juhtkomisjoni koosolekut neist kaks toimus elektrooniliselt. Teises prioriteetses suunas toimus kolm juhtkomisjoni koosolekut, neist üks viidi läbi elektrooniliselt. Juhtkomisjonidele tutvustati töö käigus meetmete tegevusi. Kirjaliku kooskõlastamise käigus kooskõlastati elektrooniliselt kõikide programmdokumentide eelnõud. Lisaks formaalsele aruannete koostamisele oli aruandeperioodil tähelepanu keskmes meetmete ettevalmistamise ja avanemise protsess.

Meetmete ja programmide aruannete analüüsi teostatakse vastavalt kokkulepetele kas vastutava osakonna ametnike poolt või esitatakse ülevaade programmi või meetme tegevuste edenemisest ministri käskkirjaga moodustatud komisjonile.

Sotsiaalministeerium kinnitas prioriteetses suunas pikk ja kvaliteetne tööelu kolme avatud meetme programmide seirearuannete vormid sotsiaalministri kinnitatud programmide lisana (vahearuande ja lõpparuande vorm). Seirearuannete esitamise kord ja tähtajad on kehtestatud programmide „Toetuse kasutamise seotud teabe ja seirearuannete esitamine“ peatükis. 13. märtsil 2008. aastal kinnitati Sotsiaalministeeriumi kantsleri käskkirjaga nr 12 „Inimressursi arendamise

rakenduskava“ prioriteetse suuna „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ seirearuandluse protseduureegel. Seire eest vastutavad Sotsiaalministeeriumis tööturu osakonna ESF üksus ja finants- ja varahaldus osakonna struktuurivahendite talitus. Prioriteetse suuna rakendusüksuses SA-s Innove on 2008. aastal kinnitatud struktuurivahendite rakendamisega seotud seirearuannete menetlemise kord. Struktuurivahendite rakendamisega seotud seirearuannete menetlemise korra eesmärk on sätestada perioodi 2007-2013 struktuurivahenditega seotud projektide ja programmide seirearuannete menetlemise protseduurid. RÜ teostab programmi elluviijate poolt esitatud seirearuannete kontrolli vastavalt RÜ-s kehtestatud protseduuridele ning seirearuannetes kajastatud andmed kantakse struktuuritoetuste registrisse SFOS. RA koostöös RÜ-ga plaanib muuta programmide ning RÜ poolt esitatavaid seirearuandeid, et seirearuannetest ilmneksid juba programmi/projekti tasandil rakendamisest tulenevad probleemid ning kitsaskohad. See võimaldaks RÜ-l ja RA-l operatiivselt probleemidega kursis olla ning võimalikke lahendusi kavandada.

MKM moodustas 2008. a ühise juhtkomisjoni – “Eesti riikliku arengukava Euroopa Liidu struktuurifondide kasutuselevõtuks - ühtne programmdokument aastateks 2004-2006” 2. prioriteet “Ettevõtluse konkurentsivõime” ja perioodi 2007-2013 Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava prioriteetse suuna „Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime“ ja Inimressursi arendamise rakenduskava prioriteetse suuna „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks“ jaoks, mille ülesandeks on muuhulgas prioriteetsete suundade seirearuannete heakskiitmine. RÜ-d EAS ja KredEx esitavad rakendada olevate meetmete seirearuande rakendusasutusele tolle poolt koostatud aruandevormi alusel. Rakendusasutus täiendab aruandeid ning koondab need prioriteetse suuna seirearuandeks, mis edastatakse juhtministeeriumile. Prioriteetse suuna juhtkomisjoni ülesandeks on kiita heaks prioriteetsete suundade seirearuanne ning teha ettepanekuid prioriteetsete suundade rakendamisse. 2008. aastal toimus üks koosolek (05.03.2008), mille käigus kinnitati juhtkomisjoni koosseis ja töökord. Peale selle toimus kolm kirjalikku hääletust, millest üks 2007-2013 perioodi rakendamise raames. Antud kirjaliku hääletusega kinnitati seire „Aastaruanne 01.01.2007- 31.12.2007”. Raskusi seirearuande koostamisel ei ole esinenud. Esiialgu ei ole veel ilmnenu raskusi ka seiresüsteemis. Seire info kogumine toimub erinevatest allikatest. Andmed on projektipõhised ning pärinevas suuremas osas rakendusüksuste sisestest aruandlussüsteemidest, SFOSist ja Keskusteemist. Tulemusindikaatorite jaoks toimub informatsiooni hankimine ka välistest statistilistest baasidest. Raporteerimisperiood rakendusüksustele on vastavalt juhtministeeriumiga sõlmitud halduslepingule kord poolaastas.

Riigikantselei on vastutav prioriteetse suuna „Suurem haldusvõimekus“ seire korraldamise eest. Seire eeskirja kinnitamiseks ja selle alusel seire teostamiseks prioriteetse suuna raames on ettevalmistamisel riigisekretäri käskkiri vastavalt “Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seaduse” § 24 lõikele 4. Seire raames jälgitakse projekti ja programmi elluviimist ning prioriteetse suuna tulemuste saavutamist. Käskkirjas reguleeritakse toetuse kasutamise seirearuannete (vahe- ja lõpparuannete) esitamise kord ja vastavad aruandevormid. Projekti ja programmi tulemuslikkuse hindamiseks peavad kõik toetuse saajad esitama projekti lõpparuande, kuid juhul kui projekt kestab üle poole aasta, siis on toetuse saajal täiendavalt vahearuande esitamise kohustus. Seire eest on vastutav Riigikantselei avaliku teenistuse osakonna struktuuritoetuse talitus. Prioriteetse suuna seirearuande kinnitab prioriteetse suuna juhtkomisjon.

RA koondab projektide ja programmide seirearuannetest saadud info ja koostab prioriteetse suuna seirearuande “Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seaduse” alusel Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud struktuuritoetuse kasutamise seire ja hindamise üldistel tingimustel ja korras. RA-le saadab programmi „Maakondlike tugistruktuuride toetamine“ rakendamise aruanded Siseministeerium.

Perioodil 2007-2013 ei moodustata „Horisontaalse tehnilise abi” ja „Tehnilise abi” prioriteetsete suundade osas juhtkomisjoni ja prioriteedi tasandil seirearuandeid ei koostata. Seiret teostavad rakenduskavade juhtministeeriumid, tehnilise abi prioriteetsete suundade osas annab korraldusasutus sisendi juhtministeeriumitele.

2.7.4 Hindamiste korraldamine

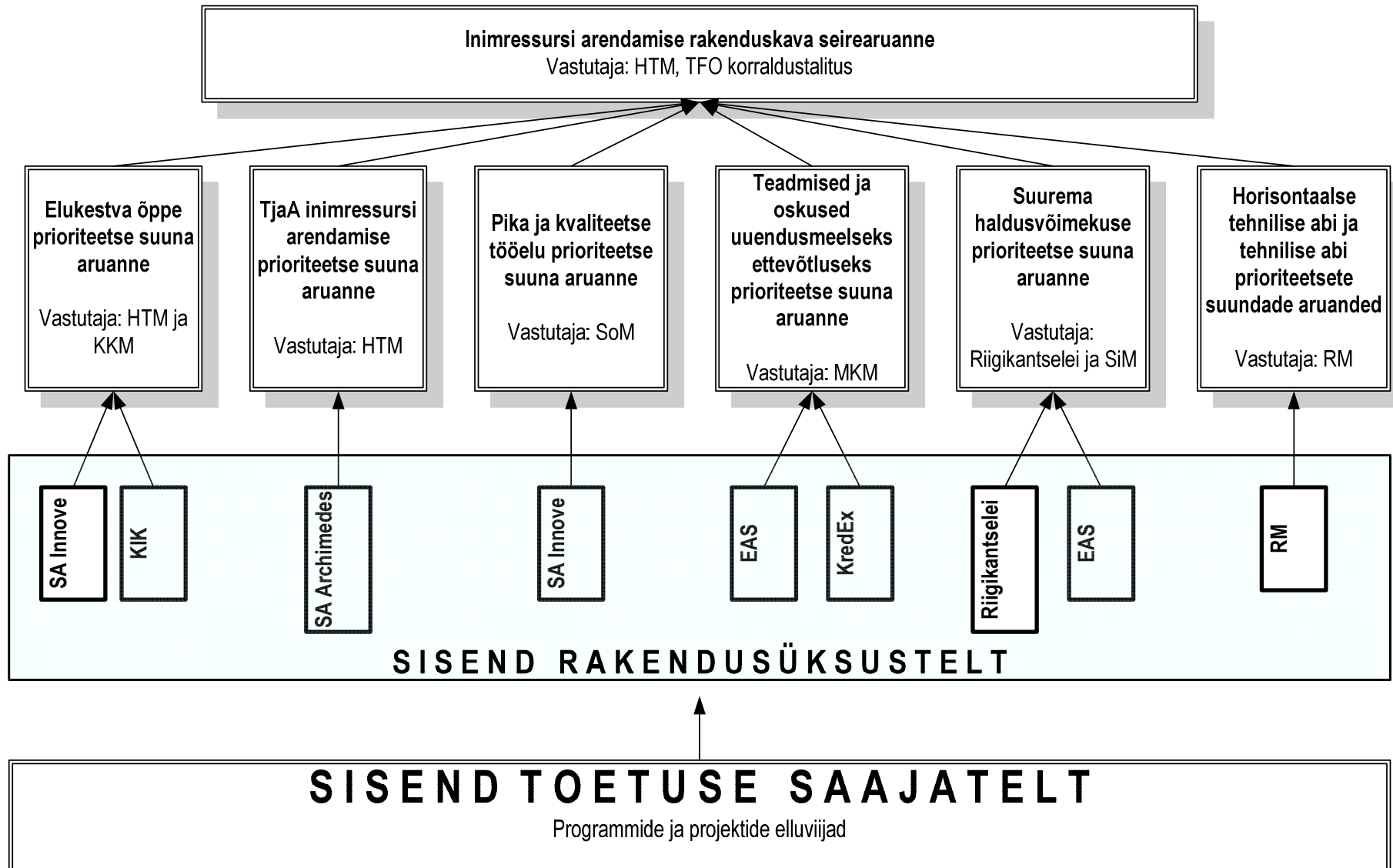
Konkreetselt rakenduskava või prioriteetse suuna hindamiste korraldamine on rakendusasutuse ülesanne. Hindamisi algatatakse lähtuvalt juhtimisvajadustest, seireandmetest ning riskide hindamise tulemustest. Üldiselt viiakse hindamisi läbi siis, kui teatud valdkonna rakendamise andmed (s.h seireandmed) on liiga piiratud, et teha juhtimisotsuseid või kui kogutud teave viitab potentsiaalsetele probleemidele, mida tuleks täpsemalt uurida enne oluliste meetmete rakendamise alustamist või jätkamist.

Algatus hindamise läbiviimiseks võib tulla ka rakenduskava seirekomisjonilt, kui seirearuannete koosseisus esitatud andmed viitavad teemadele, mida tuleks põhjalikumalt uurida või kui seirekomisjonil on otsuse tegemiseks vaja teatud andmeid. Sellisel juhul otsustab seirekomisjon, milline asutus on vastutav soovitud hindamise korraldamise või läbiviimise eest.

Rahandusministeerium korraldusasutusena vastutab hindamistegevuse koordineerimise ning rakenduskavade üleste hindamiste korraldamise eest. Korraldusasutus kutsub kokku hindamiste juhtkomisjoni, millesse kuuluvad kõikide rakendusasutuste ja rakendusüksuste esindajad ning mis koguneb regulaarselt. Juhtkomisjoni peamiseks ülesandeks on läbi töötada ning heaks kiita aastased hindamisplaanid, millesse kantakse kõik korraldusasutuse, rakendusasutuste ning rakendusüksuste poolt korraldatavad hindamised.

Aruandeperioodi seisuga hindamisi rakenduskava raames läbi viidud ei ole. Horisontaalsed hindamised hakkavad toimuma programmiperioodi keskel.

Seire korraldamise joonis:

2.8. Korraldusasutuse tegevused järelevalve süsteemi parendamiseks

Korraldusasutus on 2008. aastal viinud läbi mitmeid süsteemiarendusi ja koolitusi ning koostanud juhendmaterjale järelevalvesüsteemi parendamiseks:

- 1) on loodud korraldusasutuse kontrollide süsteem, mida hakatakse ellu viima 2009. a algusest;
- 2) struktuuritoetuse registris täiendati paikvaatluste ja projektauditite mooduleid järeltegevuste paremaks järgimiseks ja analüüsiks;
- 3) koostöös makseasutuse ja auditeeriva asutusega on korraldatud mitmeid koolitusi:
  - a. struktuurivahendite abikõlblikkuse seminar;
  - b. koolitus struktuurivahendite normide rikkumise ja nendest raporteerimise ning intressi ja viiviste arvestamine struktuuritoetuse tagasinõudmisel;
  - c. seminar tulu teenivate projektide teemal;
  - d. teabepäev rakendusüksustes ja rakendusasutustes juhtimis- ja kontrollisüsteemide auditite läbiviimise teemal;
  - e. koolitus seonduvalt süüteokoosseisudega;
  - f. koolitus riigihangete seaduse ja riigihangete parimate praktikate teemal;
  - g. seminar parimatest praktikatest avatud taotlemisel ja programmide ettevalmistamisest;
  - h. koolitus projektipõhisest raamatupidamisest;
  - i. koolitus riigiabi reeglitest;
  - j. koolitus projektivalikust ja taotluste hindamisest;
  - k. seminar riskide hindamisest;
  - l. struktuuritoetuse registri kasutajakoolitus.

Mitmed nimetatud koolitustest, seminaridest on toimunud 2008. a jooksul mitu korda.

- 4) on koostatud mitmeid juhendmaterjale:
  - a. tulu teenivate projektide juhised;
  - b. järelevalve miinimumnõuded;
  - c. auditi järeletoimingute teostamise juhend;
  - d. juhendmaterjal korraldusasutuse kontrollide teostamisest (korraldusasutuse sisene juhend).

2009.a. on kavas:

- jätkata eelpool mainitud koolitustega, pannes erilist rõhku riigihangetega seotud koolitustele;
- korraldada eraldi koolituste sari programmide elluviijatele (olulised toetuse saajad), mille raames neile muuseas antakse teavet riigihankereeglitest, abikõlblikkuse reeglitest ning raamatupidamisega seotud nõuetest;
- kuna uuendamisel on mitmed siseriiklikud ning Euroopa Liidu õigusaktid, korraldatakse eraldi koolitusi rakendusasutustele ja rakendusüksustele tutvustamiseks muudatusi.

2.9 Struktuuritoetuse infosüsteem

Struktuuritoetuse register vastab täielikult nõuetele, mis on kehtestatud struktuurivahendite haldamise ja seiresüsteemidele Euroopa Komisjoni määrusega nr 1828/2006 ning mis määratleb nende andmete mahu, mille korje tuleb korraldada elektrooniliselt selleks, et võimaldada aruandlust struktuuritoetuse andmise ja kasutamise kohta Euroopa Komisjonile.

Struktuuritoetuse registri arendust ning kasutajaõiguste andmist koordineerib Rahandusministeerium struktuurivahendite korraldusasutusena. Registri kasutajateks on kõik struktuuritoetuste andmisega seotud asutused sh makseasutus ja auditeeriv asutus.

Struktuuritoetuse register on riiklik register, mis koosneb kahest erineva tehnilise lahendusega infosüsteemist.

1. Struktuuritoetuse registri operatiivsüsteemi puhul on tegemist veebipõhise rakendusega, mida kasutatakse andmete sisestamiseks. Kõik andmed, mis süsteemi sisestatakse korjatakse projekti tasandil ning on alati seotud konkreetse projektiga. Süsteem sisaldab kõiki projekti rakendamise seisukohast olulisi andmeid: projekti üldandmeid (abikõlblikkuse periood, asukoht, toetuse saaja ja partnerite andmed, projekti eelarve jne), andmeid projekti tehtud kulude kohta ning projektile tehtud väljamaksete kohta, samuti teavet tagasinõutud summade kohta, andmeid auditite ja muude kontrollide kohta, seireandmeid (indikaatorite saavutustasemed), infot, mis on AFCOSele (ja OLAFFile) edastatud rikkumiste kohta jne.

Operatiivsüsteemi kasutatakse lisaks väljamaksete tegemiseks toetuse saajatele (väljamakseprotsess on elektrooniline), rikkumiste aruandlus toimub tänaseks samuti ainult operatiivsüsteemi kaudu. Seega ei ole antud süsteem ainult andmeladu, vaid oluline projektide ja protsesside haldamises kasutatav tööriist.

Enamus andmetest sisestatakse süsteemi rakendusüksuste poolt, kes tegelevad projektide igapäevase haldamisega. Auditite ja teiste kontrollidega seotud andmeid saavad sisestada ka rakendusasutused ja auditeeriv asutus. Makseasutusel on samuti infosüsteemis ainuüksi makseasutuse tööks vajalikke funktsionaalsusi ning seega ka õigus teatud andmeid süsteemi kanda.

2. Struktuuritoetuse registri kesksüsteem on aruandlussüsteem, mis impordib andmeid üksikute projektide kohta operatiivsüsteemist ning agregeerib need andmed statistilisteks aruanneteks. Kesksüsteemis on võimalik luua aruandeid mistahes andmete baasil, mida operatiivsüsteemi sisestatakse.

Enamkasutatavad aruanded on seotud finantsnäitajatega - võetud kohustuste (seega projektidele haldusotsustega eraldatud summade) ja toetuse saajatele tehtud väljamaksetega. Kesksüsteem võimaldab teha seiret finantsprogressi üle meetme ja prioriteetse suuna tasandil peaaegu reaalajas. Enamikke aruannetest saab koostada ka geograafilise mõõtmega - näiteks on võimalik analüüsida finantsnäitajaid maakondade lõikes. Kasutatakse ka palju teisi aruandeid - näiteks aruandeid, mis koondavad indikaatorite andmeid, aruanne vahendite jaotumise kohta sekkumisvaldkondade lõikes jne.

Andmeid saab süsteemis välja tuua üksikute projektide kaupa, aga neid saab hõlpsalt agregeerida ka meetme, prioriteetse suuna, rakenduskava, programmperioodi või struktuurivahendite kui terviku tasandile.

Struktuuritoetuse registri kesksüsteemi tugineb *Business Object* platvormil.

2008. a tehti mitmeid arendusi võimaldamaks paremini süstematiseerida ja töödelda perioodi 2007-2013 projektide andmeid. Näiteks:

- arendati edasi rakenduskavade, prioriteetide, meetmete, sekkumisvaldkondade ja indikaatorite haldust registris;
- arendati edasi *webservice* teenust – kõik projektiandmed, mis SFOSi sisestatakse kasutajaliidese kaudu, on võimalik saata ka *WebService* vahendusel.

Mõned arendused tehti toetamaks kontrollifunktsiooni täitmist ning osaliselt tekkis vajadus kohaneda uue ärioloogikaga. Näiteks:

- arendati edasi auditi ja järelevalve mooduleid, et nii leide kui järeltegevusi selgemalt registris registreerida ning leidude andmete baasil ka aruandeid teha;
- ehitati süsteemi Euroopa Sotsiaalfondi ja Euroopa Regionaalarengu tüüpi kulude haldus;
- registrisse tehti arendused, mis võimaldavad järgida toetuse väljamaksmisel riigiabi projektidele tehtavate ettemaksete loogikat ning teha ka kindlasummalisi (*lump sum*) ettemakseid riigiasutustele (neid hiljem registri kaudu ka kinni kandes) viisil, mis tagab registri baasilt korrektse finantsaruandluse.

Samas on jätkuvalt käigus ka kasutajasõbralikkust suurendavad arendused. Struktuuri toetuse registri kesksüsteemis (aruandlussüsteem) on loodud mitmeid uusi standardaruandeid sh aruandlustabelid, mida kasutatakse perioodi 2007-2013 iga-aastaste seirearuannete koostamisel.

2009. a suurim planeeritud arendus on e-taotluste keskkonna väljaarendamine ning käivitamine, mis eeldatavasti toimub juunis või juulis 2009. Pärast seda on võimalik e-keskkonda viia ka väljamaksetaotluste ja seirearuannete esitamine. See vähendab oluliselt rakendusüksuste töökoormust andmete sisestamisel. Samas suurendab arendus rakendussüsteemi läbipaistvust, sest taotleja ja toetuse saaja saavad interneti vahendusel jälgida oma dokumentide menetlemist ning ka kommentaaride/paranduste edastamine toimub interneti vahendustel. Samal põhjusel väheneb ilmselt ka kontrollijälje kadumise risk – menetlemisega seotud etappe registreeritakse põhjalikumalt registris, kui seda siiani on tehtud ning kontrollijalg tugineb vähemal määral paberkandjal dokumentidele.

3. PRIORITEETSETE SUUNDADE ELLUVIIMINE

3.1. Prioriteetne suund: Elukestev õpe

3.1.1. Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs

3.1.1.1. Indikaatorite saavutustase ja finantsteave

Indikaatorite info tugineb programmide elluviijate poolt esitatud 2008. aasta aruannetes kajastatud andmetele. Toetuse saajad esitavad rakendusüksusele informatsiooni indikaatorite saavutamise kohta vähemalt kord aastas. Programmide aruandeid esitatakse vähemalt kord aastas. Juhul, kui programmis on märgitud vahearuanne esitamise sageduseks kaks korda aastas, esitatakse täiendav vahearuanne rakendusüksusele aastaaruande vormil. Inimressursi arendamise rakenduskavas ei ole kinnitatud aruandes käsitletava keskkonnahariduse meetme suhtes konkreetseid indikaatoreid.

Indikaatorite täitmist jälgib RA iga-aastaselt, koondades programmide elluviijate ja toetuse saajate aastaaruannetest saadava sisendi. Esimeste vahearuannete põhjal on näha püstitatud rakenduskava indikaatorite täitmist. Indikaatorite saavutustasemed on toodud tabelis 1.

Finantsteave prioriteetse suuna kohta sisaldub tabelis 2: Inimressursi arendamise rakenduskava finantsteave.

3.1.1.2 Taotlemise ja rakendamise efektiivsus maakondade lõikes

Andmeid taotlemise ja rakendamise efektiivsuse kohta maakondade lõikes kajastatakse kinnitatud programmide ja projektide alusel kumulatiivselt. Aruandeperioodil käivitusid meetmed, mille tegevused haarasid üldjuhul terve Eesti. Seetõttu ei ole võimalik maakondade lõikes toetuse saajate arve ning toetuse suurusi esitada.

Tabel 11: Taotlemise ja rakendamise efektiivsus maakondade lõikes

Allikas: Struktuuritoetuse registri kesksüsteem (väljavõte 07.05.2009 aasta 2008 kohta)

Maakond	Rahuldatud taotluste arv	Kinnitatud programmide ja projektide eelarved (EUR)	Tehtud väljamaksed (EUR)
Üleriigiline rakenduspiirkond			
Inimese kohta	0,0000	30,80	0,36
Absoluutsummana	13	41 301 416	481 098
KOKKU			
Inimese kohta	0,0000	30,80	0,36
Absoluutsummana	13	41 301 416	481 098

3.1.1.3 Toetus sihtrühmade kaupa

Andmed toetuse jagunemisest sihtrühmade kaupa on informatsioon koolitustes osalejate kohta. Osalejate liigitust osade sotsiaalselt kaitsetute rühmade kaupa käesoleva prioriteetse suuna

raames ei koguta, kuna prioriteetse suuna tegevused ja eesmärgid ei ole suunatud vastavatele sihtgruppidele.

Tabel 12: ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetse suunas 1

Allikas: prioriteetse suuna aruanne 2008.

Osalejate arv aastas	alustajad	katkestajad	lõpetajad
		6923	256
Osalejate liigitus soo järgi	M		N
	808		6085
Osalejate liigitus nende staatuse järgi tööturul			
töötajad (töötajate koguarv, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjad)		5599	
füüsilisest isikust ettevõtjad		158	
töötud (töötute koguarv, sealhulgas pikaajaliselt töötud)			
pikaajaliselt töötud			
mitteaktiivsed isikud (mitteaktiivsete isikute koguarv, sealhulgas haridust ja koolitust saavad isikud või pensionärid, heitunud, püsivalt töövõimetus isikud, tööl mittekäivad või muud isikud)		1238	
Sh haridust ja koolitust saavad mitteaktiivsed isikud		1	
Osalejate liigitus vanuse järgi			
noored (15–24 aastased)		474	
vanemad töötajad (55–64 aastased)		1362	
Osalejate liigitus sotsiaalselt kaitsetute rühmade kaupa, vastavalt riiklikele eeskirjadele			
Vähemused		18	
Immigrandid		-	
puuetega inimesed		-	
muud tõrjutud isikud		-	
Osalejate liigitus haridustaseme järgi			
esimese taseme või teise taseme alumise astme haridus (ISCEDi järgi 1. ja 2. aste)		194	
teise taseme ülemise astme haridus (ISCEDi järgi 3. aste)		1369	
teise taseme järgne, kolmanda taseme eelne haridus (ISCEDi järgi 4. aste)		1042	
kolmanda taseme haridus (ISCEDi järgi 5. ja 6. aste)		2391	

Aruandeperioodil meetmete tegevused alles käivitunud. Kuna tegu on valdavalt pikemaajaliste koolitustega, siis ei ole võimalik lõpetajate arvu esitada.

Seisuga 25. mai 2009 on programmis “Keeleõppe arendamine 2007- 2010“ vähemuskeelsed osalejad 821. Aasta teisel poolel lisandub osalejaid veelgi. Meetmetes “Täiskasvanuhariduse arendamine” käivituvad kursused vähemuskeelsetele 2009. aasta sügisel.

3.1.1.4 Horisontaalsete teemadega arvestamine

Horisontaalsete teemadega arvestamist kajastatakse lõpetatud programmide ja projektide lõikes kumulatiivselt. Aruandeperioodil lõpetatud programme ja projekte ei olnud.

3.1.1.5 Kvalitatiivne analüüs

Elukestva õppe suuna tegevused toetavad Lissaboni strateegia peamise eesmärgi saavutamist – liikumist konkurentsivõimelise ja teadmispõhise majanduse suunas. Prioriteetse suund sisaldab meetmeid, mille rakendamises ELi liikmesriigid on kokku leppinud Lissaboni strateegia raames välja töötatud programmi „Haridus ja koolitus 2010“ raames, sh eelkõige hariduse kvaliteedi tõstmine, elukestva õppe muutmine reaalsuseks, investeeringute tõstmine, kõigile

võrdsete võimaluste loomine, õpetajakoolituse arendamine, rahvusvahelise koostöö ja mobiilsuse edendamine jm.

Inimressursi arendamise rakenduskavas kavandatud eesmärkide täitmiseks avanesid aruandlusperioodil Elukestva õppe suunas seitse meetet. Loetelu avanenud meetmetest on esitatud alljärgnevas tabelis.

Kõige positiivsem struktuurne muutus toimus täiskasvanuhariduse valdkonnas. Täiskasvanud elanike elukestvas õppes osalemise määr tõusis 9,8%-ni, sealhulgas sihtmäär aastaks 2010 on püstitatud 10%. Kindlasti toetas nimetatud indikaatori täitmist asjaolu, et Euroopa Komisjon pikendas perioodi 2004-2006 ESF vahendite kasutamise perioodi ning veel aruandeaastal toimusid 2007. aastal käivitatud projekti „Täiskasvanute tööalane koolitus kutseõppeasutustes“ tegevused. Nimetatud projekti rahastati perioodi 2004-2006 vahenditest. Paralleelselt projektitegevustega käisid ettevalmistused uue, perioodi 2007-2013 struktuuriotetuse vahenditest rahastatava programmi „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused“ ettevalmistamiseks. Programm kinnitati 2009. a veebruaris. Uue programmi üheks eesmärgiks on võimaldada täiend- ja ümberõpet vähemalt 33 000 inimesele, kaasates kutseõppeasutusi. Sellest tulenevalt kajastavad esitatud esimesed indikaatorid vaid programmi „Täiskasvanute koolitamine vabahariduslikes koolituskeskustes“ kaasatud vabahariduslikke koolituskeskusi.

Hariduse kvaliteedi tõstmiseks üld- ja kutsehariduses ning noorsootöös käivitati järgmised programmid: „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“, „Kutsehariduse sisuline arendamine 2007 – 2010“, „Õppe kvaliteedi parendamine õppeasutustes sise- ja õpitulemuste välishindamissüsteemi ning seadusloome arendamise kaudu. Valmisid esimesed 20 moderniseeritud kutsestandardid. Programmperioodi lõpuks on eesmärgiks uuendada 300 kutsestandardit.

Noorsootöö kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamiseks käivitus juulis 2008 programm „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“. Programmi vahearuandest selgub, et esimesel aastal korraldati viis noorsootöötajale suunatud koolitust. 70 noorsootöötajat on läbinud koolituse. Kuigi koolituse läbinute arv on tagasihoidlik, on nimetatud indikaator üks vähestest, mille täitmisega on juba alustatud.

Õpetajakoolituse toetamiseks on tegevused kavandatud kutse- ja üldhariduse valdkonna järgmistest programmist: „Kutsehariduse sisuline arendamine 2007– 2010“, „E-õppe arendamine kutsehariduses“, „Õppiv Tiiger 2008–2013“ ning „Üldhariduse pedagoogide kvalifikatsiooni tõstmine 2008–2014“. Toimunud on esimesed koolitused kutseõpetajatele kui ka üldhariduse pedagoogidele. Esimesel programmiaastal on koolitatud kutseõpetajate arv on 344, st ligi kolm neljandikku sihtmäärast koolitada 450 kutseõpetajat. Õpetajate oskuste ajakohastamiseks infotehnoloogia vallas programmi „Õppiv Tiiger 2008 – 2013“ tegevustena toimusid koolitused, kus osalesid 1615 õpetajat, mis moodustab sihtmäärast 13,4 protsenti.

Meetme „Kooli poolelajamise vähendamine, haridusele juurdepääsu suurendamine ning õppe kvaliteedi parandamine“ esimese programmiaasta tulemusena on programmi „Hariduslike erivajadustega õpilaste õppevara arendamine“ valminud esimene õppematerjal, programmi eesmärgiks on koostada kokku vähemalt 30 õppematerjali.

Aruandlusperioodil ei avatud prioriteetsest suunast ühtegi taotlusvooru. Meetme „Kooli poolelajamise vähendamise, haridusele juurdepääsu suurendamise ning õppe kvaliteedi parandamise“ tingimuste määruse ettevalmistamine algas 2008 a teisel poolel. Määruse eelnõu on

edastatud kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumi ja SA Innovele ning prioriteetse suuna juhtkomisjoni liikmetele. Avatud taotlusvoor on kavas välja kuulutada aprillis 2009. Täiendavalt valmistatakse ette täiskasvanuhariduse ja kutsehariduse valdkonnas avatud voorude läbiviimise meetme tingimuste määrus.

Keskkonnahariduse arendamise meetme väljatöötamise eelduseks on ERFist rahastatava meetme „Keskkonnahariduse infrastruktuuri arendamine“ käivitumine. Viimase eelduseks on keskkonnahariduse arengukava, millega kinnitatakse arengusuunad keskkonnahariduse alaste meetmete väljatöötamiseks (sh keskkonnaharidusliku võrgustiku administratiivne kirjeldus ja osutatava teenuse sisu). Meede Keskkonnahariduse arendamine ei käivitunud 2008. aastal.

Ettevalmistused meetme käivitamise ja rakendamise tasandil:

Keskkonnaminister on nimetanud oma 28.02.07 käskkirjaga nr 228 meetme väljatöötamiseks töörühma, kuhu kuuluvad KKM, HTM, SA KIK ja Riikliku Looduskaitsekeskuse esindajad.

29.01.2008 on jõustunud RÜ ülesandeid käsitlev haldusleping.

31.01.2008 akrediteeris valitsus SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse ning volitas täitma Euroopa Liidu struktuuritoetuste rahastamisperioodi 2007-2013 rakendusüksuse ülesandeid.

Koostatud ja kinnitatud on Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Euroopa Sotsiaalfondi protseduur perioodil 2007-2013 toetuste vahendamise seotud tegevuste reguleerimiseks RÜs.

RA juhtimisel on ettevalmistamisel keskkonnahariduse arengukava, mis on sisend meetme tingimuste koostamiseks.

Keskkonnaministeerium kinnitas 31.12.2008 Perioodi 2007-2013 struktuuritoetuse andmise ja kasutamise korra. Kord on koostatud STS § 29-31 sätestatud järelevalve korraldamiseks ja reguleerib RA järelevalve teostamist RÜ tegevuse üle toetuse andmisel ja toetuse kasutamise üle järelevalve teostamisel.

Prioriteetse suuna RA-de ja RÜ-de jaotus meetmete kaupa ning meetmete rakenduskeem ja ajakava on toodud järgnevas tabelis:

Tabel 13: Meetmed ja nende avanemine prioriteetses suunas 1

Meede	Rakendusasutus	Rakendusüksus	Rakenduskeem	Rakendamise algus/ meetme avanemine
Täiskasvanuhariduse arendamine	HTM	SA Innove	Programm "Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused"	Programm kinnitatud 06.02.2009
			Programm "Täiskasvanute koolitus vabahariduslikes koolituskeskustes"	Programm kinnitatud 9.06.2008
			Programm "Täiskasvanuhariduse populariseerimine"	Programm kinnitatud 20.06.2008
Kutseõppe sisuline kaasajastamine ning kvaliteedi kindlustamine	HTM	SA Innove	Programm "Kutsehariduse populariseerimine"	Programm kinnitatud 29.04.2008
			Programm "Kutsehariduse sisuline arendamine 2008-2013"	Programm kinnitatud 04.06.2008
			Programm E-õppe arendamine kutsehariduses	Programm kinnitatud 28.05.08
Kutsevalifikatsioonisüsteemi arendamine	HTM	SA Innove	Programm "Kutsete süsteemi arendamine"	Programm kinnitatud 19.03.2008
Avatud taotlusvoorud kutse-	HTM	SA Innove	Avatud taotlemine	2009

täiskasvanuhariduses				
Teavitamis- ja nõustamissüsteemi arendamine	HTM	SA Innove	Programm "Karjääriteenuste süsteemi arendamine"	Programm kinnitatud 10.07.2008
			Programm "Õppenõustamissüsteemi arendamine"	Programm kinnitatud 03.07.2008
Kooli poolelajamise vähendamine, haridusele juurdepääsu suurendamine ning õppe kvaliteedi parandamine	HTM	SA Innove	Programm "Hariduslike erivajadustega õpilaste õppevara arendamine"	Programm kinnitatud 10.07.2008
			Programm "Üldhariduse pedagoogide kvalifikatsiooni tõstmise 2008-2014"	Programm kinnitatud 09.01.2009
			Programm "Õppe kvaliteedi parendamine õppeasutuste sise- ja õpitulemuste välishindamissüsteemi ning seadusloome arendamise kaudu"	Programm kinnitatud 23.09.2008
			Programm "Õppiv Tiiger 2008-2013"	Programm kinnitatud 03.07.2008
Avatud taotlusvoor (üldharidus)	HTM	SA Innove	Avatud taotlemine	märts 2009
Keeleõppe arendamine 2007-2010	HTM	SA Innove	Programm "Keeleõppe arendamine 2007-2010"	Programm kinnitatud 19.03.2008
Noorsootöö kvaliteedi arendamine	HTM	SA Innove	Programm "Noorsootöö kvaliteedi arendamine"	Programm kinnitatud 30.06.2008
Keskkonnahariduse arendamine	KKM	KIK	Avatud taotlemine	mai 2009

Prioriteetse suuna tegevustes ei ole otseselt rahvusvahelist tegevust toetatavaid meetmed. Haridus- ja Teadusministeerium on andnud nõusoleku osaleda partnerina temaatilises koostöövõrgustikus „*European Thematic Network on Increasing the Participation of Migrants and Ethnic Minorities in Employment*”. Saksamaa kui juhtpartner esitas ühistaotluse septembris 2008. Taotlus on praeguseks saanud heakskiidu Euroopa Komisjonist ja võrgustiku tegevused on alanud.

Hinnang prioriteetse suuna progressile on hea, arvesse võttes asjaolusid, et aruandlusperioodil olid kasutusel veel perioodi 2004-2006 vahendid ning enamus kavandatud meetmetest avanesid aruandeaastal.

3.1.2. Tekkinud märkimisväärsed probleemid ja nende lahendamise meetmed

Programmide elluviijate poolt esitatud aruannetes on esile toodud järgmised programmide edukat elluviimist takistavad probleemid:

- Programmide partnerite nõrk administratiivne suutlikkus, mis toob kaasa vahendite väljamaksmise viibimise.
- Programmimeeskonna (nii administratiiv- kui sisupersonal) suur töökoormus. Programmi rakendumise tulemuslikkuse tõstmiseks oleks vaja muuta juhtimisstruktuuri ning värvata täiendavat tööjõudu.
- Programmide sihtrühma kuulujate samaaegne hõivatus erinevate ESF programmide tegevustega, mistõttu on raske leida võimalust osaleda ühe või teise programmi tegevustes.

3.2. Prioriteetse suund: Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine

3.2.1. Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs

3.2.1.1. Indikaatorite saavutustase ja finantsteave

Indikaatorid ja nende saavutustasemed on määratletud „Inimressursi arendamise rakenduskavas”. Kehtestatud indikaatorite täitmist on võimalik järgida prioriteetsete suundade aastaaruannete seirearuannete baasil.

Indikaatorite seadmisel on fikseeritud algtaase seisuga 2006.a. ning kontrollitase aastaks 2010 ja sihttase aastaks 2013. Aasta 2010. on inimressursi arendamise rakenduskavas läbivalt indikaatorite kontrolltaseme aasta, mil indikaatorite saavutamist ja täitmist analüüsitakse põhjalikumalt (vajadusel viiakse läbi hindamisi). Analüüsi tulemustest lähtuvalt on võimalik täiendavaid tegevusi ette näha ning vastavaid meetmeid kasutusele võtta.

Indikaatorite täitmist jälgib RA iga-aastaselt, koondades programmide elluvijate ja toetuse saajate aastaaruannetest saadava sisendi. Esimeste vahearuanne põhjal on näha püstitatud rakenduskava indikaatorite täitmist. Indikaatorite saavutustasemed on toodud tabelis 1.

Finantsteave prioriteetse suuna kohta sisaldub tabelis 2: Inimressursi arendamise rakenduskava finantsteave.

3.2.1.2 Taotlemise ja rakendamise efektiivsus maakondade lõikes

Andmeid taotlemise ja rakendamise efektiivsuse kohta maakondade lõikes kajastatakse kinnitatud programmide ja projektide alusel kumulatiivselt. Aruandeperioodil käivitusid meetmed, mille tegevused haarasid üldjuhul terve Eesti. Seetõttu ei ole võimalik maakondade lõikes toetuse saajate arve ning toetuse suurusi esitada.

Tabel 14: Taotlemise ja rakendamise efektiivsus maakondade lõike
Allikas: Struktuuri-toetuse registri kesksüsteem (väljavõte 07.05.2009 aasta 2008 kohta)

Maakond	Rahuldatud taotluste arv	Kinnitatud programmide ja projektide eelarved (EUR)	Tehtud väljamaksed (EUR)
Üleriigiline rakenduspiirkond			
Inimese kohta	0,0000	55,42	0,19
Absoluutsummana	4	74 317 037	255 159
KOKKU			
Inimese kohta	0,0000	55,42	0,19
Absoluutsummana	4	74 317 037	255 159

3.2.1.3 Toetus sihtrühmade kaupa

Andmed toetuse jagunemisest sihtrühmade kaupa prioriteetses suunas on informatsioon koolitustes osalejate kohta.

Tabel 15: ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas 2
Allikas: prioriteetse suuna aruanne 2008.

Osalejate arv aastas	alustajad	katkestajad	lõpetajad
		884	0
Osalejate liigitus soo järgi	M		N
	222		662
Osalejate liigitus nende staatuse järgi tööturul			
töötajad (töötajate koguarv, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjad)		811	
füüsilisest isikust ettevõtjad		0	
töötud (töötute koguarv, sealhulgas pikaajaliselt töötud)		0	
pikaajaliselt töötud		0	
mitteaktiivsed isikud (mitteaktiivsete isikute koguarv, sealhulgas haridust ja koolitust saavad isikud või pensionärid, heitunud, püsivalt töövõimetus isikud, tööl mittekäivad või muud isikud)		73	
haridust ja koolitust saavad mitteaktiivsed isikud		73	
Osalejate liigitus vanuse järgi			
noored (15–24 aastased)		27	
vanemad töötajad (55–64 aastased)		64	
Osalejate liigitus sotsiaalselt kaitsetute rühmade kaupa, vastavalt riiklikele eeskirjadele			
vähemused		49	
immigrandid		8	
puuetega inimesed		3	
muud tõrjutud isikud		0	
Osalejate liigitus haridustaseme järgi			
esimese taseme või teise taseme alumise astme haridus (ISCEDi järgi 1. ja 2. aste)		0	
teise taseme ülemise astme haridus (ISCEDi järgi 3. aste)		0	
teise taseme järgne, kolmanda taseme eelne haridus (ISCEDi järgi 4. aste)		0	
kolmanda taseme haridus (ISCEDi järgi 5. ja 6. aste)		884	

3.2.1.4 Horisontaalsete teemadega arvestamine

Horisontaalsete teemadega arvestamist kajastatakse lõpetatud programmide ja projektide lõikes kumulatiivselt. Aruandlusperioodil tegevused alles käivitused, mistõttu lõpetatud projektide ega programmide arvu horisontaalsete teemade mõju ei saa esitada. Jooksva infona võib aga öelda, et Kõrghariduse e-õppe programm „BeSt“ on suunatud tegevustele, mis omavad positiivset mõju võrdsetele võimalustele, infoühiskonnale ja regionaalsele arengule. E-õppe arendamine programmiga „BeSt“ loob paremad võimalused kõrghariduse omandamiseks ebasoodsamas positsioonis olevatele ühiskonna rühmadele, sh. erivajadustega inimestele ning regioonide elanikkonnale, samuti on E-õppe arendamine otseselt suunatud infoühiskonna edendamisele. Programmi fookuses on lisaks e-õppe sisulisele poolele ka infotehnoloogiliste lahenduste väljatöötamine e-õppe efektiivsemaks edastamiseks. Programm panustab regionaalse tasakaalu saavutamisele kõrghariduse andmisel nelja e-õppekeskuse loomise kaudu programmis osalevate kõrgkoolide kolledžite baasil koostöös maavalitsustega.

3.2.1.5 Kvalitatiivne analüüs

Prioriteetse suuna tegevusi rahastatakse ESFst 102 754 815 euro ning Eesti avaliku sektori poolt 14 843 688 euro ulatuses.

Prioriteetse suuna rakendusametuseks on Haridus- ja teadusministeerium ja rakendusüksuseks SA Archimedes.

Prioriteetse suuna Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine eesmärgid on järgmised:

- lisandub teadmispõhisele ühiskonnale vajalik uus põlvkond teadlasi ja insenere;

- tugevneb kõrghariduse kvaliteet ning suunatus lisandväärtuse loomisele.

Teadus – ja arendustegevuse inimressursi arendamise prioriteetse suuna tegevused toetavad Lissaboni strateegia peamise eesmärgi saavutamist – liikumist konkurentsivõimelise ja teadmispõhise majanduse suunas. Suund sisaldab meetmeid, mille rakendamises EL-i liikmesriigid on kokku leppinud Lissaboni strateegia raames välja töötatud programmi Haridus ja koolitus 2010 raames, s.h eelkõige hariduse kvaliteedi tõstmine, elukestva õppe muutmise reaalsuseks, investeringute tõstmine, kõigile võrdsete võimaluste loomine, õpetajakoolituse arendamine, rahvusvahelise koostöö ja mobiilsuse edendamine jm.

Teadmispõhise ühiskonna mõõduks on kõrgelt kvalifitseeritud töötajad, kelle teadmised, oskused ja kogemused on ühiskonna arengu ja konkurentsivõime tagatiseks.

Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007–2013 prioriteediks 2 on teadus- ja arendustegevuse võimekuse ning ettevõtete uuendusmeelsuse ja tootlikkuse kasv. Nimetatud prioriteedi üks tegevusi on inimeste teadmiste ja oskuste arendamise intensiivistamine. Eesti vajab teadlaste ja õppejõudude kaadri taastootmiseks ning ettevõtluse ja avaliku sektori varustamiseks tippspetsialistidega arenenud riikide tasemel praegusega võrreldes oluliselt suuremat hulka doktorikraadiga teadlasi ja inseneri, seetõttu käivitatakse uusi doktorikoole, rakendatakse spetsialiseeritud doktori- ja järeldoktoristipendiumid, käivitatakse erinevaid akadeemilisele ja ettevõtlussektorile suunatud mobiilsus- ja koolituskeeme. Teadus- ja arendustegevuse rahvusvahelistumise toetamiseks osaletakse Euroopa teadusruumi ülesehitamisel.

Inimressursi rakendamise arengukava prioriteetsel suunal "Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine" kavandatud tegevused toetavad Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrusest (EÜ) nr 1081/2006 artiklis 3 välja toodud teemasid järgmiste meetmetega:

a) innovaatilised tegevused, sealhulgas teemade ning nende tulemuste levitamise ja süvalaiendamise tutvustamine:

- teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia võtmevaldkondade arendamine ja haridusteaduse eelisarendamine;
- doktoriõppe ja rahvusvahelistumise edendamine;
- kohandamine teadmispõhise majandusega;
- teaduspoliitika ja kõrghariduse kvaliteedi arendamine.

b) riikidevahelised ja/või piirkondadevahelised meetmed:

- teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia võtmevaldkondade arendamine ja haridusteaduse eelisarendamine;
- doktoriõppe ja rahvusvahelistumise edendamine;
- kohandamine teadmispõhise majandusega.

Täiendavalt avanevad 2009. a avatud taotlusvoorude meetmed doktorikoolide, ühisõppekavade ning kõrgkoolide ja ettevõtete koostöö toetamiseks.

Aruandlusaastal käivitatud programmidele oli tegu esimese programmiaastaga. Vaatamata asjaolule, et programmide kinnitamine toimus valdavalt aasta keskel, kajastuvad esimesed tulemused rakenduskava indikaatorite tabelis 2.1.1

Prioriteetse suuna üheks eesmärgiks on lisanduvad uue põlvkonna teadlased ja insenerid. Üldjuhul on grandilepingud või doktorandi õppeaeg pikem kui üks aasta, seetõttu ei ole esimesel programmi aastal lõpetatud tegevuste kohta võimalik andmeid koguda. Küll aga on programmide edenemise märgiks finantseeritavate doktoriõppe kohtade arv. Programmide aruannetest selgub, et üheksa

doktoriõppe kohta on finantseeritud ESFist, mis on viiendik saavutuseesmärgist finantseerida 40 kuni 45 doktoriõppe kohta aastaks 2015.

Kõrghariduse kvaliteeti tugevdavate tegevustes on esimesi tulemusi märgata. Eesti ülikoolidesse on õppima asunud ESFis finantseeritavatele kohtadele esimesed välisdoktorandid, väga populaarsed on kõrgkoolide õppejõududele suunatud õpetamispädevusi toetavad õppejõududele täiendõppekursused. Innovaatilistest e-kursustest kõrgkoolis on sihtmäär juba esimesel programmiaastal täidetud ligi viiendiku ulatuses.

Tabel 16: Meetmed ja nende avanemine prioriteetses suunas 2

Meede	Rakendusasutus	Rakendusüksus	Rakenduskeem	Rakendamise algus/ meetme avanemine
Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia võtmevaldkondade ja haridusteaduse eelisarendamine	HTM	SA Archimedes	Teadlasmobiilsuse programm „Mobilitas“	Programm kinnitatud 23.07.2008
			Haridusteaduse ja õpetajahariduse toetamise programm „EduKo“	Programm kinnitatud 27.01.2009
Doktoriõppe ja rahvusvahelistumise edendamine	HTM	SA Archimedes	Doktoriõppe ja rahvusvahelistumise programm „DoRa“	Programm kinnitatud 10.06.2008
Avatud taotlusvoorud (doktorikoolid, kõrgkoolide ja ettevõtete koostöö, kõrgkooli innovatsioon)	HTM	SA Archimedes	Avatud taotlemine	Määrus kinnitatud 06.02.2009
Kohandumine teadmispõhise majandusega	HTM	SA Archimedes	Programm „Teaduse populariseerimine“	2008 detsember
Teaduspoliitika ja kõrghariduse kvaliteedi arendamine	HTM	SA Archimedes	Kolmanda taseme õppe kvaliteedi arendamise programm „PRIMUS“	Programm kinnitatud 23.07.2008
			E-õppe programm „BeSt“	Programm kinnitatud 21.05.08
			Programm "Teadus- ja kõrghariduspoliitika seire"	2010

Selleks, et Eesti saaks võrdse partnerina panustada Lissaboni strateegia eesmärkide täitmisesse, toetavad prioriteetse suuna meetmed rahvusvahelist koostööd. Informatsioon prioriteetse suuna rahvusvahelist koostöös toetavate meetmete kohta on järgnevas tabelis:

Tabel 17: Rahvusvaheline koostöö prioriteetses suunas 2

Allikas: prioriteetse suuna aruanne 2008.

Prioriteetne suund	Meede	Koostöö-partnerid	Tegevused	Summa (tehtud abikõlblikud kulud kokku) EUR
Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	Teaduspoliitika ja kõrghariduse kvaliteedi arendamine	SA Archimedes, EITSA	Rahvusvahelistumise ja koostöö arendamine. Kõrghariduse kvaliteedi arendamine. E-õppe arendamine	229 240
	Doktoriõppe ja rahvusvahelistumise edendamine	SA Archimedes	Doktoriõppe edendamine	25 920
	Teadus- ja	ETF, SA	Teadus- ja arendustegevuse	0

arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia võtmevaldkondade ja haridusteaduse eelisarendamine	Archimedes	ning innovatsiooni strateegia võtmevaldkondade ja haridusteaduse arendamine	
Kõrgkoolide koostöö ja innovatsiooni arendamine	Meede on ettevalmistamisel	Doktorikoolid. Ühisõppekavad. Kõrgkoolide ja ettevõtete koostöö	0
Kohandumine teadmispõhise majandusega	Meede on ettevalmistamisel	Teaduse populariseerimine	0

Põhimõttelisi probleeme prioriteetse suuna rakendamisel üles ei ole kerkinud. Programmide käivitumisel esinenud viivitused on olnud operatiivset laadi ja nende tõttu ei tohiks ka hilisemalt RÜ hinnangul põhimõttelisi probleeme tekkida. Tervikuna võib prioriteetse suuna rakendamise algust aruandlusperioodil RÜ hinnangul pidada heaks.

Arvestades asjaolusid, et aruandlusaastal võeti kohustusi programmide kinnitamisega üle poole prioriteetse suuna mahust ning enamus kavandatud meetmetest avanesid, on rakendusametuse hinnang prioriteetse suuna progressile hea.

3.2.2. Tekkinud märkimisväärsed probleemid ja nende lahendamise meetmed

Programmide käivitumisel esinenud viivitused on olnud operatiivset laadi ja nende tõttu ei tohiks ka hilisemalt põhimõttelisi probleeme tekkida.

3.3. Prioriteetne suund: Pikk ja kvaliteetne tööelu

3.3.1. Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs

3.3.1.1. Indikaatorite saavutustase ja finantsteave

Seirearuandes sisalduvat indikaatorite infot kogutakse rakendusüksuse poolt vastavalt avatud taotlusvoorude ja programmide seirearuannetele. Käesoleva perioodi seirearuanne on koostatud lähtudes programmide seirearuannetest, sest antud aruandeperioodil avatud voore ei ole toimunud.

Programmi „Tööelu kvaliteedi parandamine 2007-2008” 2008. aasta seirearuannet ei esitatud, kuna programm lõpeb 31. märtsil 2009. Vastavalt programmi tingimustele esitatakse ainult lõpparuanne, kui vahearuande ja lõpparuande vaheline esitamise tähtaeg on vähem kui kuus kuud. Programmi vahearuande esitati 10.07.08. Lõpparuanne esitatakse hiljemalt 29. juuniks 2009. Sellest lähtuvalt ei ole antud seirearuandes kajastatud programmi 2008. aasta teise poolaasta tegevusi, mistõttu puuduvad andmed eesmärgi 2 all.

Indikaatorite saavutustaset mõõdetakse aruandeperioodil kumulatiivselt. Indikaatorite täitmist jälgib RA iga-aastaselt, koondades programmide elluviijate ja toetuse saajate aastaaruannetest saadava sisendi. Esimeste vahearuannete põhjal on näha püstitatud rakenduskava indikaatorite täitmist. Indikaatorite saavutustasemed on toodud tabelis 1.

Finantsteave prioriteetse suuna kohta sisaldub tabelis 2: Inimressursi arendamise rakenduskava finantsteave.

3.3.1.2 Taotlemise ja rakendamise efektiivsus maakondade lõikes

Kuna aruandeaastal rakendati meetmeid ainult läbi programmide, siis täideti allpooltoodud tabelit ainult üleriigilise rakenduspiirkonna raames.

Tabel 18: Taotlemise ja rakendamise efektiivsus maakondade lõikes

Allikas: prioriteetse suuna seirearuanne aasta 2008 kohta

Maakond	Rahuldatud programmide ja projektide arv	Kinnitatud programmide ja projektide eelarved (EUR)	Tehtud väljamaksed (EUR)
Üleriigiline rakenduspiirkond			
Inimese kohta	0,0000	64,85	2,14
Absoluutsummana	5	86 925 740	2 874 796
KOKKU			
Inimese kohta	0,0000	64,85	2,14
Absoluutsummana	5	86 925 740	2 874 796

3.3.1.3 Toetus sihtrühmade kaupa

Tabelis ei sisaldu meetme 1.3.2 „Tööelu kvaliteedi parandamine” andmeid, kuna programm „Tööelu kvaliteedi parandamine 2007-2008” lõpeb 31. märtsil 2009 ning seega vastavalt programmi tingimustele vahearuannet ei esitatud, kuna vahe- ja lõpparuande vaheline tähtaeg on vähem kui kuus kuud.

Meetmes 1.3.3 „Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed” kogutakse nõustatute ja koolitute kohta andmeid erineva spetsiifilisuse astmega. Koolituste läbiviimisel (näit lapsehoidja, tugiisik) ei küsita koolitavatelt andmeid osalejate liigituse kohta sotsiaalselt kaitsetute rühmade kaupa, kuna meetme raames on otsustatud selle sihtrühma kohta sellelaadseid andmeid mitte koguda.

Tabel 19: ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas 3

Allikas: prioriteetse suuna aruanne 2008.

Osalejate arv aastas	alustajad	katkestajad	lõpetajad
	11 137	242	4 746
Osalejate liigitus soo järgi	M		N
	4 356		6 781
Osalejate liigitus nende staatuse järgi tööturul			
töötajad (töötajate koguarv, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjad)			181
füüsilisest isikust ettevõtjad			2
töötud (töötute koguarv, sealhulgas pikaajaliselt töötud)			10 511
pikaajaliselt töötud			5 412
mitteaktiivsed isikud (mitteaktiivsete isikute koguarv, sealhulgas haridust ja koolitust saavad isikud või pensionärid, heitunud, püsivalt töövõimetus isikud, tööil mittekaivad või muud isikud)			129
haridust ja koolitust saavad mitteaktiivsed isikud			48
Osalejate liigitus vanuse järgi			
noored (15–24 aastased)			2 185
vanemad töötajad (55–64 aastased)			1 312
Osalejate liigitus sotsiaalselt kaitsetute rühmade kaupa, vastavalt riiklikele eeskirjadele			
vähemused			5 647 ³¹
immigrandid			3
puuetega inimesed			1 046
muud tõrjutud isikud			0
Osalejate liigitus haridustaseme järgi			
Haridustase puudub või teadmata			32
esimese taseme või teise taseme alumise astme haridus (ISCEDi järgi 1. ja 2. aste)			2 375
teise taseme ülemise astme haridus (ISCEDi järgi 3. aste)			4 990
teise taseme järgne, kolmanda taseme eelne haridus (ISCEDi järgi 4. aste)			1 318
kolmanda taseme haridus (ISCEDi järgi 5. ja 6. aste)			2 107

Lõviosa katkestanutest on tulnud meetmest 1.3.1 „Kvalifitseeritud tööjõupakkumise suurendamine”. Põhilised katkestamise põhjused on kas tööle asumine või on inimene katkestanud arveloleku vanaduspensionile siirdumise või mõne muu põhjuse tõttu ning ei soovi enam teenuseid saada.

³¹ isikud, kelle põhiline suhtluskeel ei ole eesti keel

3.3.1.4 Horisontaalsete teemadega arvestamine

Horisontaalsete teemadega arvestamist analüüsitakse eelkõige projektide ja programmide lõpparuannete ning hilisemate uuringute kaudu. Siiski prognoosivad prioriteetse suuna „Pikk ja kvaliteetne tööelu” kõigi meetmete programmid eeldatavat horisontaalsete teemadega arvestamist. Vastavate prognooside ja reaalsetel programmides juba ellu viidud tegevuste näidete kokkuvõttes saab öelda alljärgnevat.

Prioriteetse suuna „Pikk ja kvaliteetne tööelu” (edaspidi prioriteetne suund) meetmed ei mõjuta otseselt keskkonnahoidu.

Võrdsete võimaluste edendamiseks on prioriteetses suunas koostatud programm „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine 2008-2010”, lisaks mõjutavad võrdseid võimalusi ka teised meetmed: nt võimaldades puuetega inimestele ja teistele tööturu riskirühmadele ning erivajadustega inimestele paremat ligipääsu tööturule (meetmed „Kvalifitseeritud tööjõupakkumise suurendamine” ja „Tööelu kvaliteedi parandamine”) ning vähendades elupaigast või sotsiaalsest taustast tulenevat ebavõrdsust tervises (meede „Tervislike valikute ja eluviiside soodustamine”).

Kõik prioriteetse suuna meetmed edendavad infoühiskonda, töötades välja uusi elektroonilisi teabeedastuskanaleid, õppekeskkondi ning avaldatakse erinevaid teabe- ning infomaterjale ka elektrooniliselt. Meede „Tööelu kvaliteedi parandamine” arendab tööandjate ja töötajate infotehnoloogia alaseid teadmisi ning nende harjumust elektroonilise info kasutamiseks ning pakub vajadusel infotehnoloogiaalast koolitust.

Kõik prioriteetse suuna meetmed aitavad kaasa regionaalsele arengule. Tööhõivega seotud meetmete tegevused jõuavad erinevate piirkondade töötajate ja tööandjateni, teabeüritusi viiakse läbi üle-Eestiliselt, hõlmates ka väiksemate maakondade keskusi. Suurendatakse erinevate regioonide tööhõivet ja seeläbi majanduse kasvu, võimaldades tööturule siseneda inimestel, kellel tavapärase töötundide ja täistööajaga töötamise ühendamine muude kohustustega ei oleks võimalik (õpilased/üliõpilased, väikelaste vanemad, puudega inimesed, pensionärid). Tervise ja hoolekandemeetmete raames luuakse üle-Eestiline rehabilitatsioonimeeskondade ning hooldusasutuste võrgustik ning toetatakse kohalikke omavalitsusi ja maavalitsusi oma piirkonna tervist edendavate meetmete kavandamisel ja elluviimisel.

Prioriteetse suuna meetmetes „Kvalifitseeritud tööjõupakkumise suurendamine”, „Tööelu kvaliteedi parandamine” ja „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine” viiakse läbi tegevusi, mis toetavad kodanikuühiskonna arengut soodustades koostööd mittetulundusorganisatsioonidega, samuti edendatakse prioriteetses suunas võrgustikutööd, kaasamaks tegevustesse KOV-e ja kolmandat sektorit. Näiteks meetmes „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine” on loodud Eesti tööalase soolise võrdõiguslikkuse võrgustik, mille ümarlaudadele on kaasatud kolmanda sektori esindajad.

3.3.1.5 Kvalitatiivne analüüs

Inimressursi arendamise rakenduskava prioriteetset suunda „Pikk ja kvaliteetne tööelu” rahastatakse Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest. Prioriteetse suuna tegevuste rahastamise maht kokku on 150 455 540 eurot, sh ühenduse osalus 127 887 209 eurot. Kinnitatud programmide koondeelarve on 86 925 740 eurot, sh ühenduse osalus 69 737 883 eurot.

Prioriteetse suuna rakendusasutuseks on Sotsiaalministeerium ning rakendusüksuseks on Elukestva Õppe Arendamise Sihtasutus Innove.

Prioriteetne suund koosneb järgmistest meetmetest:

- Meede 1.3.1 „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine” – meetme rahaline maht kokku 123 107 859 eurot, sh ühenduse osalus 104 641 680 eurot.
- Meede 1.3.2 „Tööelu kvaliteedi parandamine” – meetme rahaline maht kokku 7 497 475 eurot, sh ühenduse osalus 6 372 854 eurot
- Meede 1.3.3 „Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed” – meetme rahaline maht kokku 7 519 017 eurot, sh ühenduse osalus 6 391 164 eurot.
- Meede 1.3.4 „Tervislike valikute ja eluviiside soodustamine” – meetme rahaline maht kokku 11 278 526 eurot, sh ühenduse osalus 9 586 747 eurot.
- Meede 1.3.5 „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine” – meetme rahaline maht kokku 1 052 663 eurot, sh ühenduse osalus 894 764 eurot.

Prioriteetse suuna kõik viis meedet on avanenud. Meetmete 1.3.1, 1.3.2 ja 1.3.3 raames ellu viidavad programmid kinnitati 2007. aastal ning meetmete 1.3.4 ja 1.3.5 programmid kinnitati 2008. aastal.

Meetmed viiakse ellu nii programmide kui ka avatud taotlusvoorude kaudu. 2008. aasta aruandlusperioodil avanes meetmes „Kvalifitseeritud tööjõupakkumise suurendamine” esimene taotlusvoor. Teistes meetmetes ei ole avatud taotlusvoorud veel avatud.

Alljärgnevas tabelis on toodud prioriteetses suunas rakendatavad meetmed koos nende avanemise ajakavaga

Tabel 20: Meetmed ja nende avanemine prioriteetses suunas 3

Meede	Rakendusasutus	Rakendusüksus	Rakenduskeem	Rakendamise algus/ meetme avanemine
Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed	SoM	SA Innove	Programm "Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed 2007-2009"	Meede avatud. Programm kinnitatud sotsiaalministri 12.12.2007 käskkirjaga nr 227
			Avatud taotlusvoorud	Juuni 2009
Tervislike valikute ja eluviiside soodustamine	SoM	SA Innove	Programm Tervislike valikuid toetavad meetmed 2008-2009	Meede avatud. Programm kinnitatud sotsiaalministri 05.09.2008 käskkirjaga nr 161
			Avatud taotlusvoorud	Märts 2010
Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine	SoM	SA Innove	Programm "Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine 2007-2009"	Meede avatud. Programm kinnitatud sotsiaalministri 10.12.2007 käskkirjaga nr 225
			Avatud taotlusvoorud	Määrus jõustunud 14.11.2008
Tööelu kvaliteedi parandamine	SoM	SA Innove	Programm "Tööelu kvaliteedi parandamine 2007-2008"; uus „2009-2014"	Meede avatud. Programm "Tööelu kvaliteedi parandamine 2007-2008" kinnitatud

				sotsiaalministri 13.12.2007 käskkirjaga nr 228. Programm "Tööelu kvaliteedi parandamine 2009-2014" kinnitatud sotsiaalministri 17.04.2009 käskkirjaga nr 65
			Avatud taotlusvoorud	2010
Soolise võrdõiguslikkuse edendamine	SoM	SA Innove	Programm „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine 2008-2010“	Meede avatud. Programm kinnitatud sotsiaalministri 06.10.2008 käskkirjaga nr 173
			Avatud taotlusvoorud	Märts 2010

Soolise võrdõiguslikkuse seadus sätestab, et Eesti riigi- ja kohalike omavalitsusüksuste asutused on kohustatud edendama soolist võrdõiguslikkust ning muutma tingimusi ja asjaolusid, mis takistavad soolise võrdõiguslikkuse saavutamist. Kõikides Euroopa Sotsiaalfondist toetatava Inimressursi arendamise rakenduskava prioriteetse suuna „Pikk ja kvaliteetne tööelu” meetmetes tuleb nii programmide kui avatud taotlemisel projektide valikul pidada silmas soolise mõju kriteeriumi. Soolise võrdõiguslikkuse eksperdi kaasamine projektide tegevustesse on abikõlblik kulu ning annab projektide sisulisel hindamisel lisapunkti.

Esimene soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamist toetav projekt viidi Sotsiaalministeeriumis läbi juba 2003. aasta sügisest 2004. aasta sügiseni Euroopa Ühenduse soolise võrdõiguslikkuse raamstrateegia programmi (2001-2005) raames. Projekti käigus valminud juhendmaterjal „Mõjude hindamine sugupoolte aspektist”, mis on suunatud ametnikele ja teistele isikutele, kes on seotud õigusaktide, programmide, tegevuskavade, projektide ja meetmete väljatöötamisega, aitab analüüsida naiste ja meeste olukorda nii riiklikul kui kohalikul tasandil.

2006. aastal avaldas Sotsiaalministeerium e-raamatu „Soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise strateegia käsiraamat”. Raamat ilmus trükituna 2008. aastal Sotsiaalministeeriumi ja Eesti Naisteühenduste Ümarlaura Sihtasutuse koostöös.

Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest rahastatava „Inimressursi arendamise rakenduskava” prioriteetse suuna „Pikk ja kvaliteetne tööelu” meetme „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine” raames kinnitatud programmi „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine 2008-2010” on planeeritud kahe soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise alase Euroopa Komisjoni poolt avaldatud käsiraamatu tõlkimine ning elektroonilisel kujul olulisematele sihtrühmadele levitamine. Käsiraamatud puudutavad soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamist töö-, sotsiaalse kaasatuse ning sotsiaalkaitse poliitikatesse.

1.01.2009 jõustus Eestis ka võrdse kohtlemise seadus. Tulenevalt seadusest on võrdse kohtlemise seaduse rakendamine Sotsiaalministeeriumi vastutusalas. Sotsiaalministeeriumis vastutab võrdse kohtlemise seadusega seotud tegevuste eest soolise võrdõiguslikkuse osakond. Peamisteks planeeritud tegevusteks 2009. aastal on osakonnasisese kompetentsi arendamine, kodanike infopäringutele vastamine, avalikkuse teadlikkuse tõstmine, töögruppides osalemine ja võrdse kohtlemise temaatika lisamine horisontaalse teemana osakonna tegevustesse.

Programmi „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine 2007-2009” alamprogrammist „Muukeelsete töötute tööhõive edendamine” pakutakse eesti keele koolitusi eraldi ja koos erialaõppega. 2008. aastal oli huvi nimetatud koolituste vastu väga elav, mistõttu tuli antud alamprogrammi eelarvevahendeid juurde tõsta. Eesti keelt mittevaldavad inimesed teadvustavad üha enam, et riigikeele mitteoskamine on üheks pidurdavaks teguriks tööle saamisel. 2008. aastal osales eesti keele koolitustel (sh koos erialaõppega) 896 inimest.

Sotsiaalministeeriumi meetmetest “Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed” ja “Kvalifitseeritud tööjõupakkumise suurendamine” on ette nähtud tegevused ka tööturul ebasoodsas olukorras olevate inimeste tööturule (taas)integreerimiseks. Hoolduskohustuse tõttu mittetöötavatel pereliikmetel on keerukas osaleda aktiivsetes tööturumeetmetes, tõstmaks oma tööharjumust ning oskuste taset ning sisenemaks tööturule olukorras, kus nende materiaalne olukord ei võimalda hooldusteenust sisse osta näiteks erasektori teenuse pakkujatelt. Niisamuti on probleemiks see, et Eestis ei ole käesoleval hetkel piisavalt kvalifitseeritud hooldustöötajaid, mistõttu ei suuda ka omavalitsused pakkuda vajalikul määral ning ka ulatuses hooldusteenust. Kõik see takistab hoolduskohustusega koormatud inimestel aktiivselt tööelus osalemist. ESF-i toel on kavas ühest küljest läbi erialakoolituse suurendada nende inimeste hulka, kes on erialaselt kompetentsed, pakkumaks hooldusteenust (kavas on laiendada hooldusteenuse pakkujate ringi). Paralleelse tegevusena toetatakse hoolduskohustusega koormatud inimesi, ostes aktiivsetes tööturumeetmetes osalemise ajaks (kuni kuueks kuuks) ning esimeste töökuude jooksul sisse hooldusteenust.

Puudega inimeste, kui teise ebasoodsas olukorras oleva tööturu riskigrupi jaoks on programmi „Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed 2007-2009” raames planeeritud rehabilitatsioonisüsteemi ja iseseisvat toimetulekut toetavate teenuste arendamine. Juba 2005. aastal alustati rehabilitatsioonisüsteemi reformi, eesmärgiga kujundada see töötamist soodustavaks. Aruandeperioodil töötati välja meetmeid uue rehabilitatsioonisüsteemi rakendamiseks, ellurakendamise põhimõtteid ja dokumentatsiooni, rehabilitatsiooniteenuse vajaduse hindamise kriteeriume, rehabilitatsiooniprotsessi läbiviimise juhendeid ning rehabilitatsiooni vajaduspõhise hindamise mehhanismi. Samuti töötatakse välja rehabilitatsioonimeeskondade koolituse metoodiline plaan, juhised ja töövahendid ning koolitatakse rehabilitatsioonimeeskondi vastavalt uuele süsteemile. Sama programmi raames pööratakse tähelepanu puuetega laste ning majanduslike ja sotsiaalsete toimetulekuprobleemidega perede lastehoiuvõimaluste parandamisele, et anda lapsega kodus viibivale vanemale võimalus naasta tööturule. Eesti Statistikaameti uuringutesse lisatakse erimoodul, mille tulemused võimaldavad analüüsida töö- ja pereelu ühistamise võimaluste kasutamist, kättesaadavust ning vajadust. Lastehoiu kvaliteedi ja kättesaadavuse uuringuga selgitatakse välja lapsehoiuteenuse kättesaadavus lastega peredele, samuti analüüsitakse lastehoiuteenuse kvaliteeti. 2009. aastal läbi viidava puuetega laste ja perede uuringuga saadakse ülevaade puuetega laste ja nende perede olukorrast ja vajadustest, sh puudega laste haridusvõimalustest, perede sotsiaalmajanduslikust toimetulekust, erinevate sotsiaalteenuste ja toetuste kättesaadavusest, aga ka puudega lastega perede hoolduskoormusest ja seda vähendavate meetmete kättesaadavusest. Puuetega inimeste seas varasemad läbi viidud uuringud on keskendunud eelkõige täiskasvanud inimestele ega ole kajastanud puuetega laste olukorda ja vajadusi.

Programmis „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine 2007-2009” alamprogrammist „Puuetega inimeste tööhõive edendamine” on rahastatud erandlikke lahendusi kolmel korral (invatransport tööharjutuse teenusel osalejale; CPAP (une-)aparaat töövõime tõstmiseks/säilitamiseks ja erivõimendusega stetoskoop), tasuta abivahendit on eraldatud neljal

korral (trepironija, ergonoomiline tool ja laud ning kuvar nägemispuudega kliendile). Kuigi eelarvevahendeid on eelpool nimetatud tegevuste jaoks piisavalt, peab tõdema, et 2008. aasta teisel poolel alanud majanduslangus on mõjutanud samuti puuetega inimeste võimalusi tööle saamiseks. 2009. aastal on plaanis parandada mitmes Tööturuameti (alates 01.05.2009 Töötukassa) piirkondlikus osakonnas juurdepääsu võimalusi puuetega inimestele (näiteks kaldteede ehitamine Raplas ja Põlvas).

Eelpool nimetatud programmi alamprogrammis „Vanemaealiste tööhõive edendamine” pakutakse sarnaselt puuetega inimestele töökoha kohandamise võimalust, kuna lisaks üleüldistele ealistest iseärasustest tingitud probleemidele, esineb neil ka palju progresseeruvaid haigusi, mis piiravad vanemaealiste töötamise võimalus. Kuna 2008. aastal antud teenuse vastu huvi ei tuntud, siis 2009. aastal on plaanis läbi viia tööandjate seas küsitlus, selgitamaks välja, kui suur on reaalne vajadus vastava teenuse osas.

2007. aastal rakendunud programmidel on olnud raskusi prognoositud kulutuste täitmisega, mis võib tekitada raskusi n+3 ja n+2 reegli täitmisega. Aruandlusperioodil on olnud kõige tõhusama progressiga meede „Tööelu kvaliteedi parandamine” ning kõige madalam on olnud meetme „Tervislike valikute ja eluviiside soodustamine” progress. Programmi „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine 2007-2009” eelarve täitmise progress on hoogustunud 2008. a III ja IV kvartali jooksul. Seda näitavad samuti realselt tehtud kulud, kui 2008. aasta 31. mai seisuga oli 2008. aasta eelarvest tehtud kulusid 9,1%, siis 31. detsembri seisuga oli vastav näitaja 45%. Kavandatust enam aega on võtnud programmide kinnitamine, sisutegevuste käivitamine, protseduuride ettevalmistamine ning hangete läbiviimine, mistõttu on sisutegevuste elluviimise ajaraam nihkunud.

2008. a toimusid programmide rakendamiseks protseduuride, sisemiste reeglistike väljatöötamine, personali värbamine ning hangete läbiviimine teenuste elluviimiseks. Sellest tulenevalt hindavad prioriteetse suuna rakendusasetus ja rakendusüksus meetmete rakendumist rahuldavaks.

3.3.2. Tekkinud märkimisväärsed probleemid ja nende lahendamise meetmed

Programmide seirearuannete vormid vajavad täiendamist, sest seirearuannete informatsiooni kajastatus on suunatud tegevuste ja kulude üldiseks kajastamiseks. Seirearuannetest ei ole võimalik kätte saada piisavalt informatsiooni, juhul kui programmi planeeritud tegevused või prognoositud kulud ei ole vastavalt kavandatule ellu viidud.

Ettepanek muuta seirearuande vormi ja lisada punkt, mis kajastaks programmi juures esinenud peamisi probleeme ja milliseid meetmeid või abinõusid on probleemi lahendamiseks võetud.

Programmide rakendamise käivitamine on võtnud enam aega, mistõttu on programmide finantsprogress olnud kavandatust aeglasem. Eelarve planeeritust aeglasem kasutamine suurendab n+2 ja n+3 reegli mittetäitmise riski. Antud riski maandamiseks suurendatakse rakendusüksuse, rakendusasetuse ja programmi elluviijate vahelist koostööd. RA kaalub samuti programmide juurde programmi juhtkomisjonide moodustamist, kuhu kuuluksid antud programmi (valdkonna) eksperdid. Juhtkomisjoni eesmärgiks oleks programmi nõustamine ja tegevuste elluviimise jälgimine.

Toimuvad igakuised kohtumised programmide rakendajate ning rakendusüksusega ja pidev eelarve täitmise progressi seire. RA kaalub ka programmi tingimustesse sätete lisamist, et kui eelarvet ei kasutata kavandatud mahus on võimalik eelarvet vähendada. Lisaks on programmidele tehtud kohustuseks täita igakuiselt tegevuspõhist võetud kohustuste ja väljamaksete tabelit, mis annab reaalsema pildi programmi progressist.

3.4. Prioriteetne suund: Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks

3.4.1. Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs

3.4.1.1. Indikaatorite saavutustase ja finantsteave

Indikaatorite täitmise andmeid kogub ja koondab RA, jälgides iga- aastaselt andmete muutumist. Andmed indikaatorite hindamiseks saadakse EASilt ja KredExilt, Statistikaameti, Eurostat jt andmebaasidest ning MKMi uuringute andmetest ja aruandlusest ning nendes kogutavast statistikast. Esimeste vahearuannete põhjal on näha püstitatud rakenduskava indikaatorite täitmist. Indikaatorite saavutustasemed on toodud tabelis 1.

Saavutustase on paljude indikaatorite puhul väga hea, tulemusindikaatori „Ettevõtete osakaal, mis leiavad, et ettevõtlust puudutava info leidmisega ei ole neil raskusi“ on täidetud 2010. aasta sihttase. Mõningatel juhtudel pole samas ka indikaatorite näitajas mingeid muutusi. Osaliselt on see tingitud sellest, et meetmeid ei avatud kohe aasta algusest vaid need olid avatud vaid mõned kuud.

Mõned indikaatorid on muutunud ka sõltumatult struktuurifondide meetmetest ja ellu viidavatest tegevustest, sest meetmed ei avanenud aasta alguses või pole ka seni avanenud.

Finantsteave prioriteetse suuna kohta sisaldub tabelis 2: Inimressursi arendamise rakenduskava finantsteave.

3.4.1.2 Taotlemise ja rakendamise efektiivsus maakondade lõikes

Kokku tehti 2008. aastal 331 taotluse rahuldamise otsust. Taotlusi rahuldati kõikidest maakondadest pärit projektidele. Neist enim Harjumaalt- 124, ja Tartumaalt 57 taotlust. Absoluutsummates jaotust vaadeldes on näha, et suurimad mahud on hoopis üleriigilistel projektidel, vastavate kinnitatud projektide eelarved moodustavad enamuse (11 625 202) kinnitatud 15 297 307 eurost. Ka väljamakseid on tehtud enim üleriigilistele projektidele ning seejärel Harjumaa projektidele.

Kui vaadata jaotust elanike arvu järgi on näha, et kinnitatud eelarveid elaniku kohta on suurimad jällegi üleriigiliste projektide puhul ning Tartu, Võru, Lääne-Viru ja Põlva maakonnas. Enim väljamakseid elanike kohta on tehtud Põlva, Võru ja Saare maakonnas.

Tabel 21: Taotlemise ja rakendamise efektiivsus maakondade lõikes

Allikas: Struktuuritoetuse registri kesksüsteem (väljavõte 06.05.2009 aasta 2008 kohta)

Maakond	Rahuldatud taotluste arv	Kinnitatud programmide ja projektide eelarved (EUR)	Tehtud väljamaksed (EUR)
Üleriigiline rakenduspiirkond			
Absoluutsummana	19	11 799 802	2 105 540
Inimese kohta	0,0000	8,80	1,57
Harju maakond			
Absoluutsummana	124	1 652 332	251 468
Inimese kohta	0,0002	3,16	0,48
Hiiu maakond			
Absoluutsummana	3	12 530	6 346

Inimese kohta	0,0003	1,24	0,63
Ida-Viru maakond			
Absoluutsummana	23	262 446	64 539
Inimese kohta	0,0001	1,54	0,38
Jõgeva maakond			
Absoluutsummana	6	24 490	22 858
Inimese kohta	0,0002	0,66	0,62
Järva maakond			
Absoluutsummana	5	22 145	15 810
Inimese kohta	0,0001	0,61	0,44
Lääne maakond			
Absoluutsummana	6	46 600	17 248
Inimese kohta	0,0002	1,69	0,63
Lääne-Viru maakond			
Absoluutsummana	13	295 936	34 979
Inimese kohta	0,0002	4,39	0,52
Põlva maakond			
Absoluutsummana	9	124 218	104 549
Inimese kohta	0,0003	3,98	3,36
Pärnu maakond			
Absoluutsummana	21	136 414	43 005
Inimese kohta	0,0002	1,54	0,49
Rapla maakond			
Absoluutsummana	3	12 530	9 817
Inimese kohta	0,0001	0,34	0,27
Saare maakond			
Absoluutsummana	16	91 848	68 084
Inimese kohta	0,0005	2,64	1,95
Tartu maakond			
Absoluutsummana	57	663 170	187 513
Inimese kohta	0,0004	4,44	1,26
Valga maakond			
Absoluutsummana	5	67 802	13 102
Inimese kohta	0,0001	1,98	0,38
Viljandi maakond			
Absoluutsummana	8	91 940	18 993
Inimese kohta	0,0001	1,65	0,34
Võru maakond			
Absoluutsummana	13	167 703	114 065
Inimese kohta	0,0003	4,40	2,996
KOKKU			

Absoluutsummana	331	15 470 801	3 077 915
Inimese kohta	0,0002	11,54	2,30

3.4.1.3 Toetus sihtrühmade kaupa

Andmed toetuse jagunemisest sihtrühmade kaupa prioriteetses suunas on informatsioon koolitustes osalejate kohta. Osalejate liigitust sotsiaalselt kaitsetute rühmade kaupa käesoleva prioriteetse suuna raames ei koguta, kuna prioriteetse suuna tegevused ja eesmärgid ei ole suunatud vastavatele sihtgruppidele.

Tabel 22: ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas 4
Allikas: prioriteetse suuna aruanne 2008.

Osalejate arv aastas	alustajad	katkestajad	lõpetajad
		402	0
Osalejate liigitus soo järgi	M	N	
	145	257	
Osalejate liigitus nende staatuse järgi tööturul			
töötajad (töötajate koguarv, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjad)			402
füüsilisest isikust ettevõtjad			18
töötud (töötute koguarv, sealhulgas pikaajaliselt töötud)			
pikaajaliselt töötud			
mitteaktiivsed isikud (mitteaktiivsete isikute koguarv, sealhulgas haridust ja koolitust saavad isikud või pensionärid, heitunud, ettevõtlusest loobunud isikud, püsivalt töövõimetud isikud, tööll mittekäivad või muud isikud)			
haridust ja koolitust saavad mitteaktiivsed isikud			
Osalejate liigitus vanuse järgi			
noored (15–24 aastased)			44
vanemad töötajad (55–64 aastased)			38
Osalejate liigitus sotsiaalselt kaitsetute rühmade kaupa, vastavalt riiklikele eeskirjadele			
vähemused			-
immigrandid			-
puuetega inimesed			-
muud tõrjutud isikud			-
Osalejate liigitus haridustaseme järgi			
esimese taseme või teise taseme alumise astme haridus (ISCEDi järgi 1. ja 2. aste)			0
teise taseme ülemise astme haridus (ISCEDi järgi 3. aste)			15
teise taseme järgne, kolmanda taseme eelne haridus (ISCEDi järgi 4. aste)			142
kolmanda taseme haridus (ISCEDi järgi 5. ja 6. aste)			245

3.4.1.4 Horisontaalsete teemadega arvestamine

Horisontaalsete teemadega arvestamist kajastatakse lõpetatud programmide ja projektide lõikes kumulatiivselt.

Prioriteetse suuna „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks” raames on horisontaalseid põhimõtteid rakendatud peamiselt meetme tegevustes. Kõikide meetmete koostamisel on arvestatud, et ükski meede ei tohi omada negatiivset mõju horisontaalsetele teemadele. Küll aga on mõningatel meetmetel ja prioriteetsetel suundadel neutraalne mõju. Kuna erinevate meetmete iseloom on erinev, siis ei käsitleta kõigis meetmetes kõiki horisontaalseid teemasid, vaid keskendutakse kindlatele relevantset mõju omavale teemadele. Horisontaalsed

teemad kajastuvad meetme tingimustes meetme eesmärkides ja tegevuste planeerimises ning vastavus- ja hindamiskriteeriumite kehtestamises.

Tabel 23: Horisontaalsete teemadega arvestamine prioriteetses suunas

Allikas: prioriteetse suuna aruanne 2008.

Indikaator	Lõpetatud programmide/projektide arv, millel on olnud positiivne mõju horisontaalsele teemale	Positiivse mõjuga programmide/projektide arv võrrelduna kõikide projektide arvuga (%)
Programmi/projekti tegevuste mõju keskkonnahoiule ³²	10	25
Programmi/projekti tegevuste mõju võrdsete võimaluste ³³	6	15
Programmi/projekti tegevuste mõju infoühiskonna ³⁴	8	19,51
Programmi/projekti tegevuste mõju regionaalse arengu ³⁵	8	20
Programmi/projekti tegevuste mõju kodanikuühiskonna arengu ³⁶	7	17,5

Juhtkomisjonide ja seirekomisjoni koostamine ja töö on olnud kõikide horisontaalsete teemade suhtes neutraalne. Meetmete tegevuste planeerimisel on arvestatud horisontaalsete teemadega järgmiselt:

Juhul kui ettevõttevälise konsultatsiooniteenuse pakkumist ja alustavate ettevõtjate koolitamise ning nõustamise teenust toetatakse erinevates piirkondades, on tegemist regionaalset arengut toetavate tegevustega. Rahaline toetus alustavatele ettevõtjatele keskendub ent piirkondadele väljaspool pealinna piirkonda.

Käesolev prioriteetne suund aitab keskkonnahoiule kaudselt kaasa ettevõtjate teadmiste ja oskuste arendamisega keskkonda säästva mõtteviisi süvendamise osas. Keskkonnasõbralik ettevõtlus on horisontaalne printsiip kõigi prioriteetse suuna tegevuste korral. See printsiip peegeldub

³² Ehk keskkonnaseisundile. Keskkonnahoid on RSKSi kohaselt ökoloogiline tasakaalustatus, mis eeldab inimese tervisele puhast keskkonda, ressursside säästlikku kasutust, inimtekkelise negatiivse mõju minimeerimist keskkonnale ja eelnevat toetavat keskkonnaharidust.

³³ RSKSs defineeritud järgmiselt: meeste ja naiste ebavõrdsuse kaotamine ja soolise võrdõiguslikkuse edendamine ning ebasoodsamas olukorras olevatele rühmadele võrdsete võimaluste loomine aktiivseks osalemiseks ühiskonnaelus.

³⁴ RSKSs defineeritud järgmiselt: Infoühiskonnas hoitakse, teisendatakse ja edastatakse teavet universaalsel digitaalsel kujul ning kõigile ühiskonna liikmetele on tagatud juurdepääs digitaalsel kujul teabele läbi andmeedastusvõrgu. Rutiinne vaimne töö on infoühiskonnas usaldatud masinatele ja elukorraldus on ratsionaalne tuginedes eelnimetatud eeldustele.

³⁵ RSKSs defineeritud järgmiselt: Sotsiaal-majandusliku seisundi tasakaalustumine territoriaalses lõikes. Regionaalset arengut toetavad tegevused peavad aitama kaasa inimeste elukvaliteedi ja põhivajaduste parema ja ruumiliselt ühtlasema tagatuse ning samuti majanduse ja tööturu arengu ja konkurentsivõime ruumiliselt ühtlasema taseme saavutamisele.

³⁶ RSKSs defineeritud kui pidev protsess, mis eeldab aktiivseid kodanikuühendusi, inimeste järjepidevat informeerimist ning kaasamist erinevatel tasanditel, andes neile võimaluse panustada ühiskonna arendamisse läbi koostöö ja otsustusprotsessides osalemise.

plaanitavate tegevuste valikukriteeriumites. Nõustamis- ja koolitustegevused antud prioriteetse suuna all toetavad keskkonnasõbralike seadmete, masinate ja tehnoloogiate kasutuselevõttu. Ettevõtlus- ja innovatsioonipoliitika meetmed aitavad kaasa infoühiskonna edendamisele ja IKT kasutamisele ettevõtte töötajate koolituse ning ettevõtlus- ja innovatsioonialaste teadmiste tõstmise kaudu.

Ettevõtluse arendamine, mis arvestab erinevate potentsiaalsete ettevõtjate vajaduste ja olukorraga ning väljakujunenud soolise ebavõrdsuse vähendamisega, aitab kaasa tööpuuduse vähenemisele ja sissetulekute kasvule. Erinevatesse sotsiaal-demograafilistesse gruppidesse kuuluvad ettevõtjad on rollimudeliteks järgnevale põlvkonnale ja ettevõtlusaktiivsuse kasvule.

Juhul kui ettevõttevälise konsultatsiooniteenuste pakkumise soodustamiseks ning ettevõtlus- ja innovatsioonialaste teadmiste tõstmiseks on kaasatud ka mittetulundussektori konsultandid, on tegemist otsese mõjuga kodanikuühiskonna arengule. Ettevõtlusorganisatsioonid ja ühendused on antud prioriteetse suuna tegevuste potentsiaalsete kasusaajate hulgas. Kaudselt toetab see kodanikuühiskonna arengut, sest struktuuritoetus aitab kaasa kasusaaja organisatsiooni võimekusse plaanida, juhtida ja hinnata projekte ning finantse – seega aidates kaasa, et organisatsioonid oleksid aktiivsed oma valdkonnas ning koostöö arendamises.

3.4.1.5 Kvalitatiivne analüüs

Inimressursi arendamise rakenduskava prioriteetset suunda „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks” rahastatakse Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest. Prioriteetse suuna tegevusi rahastatakse ESF-ist 74 648 806 euro ning erasektori poolt 18 662 201 euro ulatuses.

Prioriteetse suuna rakendusasutuseks on Majandus- ja kommunikatsiooniministerium ning rakendusüksusteks Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus ja KredEx.

Järgnevas tabelis on ära toodud prioriteetse suuna rakendatavate meetmete nimekiri koos meetme rakendusüksuse ja eeldatava avanemise ajakavaga.

Tabel 24: Meetmed ja nende avanemine prioriteetses suunas 4

Meede	Rakendusasutus	Rakendusüksus	Rakenduskeem	Rakendamise algus/meetme avanemine
Teadmiste ja oskuste arendamine	MKM	EAS	Avatud taotlemine	Määrus kinnitatud 16.06.2008
			Programm	Programm kinnitatud 06.06.2008, muudetud 10.02.2009
Arendustöötajate kaasamine	MKM	EAS	Avatud taotlemine	Määrus kinnitatud 23.09.2008
Ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse toetamine	MKM	EAS	Programm	Programm kinnitatud 05.02.2008, muudetud 31.12.2008
Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetus	MKM	EAS	Avatud taotlemine	Määrus kinnitatud 28.01.2008
Stardi- ja mikrolaenu käendusprogramm	MKM	KredEx	Programm	Programm kinnitatud 01.02.2008

Turismi teadlikkus ja koolitus	MKM	EAS	Turismi teadlikkus ja koolitusprogramm	Programm kinnitatud 04.03.2008
--------------------------------	-----	-----	--	--------------------------------

Ettevõtlus

Eesmärk 1: Ettevõtete töötajate teadmised ja oskused vastavad ettevõtete vajadustele ning nende arendamine on harjumuspärane

- Teadmiste ja oskuste arendamise toetus. Meetme eesmärgiks on Eesti ettevõtjate konkurentsivõime ja kasvupotentsiaali suurendamine ettevõtjate, ettevõtete juhtide ja töötajate juhtimis- ja tööalaste teadmiste ning oskuste arendamise kaudu. Toetusmeede avati 30.06.2008 jooksvaks taotlemiseks. Toetuskeemist finantseeriti lisaks konkreetsete ettevõtjate üksikprojektidele ka ettevõtjate ühisprojekte. Aruandeaastal esitati EASile 244 taotlust, millest rahastati 165 taotlust toetuste kogusummaga 1,13 miljonit eurot. Tulenevalt taotluste planeeritust suuremast mahust, suurendati aasta lõpus toetusmeetme aastaks ettenähtud finantseerimiseelarvet. Seega võib rakendamist hinnata väga heaks.
- Teadmiste ja oskuste arenguprogramm. Programmi üldeesmärgiks on suurendada Eesti ettevõtete konkurentsivõimet toetades ettevõtjate, ettevõtete juhtide ja töötajate teadmiste ja oskuste taseme tõstmist ning ettevõtluse arengut toetavate tugistruktuuride võimekuse suurendamist läbi EASi poolt elluviidavate tegevuste. Programmi alaeesmärkideks on jätkusuutlike ja kasvupotentsiaaliga väikeettevõtjate tekke- ja arenguvõimaluste parandamine vajalike teadmiste ja oskuste arendamise kaudu, ettevõtete ekspordivõimekuse, rahvusvahelistumise ning tootearenduse ja tehnoloogilise võimekuse suurendamine valdkondlike teadmiste ja oskuste arendamise kaudu ning ettevõtluse arengut toetavate tugistruktuuride võimekuse tõstmine vastavate kompetentside ja kogemuste omandamise kaudu. Nende eesmärkide elluviimiseks rakendatakse järgmisi tegevusi:
  - o Alustavate ettevõtjate baaskoolitused
2008. aastal rahastati alustavate ettevõtjatele suunatud koolitusi veel programperioidi 2004 – 2006 vahenditest. Perioodi 2007 - 2013 vahenditest soetati vaid õppevahendi kasutamise õigus 2009 aastaks - iPlanneri kasutusõigus. Seda kasutatakse esmalt ühes alustava ettevõtja baaskoolituse pilotgrupis, et lihtsustada äriplaanide kirjutamist ja parandada koolituse lõpus äriplaani esitavate osalejate osakaalu. Hinnangut tegevusele ei ole veel võimalik anda.
  - o Mentorprogramm
Mentorprogrammi 2008/2009 kandideerimine toimus septembris 2008.a. Kokku laekus soovivaaldusi ca 70 menteelt ja 10 mentorilt. Programmi võeti vastu ja mentorlepingud sõlmiti 40 menteega (st moodustati 40 koostööpaari). Tekkinud konkurents on võimaldanud programmi vastu võtta ning mentorprogrammi tegevused suunata suurimate kasvuambitsioonidega ja suurimate arengupotentsiaalidega ettevõtetele. Mentorprogrammis osalevad vaid eelneva tegevuskava koostanud menteed, et koostöös mentoriga eelnevalt püstitatud tegevus- ja ärieesmärke saavutada. Koolituskava koostades võetakse arvesse kasvupotentsiaaliga mentiide arengusoove ja -vajadusi. Võrreldes varasemate perioodidega on mentiide grupp oluliselt aktiivsem, teadlikum mentortegevusest. Mentorgrupp alustas tööd 2008.a. sügisel, seetõttu on hinnangut eesmärkide saavutamise osas on anda veel vara.
  - o EAS-i arendustegevused
2008.a käivitati arendustegevused ekspordivõimekuse suurendamise ja välisinvesteeringute kaasamise, tootmisettevõtete toetusmeetmete juurutamise ning innovatsioonidivisjoni võimekuse kasvatamise suunal. Tegevuste elluviimise tulemusena on valminud rahvusvahelistumise strateegia, mis hõlmab ekspordi edendamist ja välisinvesteeringute kaasamist, rakendunud on tööstusinvesteeringute toetusmeede ja kujundamisel on tootlikkuse nõustamisteenuse pakkumine ning innovatsioonidivisjon on läbinud koolituste seeria meetmete paremaks kujundamiseks ja tulemuslikumaks

rakendamiseks. Peamised takistused arendustegevuste elluviimisel on tulenenud hankemenetluse protseduuridest. 2008. aasta tegevused on elluviidud vastavalt plaanitule. Hinnang tegevusele on väga hea.

- o Ekspordi valdkonna koolitused
Projekt on olnud edukas, koolitused on seni toimunud jooksvalt vastavalt hankelepingus esitatud kalenderplaanidele. Koostöö lepingupartneritega on sujunud. Tagasiside osalejatelt (ettevõtjalt) on olnud positiivne. Perioodil 01.11.2008-31.12.2008 toimus kokku 11 koolitust, kus osales ligikaudu 100 ettevõtjat. Projekt jätkub 2009. aastal. Rakendamisega seotud olulisemaks asjaoluks on paindlikud partnerid. Ekspordikoolituste projekti partnerid on töökad ja aktiivsed, võttes arvesse nii tellija kui ka osalejate jooksvaid tähelepanekuid ning soovitusi koolituste paremaks korraldamiseks. Probleeme on esinenud mõningate koolitusgruppide täitumisel, mis tuleneb üleüldisest majanduslangusest.
- o Loomemajandusalased koolitused
Loomemajandusalased koolituste läbiviimist alustatakse 2009. aastal. Koolituste hanked on ettevalmistamisel. Hinnangut senisele tegevusele ei ole veel võimalik anda.
- o Kosmose valdkonna koolitused
Kosmosevaldkonna koolituste läbiviimist alustatakse 2009. aastal. Hinnangut senisele tegevusele ei ole veel võimalik anda.
- o Kesksete koolitushanked
Koolitushangete läbiviimist alustatakse 2009. aastal. Hinnangut senisele tegevusele ei ole veel võimalik anda.
- o Ettevõtjate nõustamine MAKides
Tegevuse läbiviimist alustatakse 2009. aastal. Hinnangut senisele tegevusele ei ole veel võimalik anda.
- o Konsultantide Arenguprogramm
2008. aastal läbi viidud konsultantide arendamisele suunatud tegevusi rahastati veel programiperioodi 2004 – 2006 vahenditest. Perioodi 2007 - 2013 vahenditest rahastatavad tegevused käivitatakse 2009. aastal. Hinnangut senisele tegevusele ei ole veel võimalik anda.
- Ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse programm, eksporditeadlikkus. Ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse programmi eesmärgiks on Eestis tegutsevate ettevõtjate ettevõtlikkuse ja innovatiivsuse kujundamine ning juhtimisoskuste parandamine. Programmi eesmärkide elluviimiseks rakendatakse järgmisi tegevusi: ettevõtlusteadlikkus, innovatsiooniteadlikkus, eksporditeadlikkus, juhtimisteadlikkus, loomemajandusalane teadlikkus, teavitamine ja valdkondlikud uuringud, kodulehe Aktiva.ee haldamine.
Eksporditeadlikkuse tegevuse raames korraldati aruandlusperioodil koostöös Tallinna, Tartu ja Narva linnavalitsustega oktoobris ettevõtlusnädala raames 3 eksporditeemalist seminari, mille eesmärgiks oli innustada ja julgustada Eesti ettevõtjaid ekspordima uutesse sihttururiikidesse. Kolmel seminaril osales kokku ca 150 ettevõtjat.
Septembri lõpus ja oktoobris avaldati 15 maakonnalehe vahel eksporditeemalised vahelehed „Eksporditoob sisse“, milles võeti kokku äsja lõppenud konkursi „Aasta eksporditööri“ tulemused ja tutvustati maakondade edukaid eksporditöötajaid, jagati infot eksporditoetavatest EASi teenustest ja toetustest ning anti nõu, kuidas toetusi taotleda.
Eskorditeadlikkuse 2008. aasta tegevused on elluviidud vastavalt plaanitule ning hinnang senisele tegevusele on hea.

Eesmärk 2: Ettevõtete otsused on pädevad ja professionaalsed

- Teadmiste ja oskuste arendamise toetamine. Vt. Eesmärk 1.
- Teadmiste ja oskuste arenguprogramm. Vt. Eesmärk 1.

- Arendustöötajate ettevõttesse kaasamise toetus. Meetme raames antava toetuse eesmärgiks on ettevõtjate rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamine läbi arendustöötajate kaasamise teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni alal, mille tulemusena:

1) arendatakse ettevõtjas uusi tooteid, teenuseid, tehnoloogiaid ja protsesse või täiendatakse oluliselt olemasolevaid; 2) suureneb ettevõtjate rahvusvaheline turundusvõimekus; 3) areneb ettevõtjate ärimudel; 4) paraneb ettevõtjate ning teadus- ja arendusasutuste vaheline koostöö.

Toetust on võimalik taotleda arendustöötaja palgakulude katmiseks kuni 50% ulatuses maksimaalselt kolmeks aastaks.

Arendustöötaja kaasamise toetusmeede avanes taotlemiseks aruandeaasta lõpus. Aastavahetuse seisuga oli esitatud kolm taotlust, mille menetlemine jätkub 2009 aastal. Eelnõustamise ja esimeste taotluste menetlemisel saadud tagasisidele tuginedes on ette valmistatud rida muudatusettepanekuid määruse muutmiseks. Määruse muudatus on kavas jõustada 2009 I kv.

Tulemustele ei ole veel võimalik hinnangut anda.

- Ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse programm, eksporditeadlikkus. Vt. Eesmärk 1.
- Ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse programm, juhtimisteadlikkus. Juhtimisteadlikkuse raames 2008. aastal läbiviidud tegevusi rahastati peamiselt programmiperioodi 2004-2006 vahenditest. 2007-2013 perioodi vahenditest rahastati juhtimisalase portaali www.juhtimine.ee sisumaterjalide täiendamist. Aruandeaastal külastati portaali 51 000 korral. Senisele tegevusele ei ole veel võimalik hinnangut anda.

Eesmärk 3: Rohkem elujõulisi uusi ettevõtteid

- Stardi- ja mikrolaenu käendusprogramm meede avati taotlemiseks 03.03.2008. Esimene käendusleping sõlmiti 24.04.2008. Kokku sõlmiti aruandlusperioodil 30 lepingut käenduskohustuse kogusummas 0,6 mln eurot. Turundustegevused toote turule toomisel seisnesid trükimeedias vastavasisuliste artiklite ja teadete avaldamises, kliendilehes, KredExi kui ka EASi Interneti koduleheküljel info kajastamises ja koostööpartneritele ning sihtrühmale infovoldikute edastamises. Meetme raames käenduste väljastamine on olnud oodatust madalam peamiselt tulenevalt sellest, et hoolimata KredExi positiivsest otsusest, ei soovi pangad alustavatele ettevõtjatele laenu väljastada tuues probleemiks mitteusutavaid rahavooge, lühikest koostöökogemust pangaga ja raha puudumist.

Ühe võimalusena antud programmi raames väljastatava toote atraktiivsemaks muutmiseks ettevõtjatele nähakse tegutsemisaja piirangu kaotamist, mille eesmärgiks on parandada kapitali kättesaadavust ka juba pikemalt tegutsenud ettevõtetele, kes soovivad tegevust laiendada uuele tegevusalale, käivitada uusi projekte, soetada uusi seadmeid jmt (nn re-stardi laen). Põhimõtted jäävad samaks, mis Stardilaenu, ära kaoks vaid tegutsemisaja piirang.

- Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetus jaguneb omakorda starditoetuseks, mille eesmärgiks on jätkusuutliku arenguproгноosiga väikeettevõtjate tekke soodustamine ja ellujäämisvõimaluste parandamine vähendades finantseerimisvõimaluste kättesaadavuse takistusi ning kasvutoetuseks, mille eesmärgiks on jätkusuutlike kasvu- ja ekspordipotentsiaaliga väikeettevõtjate tekke- ja arenguvõimaluste parandamine vähendades finantseerimisvõimaluste kättesaadavuse takistusi. Toetus antakse tagastamatu abi vormis ettevõtluse alustamisega seotud investeeringuteks väljaspool Tallinna asuvale ettevõtjatele, kes on asutamisel või pole tegutsenud üle 12 kuu (starditoetus) või üle 24 kuu (kasvutoetus).

Meede avati 03.03.2008. Kümne kuu jooksul laekus kokku 303 taotlust (neist 222 starditoetuse ja 81 kasvutoetuse), positiivse otsuse said 155 taotlust (neist 118 starditoetuse ja 37 kasvutoetuse). Positiivselt otsustatud taotluste toetuste maht oli 0,8 milj. eurot (0,4 milj. eurot starditoetus, 0,4 milj. eurot kasvutoetus).

Hinnang laekunud projektide kvaliteedile on rahuldav. Võrreldes varasemate aastatega oli läbi MAKide laekunud projektide arv oluliselt väiksem, mis on otseses seoses kvaliteedi langemisega. Samuti oli taotlejate hulgas suure ülekaalus piirkondliku tähtsusega mikroettevõtted, varasemast vähem oli kasvupotentsiaaliga, ekspordile orienteeritud ning oma tegevuses innovaatsilisust ülesnäitavaid ettevõtteid.

Taotluste arv jäi oodatust mõnevõrra väiksemaks – 350 taotluse asemel laekus 303 taotlust. Osaliselt mõjutas seda meetme 2 kuu võrra hilisem avamine, samuti II poolaasta turundustegevuste ärajäämine, osaliselt võis aga mõjutada seda ka meetme mõnede tingimuste muutumine taotlejale ebasoodsamaks – nt. nagu kasvutoetuse puhul omafinantseeringu suurendamine 50%-le, kuid peamise põhjusena näeme üldisest majandusolukorra muutumisest tingitud äraootavat seisukohta potentsiaalsete ettevõtjate seas ettevõtete käivitamise suhtes.

Ellu jäid viimata 2008. aasta teise poolde planeeritud turundustegevused programmi tutvustamiseks – seda seoses suve lõpul ilmnunud vajadusega programmi olulisel määral muuta, mille tõttu ei olnud enam otstarbekas kulutada rahalisi vahendeid olemasoleva programmi reklaamimiseks potentsiaalsetele klientidele.

Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetuse skeemil on seni olnud täita oma osa eelduste loomisel uute jätkusuutlikke ettevõtete tekkeks. Toetuse kaasabil on just eelkõige väikeettevõtetel olnud võimalik suurendada oma esialgsete investeeringute mahtu, kindlustades seeläbi parema finantsolukorra ja arenguväljavaated.

Vastavalt inimressursi arendamise rakenduskavale on alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetuse väljundindikaatoriks toetatud alustavate ettevõtete arv aastas. 2008. aasta tulemust (155) võib pidada rahuldavaks, arvestades praeguseid majandusolusid ning seda, et meede oli 2008. aastal avatud taotlemiseks 10 kuud.

Tulemusindikaatoritele on vara hinnangut anda, kuna projektide peamised tulemused saadakse projektide elluviimise järgselt läbiviidava järeelseire käigus.

- Teadmiste ja oskuste arenguprogramm, alustavatele ettevõtjatele suunatud tegevused (alustavate ettevõtjate baaskoolitused, mentorprogramm, ettevõtjate nõustamine MAKides). Vt. Eesmärk 1.

- Ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse programm, ettevõtlusteadlikkus. Ettevõtlusteadlikkuse programmi 2008. aasta planeeritud eelarve oli 188 539 eurot, millest täideti ca 153 388 eurot ehk 81%. Planeeritud mahus korraldati ettevõtlusseminare, kokku 4 ning anti välja erileht 12 maakonnalehe vahel (plaan 10) Ettevõtlusseminaridel osales kokku ca 300 osalejat, mis oli ootuspärane, maakondlikud vahelehed ilmusid kogutiraažis ligi 75 000. Programmi raames organiseeriti ettevõtlusnädala üleriigiline reklaamikampaania ning ilmus erileht päevalehe „Postimees“ vahel nii eesti- kui venekeelsena ning internetis. Paberväljaande kogutiraaž ca 75 000. Lisaks korraldati kommunikatsiooni läbi olemasoleva meedia, mille tulemusel toimusid intervjuud televisioonis ja raadios.

Programmi vahenditest toetati kümnet noorte ettevõtlikkuse tõstmisele suunatud ürtust, osalejate arvuga kokku ca 2 500. Lisaks toetati õpilasfirma eeskujul Eesti tudengifirma programmi välja töötamiseks ning käivitamiseks vajalikke tegevusi ja arendati koostöösuhteid erinevate noortega tegelevate organisatsioonidega.

Aktiivselt tegeleti suhtevõrgustiku arendamisega, mille peamine rõhk oli suunatud ettevõtliku hariduse temaatikale. Erinevaid koostöökohtumisi, ümarlaudu ning ettekandeid partnerite üritustel jms, millest programmikoordinaator osales kokku ca 120. Viimase olulisimaks tulemuseks on ettevõtlus ja ettevõtlikkusõppe mõttekoda, mida veavad eest EAS ja Eesti Kaubandus-Tööstuskoda ning mille eesmärk on koondada partnereid ning töötada välja tegevuskava ettevõtlikkuse ja ettevõtluse efektiivsemaks õpetamiseks üldharidus- ja kutsekoolides. Võrgustikus osaleb ca 15 partnerit sh. Haridus- ja Teadusministeerium ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

2008. aastal asuti esimest korda aktiivsemalt tegelema ka kommunikatsioonikorraldusega, ehk kuidas levitada oma sõnumit olemasoleva meedia kaudu. Suuremaid sellealaseid projekte oli kaks, mõlemad seoses ettevõtlikkuse ning haridustemaatikaga. Kevadel tõstatati teema seoses Ida-Virumaal toimunud Ettevõtliku kooli konkursiga ning aasta lõpus seoses Šoti ettevõtliku hariduse eksperdi Eric Burtoni visiidiga Eestisse. Mõlemad ettevõtmised õnnestusid rahuldavalt. Kokku saadi viis telekajastust ETV ning PBK kanalitel, samuti üks pikem teemale pühendatud raadiosaade ning kokku ca 40 erinevat kajastust või uudislugu trüki ning internetimeedias.

Planeeritud tegevustest jäi teostamata ettevõtlikkusideede konkurss, noorte ettevõtlikkusportaali uuring ning „Millest alustada“ infovoldik. Seda seoses inimressursi puudusega. Noorte ettevõtlikkusportaali osas valmis esialgne visiooni mudel portaali eesmärkidest ning ülesehitusest, kuid konkreetsete hangeteni veel ei jõutud.

Tulenevalt eelpooltoodust võib senist tegevust hinnata heaks.

Ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse programm, aktiva.ee. Ettevõtlusportaali <http://www.aktiva.ee/> arendamist ei rahastatud 2008. aastal struktuurivahenditest. 2008. aastal tehti ettevalmistusi aktiva.ee arendustegevuste tegemiseks ettevõtlus- ja innovatsiooniprogrammi raames. Ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse programmi raames tehtavad arendused käivituvad 2009. aastal. Seega ei ole tulemustele veel võimalik hinnangut anda.

Eesmärk 4: Teadmised ettevõtlusest ja innovatsioonist on levinud ja hästi kättesaadavad

- Ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse programm, ettevõtlusteadlikkus. Vt. Eesmärk 3.
  - Ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse programm, aktiva.ee. Vt. Eesmärk 3.
  - Ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse programm, ekspordi-info. Aruandlusperioodil alustati ekspordi statistika koondamist ning selle levitamist (ekspordi valdkonna infopäevadel jne). Statistikast saadud sisendit kasutati ka erinevate ekspordi valdkonna toetusmeetmete elluviimisel. Koostati valdkonnapõhine andmebaas peamistes töötleva tööstuse sektorites ekspordivatest ettevõtetest. Andmebaasi koostamine jätkub ka 2009. aastal. Lähtuvalt majandusolukorra muutusest lükati plaanitud turu-uuringute teostamise 2009.a algusesse.
- Tulenevalt eelpooltoodust võib senist tegevust hinnata heaks.

Innovatsioon

Eesmärk 4: Teadmised ettevõtlusest ja innovatsioonist on levinud ja hästi kättesaadavad

- Ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse programm, innovatsiooniteadlikkus. Aruandlusperioodi üheks olulisimaks kommunikatsioonitegevuseks oli Innovatsiooniaasta 2009 ettevalmistamine, mille raames viidi läbi ideekonkursi ning hanke Innovatsiooniaasta läbiviijate leidmiseks. Koostöös hanke võitjatega valmistati ette Innovatsiooniaasta tegevuskava, turundusmaterjalid ning Innovatsiooniaasta veebilehe www.IN.ee. Innovatsiooniaasta avas Eesti Vabariigi president oma uusaasta tervituskönes.
- Teise olulise tegevusena arendati edasi innovatsiooniajakirjade HEI ja Inseneeria kirjastamist. Innovatsiooni hoogsamaks kajastamiseks viidi läbi järjekordse Eesti ajakirjanike osalemise *Stanfordi Innovation Journalism* konverentsil.
- Eesti uuenduslike toodete ja teenuste tutvustamiseks koostati ja levitati 35 toetatud projekti tutvustavaid edulugusid nii eesti- kui venekeelses meedias ning ajakirjanduses kokku üle 80 000 tiraaži. Osaleti ka ettevõtlusteemalise telesaate Miljon Senti 8 episoodi tootmises. Innovatsioonialaste teadmiste taseme tõstmiseks viidi läbi mitmeid koolitusi, seminare, õppereise. Noortele suunatud tegevustes viidi lõpule esimene noorte äriplaani võistlus Ajujaht 2008. Konkursile esitati üle 100 esialgse äriidee, millest 25 vormiti täismahus äriplaaniks. 2008. aasta tegevused on elluviidud vastavalt plaanitule. Hinnang tegevusele on väga hea.

Loomemajandus

Eesmärk 1: Ettevõtete töötajate teadmised ja oskused vastavad ettevõtete vajadustele ning nende arendamine on harjumuspärane

- Teadmiste ja oskuste arenguprogramm, loomemajanduse tegevused. Vt. Ettevõtlus, Eesmärk 1.
- Ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse programm, loomemajandusalane teadlikkus. Ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse programm, loomemajandusalane teadlikkus. Loomemajandusalase teadlikkuse tegevuse ülesandeks on loovuse ja ettevõtlikkuse arendamine. Aruandlusperioodil alustati Eesti loomemajanduse olukorra väljaselgitamiseks kaardistamise ja sektoruuringu läbiviimist, mille tulemused selguvad 2009.a II kvartalis. Uuringu tulemuste põhjal saab nägemuse, mida ja millisel moel loomemajandussektoris edaspidi toetada. Programmi

sihtgruppide huvi, positiivse hoiaku ning väärtushinnangute mõjutamiseks algatati 2008.a oktoobris loomemajanduslase teadlikkuse tõstmisele suunatud tegevuste ideekonkursi. Konkursi raames väljapakutavad ühised rakendatakse ellu 2009.a jooksul. Aruandlusperioodil alustati loomemajanduse valdkonna ettevõtete koolitusprogrammi elluviimist, mille kaudu pakuti 8 päevast unikaalset koolitust „*Design Management Training for Designers and Managers*“ 50-le ettevõtjale. Senised tegevused vastavad planeeritule, hinnang tegevusele on hea.

Turism

Eesmärk 1: Ettevõtete töötajate teadmised ja oskused vastavad ettevõtete vajadustele ning nende arendamine on harjumuspärane

- Turismi teadlikkus ja koolitus. Meedet rakendatakse EASi poolt elluviidava tegevusena. Turismiteadlikkuse ja koolitusprogrammi raames korraldati 2008. aastal kokku seitse koolitusüritust. Koolitustel oli osalejaid kokku 402 (planeeritud osalejate arv 535). Koolituste kaalutud keskmine tagasiside skaalal 1-5 oli 4,55 palli.

Kõrvalekalded planeeritud osalejate arvudest tekkisid järgmistel põhjustel: 2004-2006 programmiperioodist vabanenud vahenditega korraldati lisakoolitusi, korraldatud koolituste vastu oli sektoris oodatust suurem huvi, 2008.a algatatud hangete raames toimuvad koolitused 2009. aastal. Seoses võimalusega kasutada täiendavalt vahendeid perioodi 2004-2006 rakendamiseks vähendati programmiperioodist 2007-2013 rahastatavaid tegevusi 2008. aastal, planeeritud tegevused viiakse ellu 2009. aastal. Samuti algatati hankeid ja mitmete tegevuste raames võeti üles kohustusi 2008.aastal, kuid realselt viiakse tegevused ellu ning tasutakse partneritele 2009.aastal. Tulenevalt eelpooltoodust võib senist tegevust hinnata heaks.

3.4.2. Tekkinud märkimisväärsed probleemid ja nende lahendamise meetmed

Meetmete elluviimisel märkimisväärsed probleeme aruandlusperioodil ei ole esinenud. 2007. aasta riskide hindamisel toodi riskidena välja võimalikud puudused erinevates koostatavates rakendusaktides ning toetuse saaja poolseid rikkumisi, mistõttu ei suudeta eesmärke täita. Rakendusaktid on enamuses 2008. aasta jooksul vastu võetud ja osad neist juba ka täiendatud. Samas on risk endiselt olemas. Probleem võib tekkida tõlgendusest ja erinevalt mõistmisest. Väärnimõistmist püütakse vähendada selgemate ja ühemõttelisemate sõnastustega ning koolituste ja info jagamisega. Samuti on endiselt alles oht toetuse saaja poolseks rikkumiseks, mis võib olla nii pahatahtlik kui ka tahtmata. Taotluste avamisega toodi 2008. aastal võimaliku riskina esile ka potentsiaalsete taotlejate vähene teadlikkus taotlemisvõimalustest ning rakendussüsteemi paindumatus ning aeglus reageerimisel majanduskeskkonna muutustele.

3.5. Prioriteetne suund: Suurem haldusvõimekus

3.5.1. Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs

3.5.1.1. Indikaatorite saavutustase ja finantsteave

Indikaatorid ja nende saavutustasemed on määratletud „Inimressursi arendamise rakenduskavas“. Indikaatorid on kehtestanud Riigikantselei poolt, kelle ülesandeks on järgida indikaatorite täitmist ning vajadusel näha ette täiendavaid tegevusi ja meetmeid indikaatorite täitmiseks. Kehtestatud indikaatorite täitmist on võimalik järgida RÜle esitatud seirearuannete baasil. Seire teostamise kord reguleeritakse riigisekretäri käskkirjaga.

Indikaatorid jagunevad väljundindikaatoriteks, tulemusindikaatoriteks ning mõjuindikaatoriteks. Indikaatorite täitmist järgib RA iga-aastaselt, koondades seirearuannetest saadava sisendi. Sisend indikaatorite täitmise hindamiseks tuleneb Riigikantseleilt, Justiitsministeeriumit, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusest, seirearuannetest (programmi elluviijate seirearuanded ja toetuse saajate seirearuanded) ning Riigikantselei poolt jälgitavatest rahvusvaheliste uuringute tulemustest või Riigikantselei poolt tellitavatest uuringute tulemustest .

Prioriteetse suuna RA-ks on Riigikantselei, välja arvatud alasuuna „Maakondlike tugistruktuuride toetamine“, mille raames on RA-ks Siseministeerium ning RÜ-ks ja programmi elluviijaks Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus. Nimetatud programmi raames teostab seiret Siseministeerium ning esitab programmi elluviimise seirearuande Riigikantseleile, kes vastutab prioriteetse suuna elluviimise eest ning võtab arvesse ka Siseministeeriumit edastatud seirearuandes toodud infot.

Esimeste vahearuannete põhjal on näha püstitatud rakenduskava indikaatorite täitmist. Indikaatorite saavutustasemed on toodud tabelis 1.

Aruandlusperioodil RA hindamisi läbi ei ole viinud. Küll aga on avaliku teenistuse osakond, kelle prioriteetideks on ametnike usaldusvärsuse, asjatundlikkuse ja pühendumuse arendamine ja tugevdamine, tellinud uuringu ametnike asjatundlikkuse, pühendumuse ja usaldusvärsuse kohta. Uuring on läbi viidud 2008. a sügisel TNS Emor poolt. 2006.a kui indikaatoreid seati, siis oli ametnike usaldusvärsus 47% ja asjatundlikkus 54%. Aruandlusperioodil on rakenduskavas sätestatud indikaatorid tõusnud. Uuringu kohaselt on usaldusvärsus 49% (3 protsendipunkti tõusnud) ning asjatundlikkus 60% (kaks protsendipunkti tõusnud).

Ametnike pühendumuse näitaja on igal aastal pisut tõusnud, olles 2008. aastal 53 punkti, mis on neli punkti kõrgem kui 2007. aastal (49) ja seitse punkti kõrgem kui 2006. aastal (46).

IMD indikaatorit mõõdetakse iga-aastaselt seitsme kriteeriumi alusel. Aruandlusperioodil on indikaator võrreldes eelmise aastaga langenud 37,90 punktini. Nimetatud indikaator on langenud 2,7 punkti võrra. Uuringu juures on muuhulgas välja toodud ka teiste Euroopa riikide võrdlus uuringu näitajate baasil. Positiivse aspektina võib välja tuua seda, et olenemata asjaolust, et indikaatori on mõnevõrra langenud, siis Eesti koht uuringu näitajate baasil on tõusnud kahe koha võrra ülespoole võrreldes teiste riikide võrdlusega.

Finantsteave prioriteetse suuna kohta sisaldub aruande tabelis 2: Inimressursi arendamise rakenduskava finantsteave.

3.5.1.2 Taotlemise ja rakendamise efektiivsus maakondade lõikes

Andmeid taotlemise ja rakendamise efektiivsuse kohta maakondade lõikes kajastatakse kinnitatud programmide ja projektide alusel kumulatiivselt. Järgnevas tabelis on toodud info maakondade põhiselt, kajastades võetud kohustuste ja väljamaksete infot seisuga 31.12.2008. a.

Tabel 25: Taotlemise ja rakendamise efektiivsus maakondade lõikes

Allikas: Prioriteetse suuna seirearuanne aasta 2008 kohta

Maakond	Kinnitatud programmide ja projektide arv	Kinnitatud programmide ja projektide eelarved (EUR)	Tehtud väljamaksed (EUR)
Üleriigiline rakenduspiirkond			
Inimese kohta	0,0000	3,71	0,13
Absoluutsummana	20	4 975 045	177 037
Harju maakond			
Inimese kohta	0,0001	10,09	0,94
Absoluutsummana	37	5.278 125	494 390
Hiiu maakond			
Inimese kohta	0	0	0
Absoluutsummana	0	0	0
Ida-Viru maakond			
Inimese kohta	0,0000	0,35	0
Absoluutsummana	2	60 143	0
Jõgeva maakond			
Inimese kohta	0,0000	0,63	0
Absoluutsummana	1	23 324	0
Järva maakond			
Inimese kohta	0,0001	1,04	0,55
Absoluutsummana	4	37.494	20.035
Lääne maakond			
Inimese kohta	0,0000	0,71	0,48
Absoluutsummana	1	19 598	13 294
Lääne-Viru maakond			
Inimese kohta	0,0001	1,34	0,24
Absoluutsummana	8	90 284	16 036
Põlva maakond			
Inimese kohta	0,0000	0,44	0

Absoluutsummana	1	13 868	0
Pärnu maakond			
Inimese kohta	0,0000	0,61	0,23
Absoluutsummana	2	53 655	20 045
Rapla maakond			
Inimese kohta	0,0001	0,75	0,09
Absoluutsummana	2	27 464	3 148
Saare maakond			
Inimese kohta	0,0000	0,25	0,25
Absoluutsummana	1	8 560	8 560
Tartu maakond			
Inimese kohta	0,0001	1,92	0,4
Absoluutsummana	13	286 054	60 208
Valga maakond			
Inimese kohta	0	0	0
Absoluutsummana	0	0	0
Viljandi maakond			
Inimese kohta	0,0001	1,00	0,14
Absoluutsummana	3	56 026	7 711
Võru maakond			
Inimese kohta	0,0001	1,92	0,55
Absoluutsummana	3	73 157	20 884
KOKKU			
Inimese kohta	0,0001	8,21	0,63
Absoluutsummana	98	11 002 797	841 348

3.5.1.3 Toetus sihtrühmade kaupa

Allolevas tabelis on toodud info sihtrühmade kaupa (vastavalt määruse (EÜ) nr 1828/2006 XXIII lisale).

Osalejate liigitust sotsiaalselt kaitsetute rühmade kaupa käesoleva prioriteetse suuna raames ei koguda, kuna prioriteetse suuna tegevused ja eesmärgid ei ole suunatud vastavatele sihtgruppidele.

Tabel 26: ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetse suunas 5

Allikas: prioriteetse suuna aruanne 2008.

Osalejate arv aastas	alustajad	katkestajad	lõpetajad
	2553	180	2373

Osalejate liigitus soo järgi	M	N
		624
Osalejate liigitus nende staatuse järgi tööturul		
töötajad (töötajate koguarv, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjad)		-
füüsilisest isikust ettevõtjad		-
töötud (töötute koguarv, sealhulgas pikaajaliselt töötud)		-
pikaajaliselt töötud		-
mitteaktiivsed isikud (mitteaktiivsete isikute koguarv, sealhulgas haridust ja koolitust saavad isikud või pensionärid, heitunud, püsivalt töövõimetud isikud, tööil mittekaivad või muud isikud)		-
haridust ja koolitust saavad mitteaktiivsed isikud		-
Osalejate liigitus vanuse järgi		
noored (15–24 aastased)		159
vanemad töötajad (55–64 aastased)		829
Osalejate liigitus sotsiaalselt kaitsetute rühmade kaupa, vastavalt riiklikele eeskirjadele		
vähemused		-
immigrandid		-
puuetega inimesed		-
muud tõrjutud isikud		-
Osalejate liigitus haridustaseme järgi		
esimese taseme või teise taseme alumise astme haridus (ISCEDi järgi 1. ja 2. aste)		35
teise taseme ülemise astme haridus (ISCEDi järgi 3. aste)		346
teise taseme järgne, kolmanda taseme eelne haridus (ISCEDi järgi 4. aste)		307
kolmanda taseme haridus (ISCEDi järgi 5. ja 6. aste)		1671

3.5.1.4 Horisontaalsete teemadega arvestamine

Tegevuste mõju prioriteetses suunas horisontaalsetele teemadele puudub.

3.5.1.5 Kvalitatiivne analüüs

Inimressursi arendamise rakenduskava prioriteetset suunda „Suurem haldusvõimekus“ rahastatakse Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest. Prioriteetse suuna tegevusi rahastatakse ESF-ist 21 587 565 euro, Eesti avaliku sektori poolt 2 764 489 euro ning erasektori poolt 113 621 euro ulatuses.

Prioriteetse suuna rakendusasutuseks ja rakendusüksuseks on Riigikantselei avaliku teenistuse osakonna struktuuritoetuse talitus, välja arvatud alasuuna „Maakondlike tugistruktuuride toetamine“, mille osas on RA Siseministerium ning RÜ ja programmi elluviija on Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (edaspidi EAS).

Prioriteetse suuna eesmärgiks on tagada Eesti avaliku sektori ja partnerite haldusvõimekuse tõus. Haldusvõimekuse tõstmiseks viiakse tegevusi ellu läbi programmide ja avatud taotlusvoorude, kus eeldatavad toetuse saajad on avaliku sektori organisatsioonid ja töötajad, kohaliku omavalitsuse üksused, kohaliku omavalitsuse üksuste liidud, mittetulundusühingute esindusorganisatsioonid, maakondlikud arenduskeskused, Sisekaitseakadeemia Avaliku Teenistuse Arendus- ja Koolituskeskus (ATAK) ning ülikoolide ja uurimisasutuste noorteadlased. Toetatavate tegevuste raames toetatakse erinevaid projekte, mis aitavad tõsta riigi poliitika kujundamise ja elluviimise tulemuslikkust ning teadmispõhisust.

Prioriteetne suund „Suurem haldusvõimekus“ koosneb viiest alasuunast:

1. Avaliku sektori asutuste ja mittetulundusühingute strateegilise juhtimissuutlikkuse tõstmine;
2. Parema õigusloome arendamine;
3. Avaliku sektori töötajate ja mittetulundusühingute töötajate koolitus ja arendamine;
4. Avaliku sektori koolitussüsteemi arendamine;
5. Maakondlike tugistruktuuride toetamine.

Prioriteetse suuna raames tehtavad tegevused ei avalda otsest mõju ega panusta Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1081/2006 artikli 10 punktidele a-e. Punkti f kohaselt, mis puudutab riikidevahelisi või piirkondadevahelisi koostöömeetmeid, on oluline rõhutada, et suuna tegevuse „Stažeerimisprogramm“ raames tehakse koostööd teiste Euroopa Liidu riikidega, vastavate haldusorganisatsioonide ja Euroopa Liidu institutsioonidega. Nimetatud tegevuse raames osalevad Eesti ametnikud välisriigi asutuste juures erinevates stažeerimisega seotud tegevustes. Lisaks nimetatud tegevusele on ka teisi programmilisi ja meetmepõhiseid tegevusi, mille raames tehakse koostööd välisriikide esindajatega (n: kaasatakse tegevustesse väliseksperte).

Prioriteetne suund	Meede	Koostööpartnerid	Tegevused	Summa (tehtud abikõlblikud kulud kokku eek)
„Suurem haldusvõimekus“	Meede „Avalike teenistujate, kohalike omavalitsuste ja mittetulundusühingute töötajate koolitus ja arendamine“ alameede Stažeerimisprogramm	Euroopa riigid	Stažeerimine	1 485 885

Alljärgnevas tabelis on toodud planeeritavad meetmed ja nende avanemise ajakava

Tabel 27: Meetmed ja nende avanemine prioriteetses suunas 5

Meede	Rakendusasutus	Rakendusüksus	Rakenduskeem	Rakendamise algus/ meetme avanemine
Avaliku sektori asutuste ja mittetulundusühingute strateegilise juhtimissuutlikkuse tõstmine	RK	RK	Programm "Valitsuse töö pikaajalise planeerimise süsteemi arendamine ja koostamine"	Programm kinnitatud 16.10.2008
			Programm "Strateegilise planeerimise võrgustiku arendamine"	märts 2009
			Programm "Avalikus sektoris juhtimiskvaliteedi tõstmise keskne programm"	2009
			Programm "Keskonnajuhtimise põhimõtete parem rakendamine avalikus sektoris"	aprill 2009
			Kodanikuühiskonna sihtkapitali käivitamine (elluviija Siseministeerium)	2009
			Omavalitsusliitude arendamine (elluviija Siseministeerium)	2009

			Programm "Eesti ettevõtlusorganisatsioonide võimekuse tõstmine"	Programm kinnitatud 17.06.2008
			Programm "Töövõtjate programm"	2009
			Avatud taotlemine "Riigi, kohalike omavalitsuste ja mittetulundusühingute strateegilise juhtimissuutlikkuse tõstmine" <u>3</u> <u>alasuunda:</u>	Määrus jõustunud 25.01.2008
			<i>Organisatsioonide strateegilise juhtimissuutlikkuse tõstmise skeem</i>	Määrus jõustunud 25.01.2008, läbi viidud I ja II taotlusvoor. 2009. a II kv avatakse III taotlusvoor
			<i>Valdkondlike uuringute rahastamise skeem</i>	Määrus jõustunud 25.01.2008, läbi viidud I ja II taotlusvoor. 2009. a II kv avatakse III taotlusvoor
			<i>Valitsusvälise analüüsisuutlikkuse kasvatamise süsteem</i>	Määrus jõustunud 25.01.2008, I voo taotlused menetlemisel. 2009. a II kv avatakse II taotlusvoor
Parema õigusloome arendamine	RK	RK	Programm (elluvijja Justiitsministeerium)	Programm kinnitatud 22.05.2008
Avalike teenistujate, kohalike omavalitsuste ja mittetulundusühingute töötajate koolitus ja arendamine	RK	RK	Programm "Keskne koolitus"	Programm kinnitatud 18.11.2008
			Programm "Tippjuhtide arendamine"	Programm kinnitatud 28.10.2008
			Avatud taotlemine "Organisatsiooni arendamine" ja "Stažeerimisprogramm"	Määrus jõustus 17.01.2008, I ja II taotlusvoor läbiviidud. 2009. a II kv avatakse III taotlusvoor
Avaliku sektori koolitussüsteemi arendamine	RK	RK	Programm "Sisekaitseakadeemia ATAK arendamine"	2009
Maakondlike tugistruktuuride toetamine	SiM	EAS	Programm "MTÜde maakondlike tugistruktuuride (MAKid) toetamine"	Programm kinnitatud 27.05.2008

Alasuundade 1, 2, 3 ja 5 raames on ettevalmistavad tegevused suures osas tehtud ja hetkel käib alasuundade rakendamine. Alasuuna 4 „Avaliku sektori koolitussüsteemi arendamine“ raames käivad ettevalmistavad tegevused ning programmi kirjeldus ei ole 2008. a lõpuks kinnitatud.

Meetme eesmärk on tõsta Sisekaitseakadeemia ATAK-i võimekust. Programmi kirjelduse valmimise ning kinnitamine viibimise üks põhjus on seotud sellega, et enne programmi kinnitamist peab olema loodud vastava asutuse strateegia, mis on tuleviku perspektiivist lähtuvalt väga tihedalt seotud eelpool nimetatud programmi rakendamisega.

Läbi avatud taotlusvoorude rakendatakse meetet „Riigi, kohalike omavalitsuste ja mittetulundusühingute strateegilise juhtimissuutlikkuse tõstmine“ (meetme turunduslik nimi on Tarkade otsuste fond, edaspidi TOF) ning meetet „Avalike teenistujate, kohalike omavalitsuste ja mittetulundusühingute töötajate koolitus ja arendamine“. Aruandlusperioodil viis RÜ läbi kaks avatud taotlusvoor. 2008. a kevadel viis RÜ läbi TOF strateegilise juhtimissuutlikkuse arendamise ja valdkondlike uuringute arendamise alameetme taotlusvoor ning organisatsiooni arendamise ja stažeerimisprogrammi avatud taotlusvoor. Taotlusi laekus oodatust kordades rohkem, mis näitas alameetmete aja- ja asjakohasust ning vajadust tegevuste rahastamiseks selliste toetuskeemide abil. Suvel avas RÜ kõik avatud taotlusvoorud (teistkordselt). Taotlusi ootas RÜ 2008. a septembriks ja oktoobriks. Muuhulgas oli esmakordselt avatud ka TOF valitsusvälise analüüsisuutlikkuse kasvatamise alameede, kust toetatakse doktorantide ja noorteadlaste analüüsivõimekuse tõstmist.

Viimasena mainitud alasuuna osas võtab RÜ kohustused 2009. a I kvartalis. Aruandlusperioodil esitati RÜle 265 taotlust (sisaldades ka esitatud eeltaotlusi), millest on seisuga 31.12.2008 toetuse taotluse rahuldamise otsus tehtud 92 taotluse osas.

Prioriteetse suuna „Suurem haldusvõimekuse“ raames on plaanis perioodil 2007-2013 avada 13 programmi, millest kuus programmi kinnitati 2008. a jooksul. Kõigi kuue kinnitatud programmi alusel on võetud kohustused ja teostatud ka väljamakseid, olenemata asjaolust, et kaks programmi kinnitati novembris. Programmide kinnitamise ja väljamaksete teostamise perioodi vahe on väga väike, millest lähtuvalt RÜ hinnangul ei ole kinnitatud programmide puhul hetkel probleemi kohustuste realiseerumisega väljamakseteks. Järgmisel aruandlusaastal plaanib RÜ avada täiendavalt 7 programmi kui prioriteetse suuna juhtkomisjon programmid heaks kiidab.

Prioriteetse suuna rakendamiseks vajalik informatsioon on avaldatud avaliku teenistuse veebilehel www.avalikteenistus.ee/haldusmeede.

Rakendusasutuse hinnang aruandlusperioodil teostatud tegevuste kohta võib pidada heaks, mida on näidanud ka avatud taotlusvoorude populaarsus taotlejate suures hulgas ja aktiivsuses.

3.5.2. Tekkinud märkimisväärsed probleemid ja nende lahendamise meetmed

Aruandlusperioodil ei ole tekkinud märkimisväärsed probleeme, mis ohustaksid prioriteetse suuna eesmärkide täitmise saavutamist.

3.6. Prioriteetsed suunad: Horisontaalne tehniline abi ja tehniline abi

3.6.1. Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs

3.6.1.1. Indikaatorite saavutustase ja finantsteave

Indikaatorid ja nende saavutustasemed on määratletud „Inimressursi arendamise rakenduskavas“. Korraldusamet on kehtestanud indikaatorid ning jälgib nende täitmist iga aastast seirearuande baasil. Korraldusamet koondab info kõikide toetuse saajate poolt aasta jooksul tehtud kulude kohta. Eraldi seirearuandeid toetuse saajad ei esita, kuna korraldusamet on jooksvalt ülevaade tehtud kuludest ning selle alusel koostatakse seirearuanne.

Kuna 2007. ja 2008. aasta on n.ö üleminekuaastad, mil on paralleelselt kasutusel nii perioodi 2004-2006 kui ka perioodi 2007-2013 vahendid, siis 2007. aastal viidi veel enamus tehnilise abiga seotud tegevustest ellu perioodi 2004-2006 vahenditest – teavitamisega seotud kulud, hindamised, koolitused jne. Indikaatorite saavutustasemed on toodud tabelis 1.

Indikaatorite osas märkimisväärseid arenguid ei ole toimunud, sest meetmed avanesid alles 2007. a keskel ning ära on kasutatud väga tagasihoidlik osa perioodi vahenditest.

Kodulehe www.struktuurifondid.ee külastatavus on algtasemega võrreldes kasvanud rohkem kui 3 korda, andes indikaatori saavutustasemeks 240%. Külastatavust mõõdab jooksvalt kodulehega seotud statistikakogumismootor. 2008. aasta lõpu seisuga registreeriti 289187. kodulehe külastaja.

Teadlikkust struktuurifondidest mõõdetakse iga-aastase avaliku arvamuse küsitluse kaudu. 2008. aasta juulis-augustis läbi viidud küsitluse tulemuse kohaselt on teadlikkus Euroopa Liidu struktuuritoetustest tõusnud 42 protsendini, millega jääb saavutustasemest puudu veel ligikaudu 7%. Teadlikkuse kasvule luuakse läbi erinevate meediakajastuste, kuid 2008. aastal on huvi suurenemine tingitud ka riigi majandusliku olukorra halvenemisest.

2008. aastal toimus koolituskalendri alusel kokku 42 koolitust ja seminari.

Hindamisi ei ole 2008. aasta lõpu seisuga läbi viidud.

Finantsteave prioriteetse suuna kohta sisaldub tabelis 2: Inimressursi arendamise rakenduskava finantsteave.

3.6.1.2 Taotlemise ja rakendamise efektiivsus maakondade lõikes

Andmeid taotlemise ja rakendamise efektiivsuse kohta maakondade lõikes kajastatakse kinnitatud programmide ja projektide alusel kumulatiivselt. Kuna tehniline abi on üleriigiline, ei saa efektiivsust maakonniti eraldi välja tuua.

Tabel 28: Taotlemise ja rakendamise efektiivsus maakondade lõikes
Allikas: Struktuuritoetuse registri kesksüsteem (väljavõte 06.05.2009 aasta 2008 kohta)

Maakond	Rahuldatud taotluste arv	Kinnitatud programmide ja projektide eelarved (EUR)	Tehtud väljamaksed (EUR)
Üleriigiline rakenduspiirkond			
Inimese kohta	0,0000	0,02	0,00
Absoluutsummana	4	20 250	893
KOKKU			
Inimese kohta	0,0000	0,02	0,00

Absoluutsummana	4	20 250	893
-----------------	---	--------	-----

3.6.1.3 Toetus sihtrühmade kaupa

Andmed toetuse jagunemisest sihtrühmade kaupa on informatsioon koolitustes osalejate kohta. 2008. a said osalejad toetust vaid horisontaalse tehnilise abi meetmest/prioriteetsest suunast.

Tabel 29: ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetse suunas 6
Allikas: prioriteetse suuna aruanne 2008.

Osalejate arv aastas	alustajad	katkestajad	lõpetajad
		141	0
Osalejate liigitus soo järgi	M	N	
	28	113	
Osalejate liigitus nende staatuse järgi tööturul			
töötajad (töötajate koguarv, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjad)	141		
füüsilisest isikust ettevõtjad	0		
töötud (töötute koguarv, sealhulgas pikaajaliselt töötud)	0		
pikaajaliselt töötud	0		
mitteaktiivsed isikud (mitteaktiivsete isikute koguarv, sealhulgas haridust ja koolitust saavad isikud või pensionärid, heitunud, püsivalt töövõimetud isikud, tööil mittekaivad või muud isikud)	0		
haridust ja koolitust saavad mitteaktiivsed isikud	0		
Osalejate liigitus vanuse järgi			
noored (15–24 aastased)	-		
vanemad töötajad (55–64 aastased)	-		
Osalejate liigitus sotsiaalselt kaitsetute rühmade kaupa, vastavalt riiklikele eeskirjadele			
vähemused	-		
immigrandid	-		
puuetega inimesed	-		
muud tõrjutud isikud	-		
Osalejate liigitus haridustaseme järgi			
esimese taseme või teise taseme alumise astme haridus (ISCEDi järgi 1. ja 2. aste)	0		
teise taseme ülemise astme haridus (ISCEDi järgi 3. aste)	7		
teise taseme järgne, kolmanda taseme eelne haridus (ISCEDi järgi 4. aste)	7		
kolmanda taseme haridus (ISCEDi järgi 5. ja 6. aste)	127		

3.6.1.4 Horisontaalsete teemadega arvestamine

Tegevuste mõju antud prioriteetsetes suundades horisontaalsetele teemadele puudub. Üksikutel projektidel võib tulevikus olla teoreetiline mõju infoühiskonnale ja kodanikuühiskonnale.

3.6.1.5 Kvalitatiivne analüüs

„Horisontaalse tehnilise abi“ prioriteetse suuna tegevusi rahastatakse ESFst 7 787 318 euro ja Eesti avaliku sektori poolt 1 374 233 euro ulatuses. „Tehniline abi“ prioriteetset suunda rahastatakse 391 011 euro ulatuses ESF-i vahenditest.

Horisontaalse tehnilise abi prioriteetse suuna eelarve perioodiks 2007-2013 on 76 346 253 eurot, milles sisaldub 15% omafinantseeringut. Horisontaalse tehnilise abi eelarve on jagatud kõigi kolme rakenduskava vahel ning moodustab eraldiseisva prioriteetse suuna igas rakenduskavas. Toetuse saajate poolt tehtavad horisontaalsed kulud jagatakse kolme rakenduskava vahel ning kantakse iga rakenduskava kuludesse vastavalt proportsioonile horisontaalse tehnilise abi eelarvest, mis igas rakenduskavas paikneb, ning seda tehakse alles hetkel, mil kulud deklareeritakse Euroopa Komisjonile.

Inimressursi arendamise rakenduskava tehnilise abi prioriteetset suunda rahastatakse Euroopa Sotsiaalfondist, horisontaalse tehnilise abi prioriteetset suunda rahastatakse nii Euroopa Sotsiaalfondist kui Euroopa Regionaalarengu Fondist.

Tehnilise abi ja horisontaalse tehnilise abi prioriteetsete suundade rakendusasutuseks ja -üksuseks on korraldusasutus (KA) ehk Rahandusministeerium. Rahandusministeerium rakendab perioodil 2007-2013 nelja meetet: horisontaalse tehnilise abi meetet, inimressursi arendamise rakenduskava tehnilise abi meetet, elukeskkonna arendamise rakenduskava tehnilise abi meetet ja majanduskeskkonna arendamise rakenduskava tehnilise abi meetet.

Tehnilise abi prioriteetsed suunad panustavad sünergias kõikide teiste suundade eesmärkide saavutamisse. Kõrvaleesmärkideks on sealjuures maksimeerida väljamakseid (95%), minimeerida tagasimakseid (alla 5%), teha rohkem vähemaga. Üksikutel projektidel võib tulevikus olla teoreetiline mõju ka infoühiskonnale ja kodanikuühiskonnale.

Korraldusasutuse hinnang taotletud vahendite kasutamisele on rahuldav. Vahendite planeeritud mahu vähesel kasutamisel on mitmeid põhjuseid. Kuivõrd 2008. aastal algas riigis üldine majanduslangus, millega kaasnes üldine finantsvahendite nappus, siis olukorra lahenduse meetmena rakendatakse riigiasutustes üldist kokkuhoiupoliitikat personalikulude ja üldkulude osas. Ka on tehnilise abi meetet eelkõige seotud administreerimiskuluga, siis kokkuhoiupoliitika solidaarne kohaldamine avaldab mõju ka tehnilise abi vahendite kasutamisele, mis võib selgitada tehnilise abi vahendite vähest kasutatust. Siiski avaldab selline kokkuhoiupoliitika ka positiivset mõju ehk tööd tehakse efektiivsemalt, sisseostetud teenuseid ja asju saab odavamalt. Samas on vajalikud tööd tehtud ka kulutatud vahendite ulatuses.

Koolitusi viiakse jooksvalt läbi, aga kuna 2007-2008 aastal on paralleelselt kasutusel veel ka perioodi 2004-2006 vahendid, siis rahastatakse koolitusi ka perioodi 2004-2006 meetme 5.2 vahenditest. 2008. aastal toimus koolituskalendri alusel kokku 42 koolitust ja seminari. Kõik planeeritud koolitused on ka toimunud.

Arvestades, et aruandlusperioodil olid osaliselt kasutusel veel perioodi 2004–2006 tehnilise abi meetmete vahendid, võis eeldada, et väljamaksed programmiperioodi 2007–2013 vahenditest ei ole suuremahulised. Sellegipoolest ei saa rahule jääda toetuse taotluste planeerimise poolega. Paljud 2008. a horisontaalse tehnilise abi meetmest ja tehnilise abi meetmest planeeritud tegevused jäid toetuse saajatel 2008. a jooksul ellu viimata.

Horisontaalne tehniline abi ja tehniline abi ei hõlma üldmääruse artikli 34 lõikes 2 tähenduses teise fondi kulusid.

3.6.2. Tekkinud märkimisväärsed probleemid ja nende lahendamise meetmed

2008. aastal ei tekkinud märkimisväärsed probleeme tegevuste elluviimisel.

Rakendusülesannete täitmise osas hinnatakse riske osakonna ja korraldusasutuse tasandil. Tehnilise abi rakendamisel on ohuks see, et vahendeid kasutatakse mitteabikõlblikeks tegevusteks, mille põhjuseks võib olla töötajate vahetumise tõttu vähene teadlikkus abikõlblikest tegevustest ja kuludest.

Samuti on täheldatud teadmatust perioodi 2007–2013 vahendite piisavusest – kas vahendeid jagub kõigile toetuse saajatele vajalike tegevuste elluviimiseks, jääb neid perioodi lõpuks üle või tuleb toetuse saajatel viimastel perioodi rakendamise aastatel leida muid vahendeid struktuurivahenditega seotud tegevuste elluviimiseks. Vahendite piisavust saab üle hinnata paari aasta möödudes vahendite rakendamisest. Siis peaks olema selged asutuste reaalsed vahendite vajadused ja saab analüüsida vahendite jagumist perioodi lõpuni.

Johtuvalt majanduslangusest 2008. aasta lõpul, mis jätkub ka 2009. aastal, on käibevahendite nappuse leevenduseks kavas luua regulatsioon ettemaksete võimaldamiseks laiemale toetuse saajate ringile, sealhulgas ka tehnilise abi meetmetest toetuse saajatele.

Kuivõrd tehnilise abi meetmete kõrvaleesmärkideks on maksimeerida väljamakseid (95%), minimeerida tagasimakseid (alla 5%) ja teha rohkem vähemaga, võib nende eesmärkide saavutamisele aidata kaasa juba kasutuses olevad tegevused. Näiteks väljamakstud kulude abikõlblikkuse tagamiseks ning toetuse saajate teadlikkuse suurendamiseks korraldab korraldusasutus infopäevi. Uute töötajate tööle asumisel viiakse toetuse saajaga läbi silmast-silma kohtumine, selgitades abikõlblikkuse aspekte, väljamaksete menetlemist jne. Korraldusasutus kontrollib esitatud väljamakse taotlusi, küsimuste puhul pöördub toetuse saaja poole täiendava info saamiseks. Toetuse saajad saavad soovi ja vajaduse korral elektronposti või telefoni teel küsida korraldusasutuselt infot kulude abikõlblikkuse jms kohta. Paikvaatluste käigus kontrollitakse valimi alusel kulude abikõlblikkust – kahtluste korral või mitteabikõlblike kulude ilmnmisel suurendatakse vajadusel kontrollitavate kulude hulka.

4. ÜHTEKUULUVUS JA KOONDUMINE

Käesolev peatükk kirjeldab rakenduskava seost Sotsiaalse kaitse ja kaasatuse riikliku aruandega 2006-2008, Euroopa Tööhõivestrategia meetmetega ning panust Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) nr 1081/2006 artikli 4 lõikes 1 toodud mõjude saavutamisele.

Inimressursi arendamise rakenduskava prioriteetse suuna „Pikk ja kvaliteetne tööelu” eesmärkide saavutamisele annab hea eelduse Haridus- ja Teadusministeeriumi elukestva õppe suuna raames rakendatav üld- ja kutseharidusõppe ühiskonna ja õppija vajadustele vastavamaks muutmine, lisaks aitab elukestvas õppes osalemise suurendamine kaasa nii kvalifitseeritud tööjõu pakkumisele kui ka tööelu kvaliteedi tõusule. HTM-s on kavandamas e-õppe võimaluste arendamise programmi, mis aitab kõige muu hulgas laiendada näiteks puuetega inimeste õppimisvõimalusi. Prioriteetse suuna „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks” raames toetatav ettevõtete töötajate koolitus aitab kaasa kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamisele ning „Suurema haldusvõimekuse” suuna raames toimuvad MTÜ-de koolitused poliitikakujundamise protsessis osalemiseks suurendavad töövaldkonnas tegevate MTÜ-de osalust poliitika kujundamises ja rakendamises.

Inimressursi arendamise rakenduskava prioriteetne suund „Pikk ja kvaliteetne tööelu” on seotud ka Keskkonnaministeeriumi hallatava „Elukeskkonna arendamise rakenduskavaga”, mille raames tehtavad investeeringud õppeasutustesse ning tervishoiu- ja hoolekandeesutustesse toetavad ESFst kavandatud tegevuste elluviimist. Täpsemalt toetavad prioriteetse suuna „Pikk ja kvaliteetne tööelu” eesmärke „Elukeskkonna arendamise rakenduskava” prioriteetse suuna „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng” tegevused, mis loovad tingimusi kohaliku tööhõive edendamiseks.

Prioriteetse suuna „Pikk ja kvaliteetne tööelu” tegevused on samuti seotud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi koordineeritava „Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava” prioriteetsete suundade „Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime”, „Strateegilise tähtsusega transpordiinvesteeringud”, „Regionaalse tähtsusega transpordi infrastruktuuri arendamine” ja „Infoühiskonna edendamine”. Kvalifitseeritud tööjõu puudus on üheks peamiseks arengutakistuseks suurele osale Eesti ettevõtetest, seega toetab kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine ja rahva pikka ja kvaliteetsesse tööellu panustamine ka Eesti ettevõtlust. Ettevõtluse ja teadus- ning arendustegevuse arendamine aitab omakorda luua uusi töökohti ning teadus- ning arendustegevus ja innovatsioon parandada elu- ja töökeskkonda. Investeeringud transporti ja transpordi infrastruktuuri arendamine võimaldavad inimeste paremat juurdepääsu koolitusasutustele ja töökohtadele ning suurendavad tööjõu mobiilsust. Infoühiskonna edendamine aitab luua inimestele infoühiskonnas osalemiseks paremaid tehnilisi võimalusi, toetades seeläbi paindlikke töövorme ning luues eeldused e-õppe paremaks juurutamiseks. E-õppe propageerimine aitab muuhulgas tõsta ka puuetega inimeste konkurentsivõimet tööturul.

Ühenduse strateegilistes suunistes rõhutatakse vajadust toetada Lissaboni strateegia elluviimist, investeerides inimkapitali. Prioriteetse suuna „Pikk ja kvaliteetne tööelu” tegevused on otseselt suunatud Ühenduse üldsuunise „Rohkem ja paremaid töökohti” täitmisele, mille oluline osa on tööhõive suurendamine ja säilitamine, lisaks ka tööturgude paindlikkuse suurendamine. Suur osa prioriteetse suuna „Pikk ja kvaliteetne tööelu” meetmetes 1.3.1 „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine”, 1.3.2 „Tööelu kvaliteedi parandamine” ja 1.3.3 „Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed” kavandatud tegevustest on kavandatud just nende eesmärkide täitmisele.

5. TEAVE JA AVALIKUSTAMINE

Tabel 30: Teave ja avalikustamise indikaatorid

Näitaja (tegevus)		2007	2008	2007 + 2008	...	2010	...	2013	...	Kokku
Eesmärk: ESFist, ESFi ja Eesti riigi koosrahastusest ning ühtekuuluvuspoliitikast teadlikkuse tõus										
1. Väljundinäitajad										
1.1. Teavitusüritused (sh programmiperioodi avakampaania üritused 2007)	Saavutus	17	13	30	...	...	...	...	...	...
	Eesmärk	–	...	...	...	46	...	61	...	...
	Esialgne olukord	0	17	...	...	...	...	...	...	...
1.2. Teiste korraldatud teavitusüritustel esinemine	Saavutus	13	15	28	...	...	...	...	...	...
	Eesmärk	–	...	...	...	35	...	55	...	...
	Esialgne olukord	0	13	...	...	...	...	...	...	...
1.3. Artiklid (sh programmiperioodi avakampaania artiklid 2007)	Saavutus	9	20	29	...	...	...	...	...	...
	Eesmärk	–	...	...	...	20	...	35	...	...
	Esialgne olukord	0	9	...	...	...	...	...	...	...
1.4. Trükised (juhend, erileht, voldik, kalender)	Saavutus	0	22	22	...	...	...	...	...	...
	Eesmärk	–	–	...	...	...	...	...	...	...
	Esialgne olukord	0	0	...	...	...	...	...	...	...
1.5. Pressiteated (sh programmiperioodi avakampaania pressiteated 2007);	Saavutus	13	36	49	...	...	...	...	...	...
	Eesmärk	–	...	...	...	45	...	65	...	...
	Esialgne olukord	0	13	...	...	...	...	...	...	...
1.6. Ametlikud teated	Saavutus	...	16	16	...	...	...	...	...	...
	Eesmärk	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	Esialgne olukord	...	...	...	...	...	...	...	...	...
1.7. Pressikonverentsid (sh programmiperioodi avakampaania pressikonverentsid 2007)	Saavutus	2	1	3	...	...	...	...	...	...
	Eesmärk	–	...	...	...	4	...	6	...	...
	Esialgne olukord	0	2	...	...	...	...	...	...	...
1.8. ESFi meened (pliiatsid, pastakad, L-kilekaaned, mälupulgad jms)	Saavutus	10500	14000	24500	...	...	...	...	...	...
	Eesmärk	–	...	...	...	25000	...	35000	...	...
	Esialgne olukord	0	10500	...	...	...	...	...	...	...
1.9. Internet: ESF/Inimressursi arendamise rakenduskava linkide arv	Saavutus	5	5	5	...	...	...	...	...	...
	Eesmärk	–	...	...	...	10	...	10	...	...
	Esialgne olukord	0	5	...	...	...	...	...	...	...
2. Tulemusnäitajad										
2.1. Teavitusüritustel osalejate arv (ESF–50 konverents, seminar EMSLi SF-võrgustikuga, infopäevad maakondades)	Saavutus	1567	750	2317	...	...	...	...	...	...
	Eesmärk	–	...	...	...	2200	...	2500	...	...
	Esialgne olukord	0	1567	...	...	...	...	...	...	...
2.2. Teiste korraldatud teavitusüritustel osalejate arv	Saavutus	330	1450	1780	...	...	...	...	...	...
	Eesmärk	–	...	...	...	–	...	–	...	...
	Esialgne olukord	0	330	...	...	...	...	...	...	...

2.3. Teavitusüritustel osalejate rahulolu hinnang (ESF-50 konverents, seminar EMSLi SF-võrgustikuga)	Saavutus	87%	...	...	...	...	...	...	...	...
	Eesmärk	–	...	...	...	75%	...	83%	...	...
	Esialgne olukord	0	...	...	...	...	...	...	...	...
2.4. Pressikonverentsidel osalenud ajakirjanike arv	Saavutus	25	25	50	...	...	...	...	...	...
	Eesmärk	–	...	...	...	40	...	55	...	...
	Esialgne olukord	0	25	...	...	...	...	...	...	...
2.5. Internet: ESF/Inimressursi arendamise rakenduskava linkidel klikkide arv (päevas)	Saavutus	10000	...	10000	...	...	...	...	...	...
	Eesmärk	–	...	...	...	15000	...	17000	...	...
	Esialgne olukord	0	10000	...	...	...	...	...	...	...
2.6. E-kirjaga tehtud päringute arv (aastas)	Saavutus	150	150	300	...	...	...	...	...	...
	Eesmärk	–	...	...	...	150	...	130	...	...
	Esialgne olukord	0	150	...	...	...	...	...	...	...
2.6. Telefonitsi saadud päringute arv (aastas)	Saavutus	250	250	250	...	...	...	...	...	...
	Eesmärk	–	...	...	...	200	...	200	...	...
	Esialgne olukord	0	250	...	...	...	...	...	...	...
Eesmärk: ESFi toetustest ja Eesti riigi kaasrahastusest läbipaistvuse suurendamine										
Avatud taotlusvooru teated, toetuse taotlemise juhendid, valikukriteeriumid, menetluskord ja ajakava avaldatakse RÜde interneti kodulehel. Toetuse saajate andmed on avalikustatud vastava prioriteetse suuna RA ja RÜ internetilehel ning kõigi ESFist toetuse saajate andmed on avalikustatud KA veebis: (http://www.struktuurifondid.ee/index.php?searchtype=2&id=13841&search_criteria=0&search_string=&toetuse_saaja=&egistrikood=&projekti_nimi=&toetuse_andja=&programmiperiood=2007-2013&meede=&fond=ESF&toetuse_suurus_ee_k alates=&toetuse_suurus_ee_kuni=&kestvus=&kestvus_kuni=&maakond=&search=Otsi). Iga prioriteetse suuna RA ja RÜ interneti kodulehel on vastastikused lingid ESFi toetuste ja toetatavate tegevuste informatsioonile.										

2008. ESFi toetatud tegevuste teavitustegevused seostusid: 1) avatud taotlusvoorude läbiviimisega, ning 2) programmide kinnitamise ja elluviimise algusega.

Aasta peaürituseks oli koostöös RAde ja RÜdega ESFist toetatud tegevuste erilehe kirjastamine ja jaotamine. 2008. a ESFi erilehed (originaal venekeelsetele ja eestikeelsetele) kajastasid täiskasvanuõppe võimalusi (õppimisvõimalused ja nõustamisvõimalused töötutele, töötajatele ja tööandjatele), vajalike kontaktandmetega (sh interneti aadressid). Erilehe lõpus oli antud ESFi lühitutvustus ning Inimressursi arendamise rakenduskava ülevaade.

Erilehtedes esitati tegevuste sisuline, täpne, konkreetne ja kontsentreeritud esitus. Erilehte kirjastati mõlemas keeles originaalina: eesti keeles 43 000 eksemplari, 8 lk; vene keeles 40 000 eksemplari, 8 lk; erilehete sisu on koostatud rõhuasetusega vastavale siht(keele)rühmale olulistest tegevustest.

Erilehti kirjastasid eestikeelne päevaleht (Eesti Päevaleht) ja venekeelne nädalaleht (Den za Dnjom) ning samuti jaotati erilehti nende ajalehtede vahel (augustikuu lõpus). Lisaks jaotati erilehti (mõlemas keeles) ametiühingute organisatsioonide kaudu ning täiskasvanuõppe nädala üritustel (september-oktoober), sh Õpibussis, mis külastas 64 kohta Eesti eri piirkondades. ESFi erilehe ilmumine ja levitamine toimus majandusolukorra halvenemise alguses. Teemat käsitlesid mitme kuu jooksul eri väljaanded ja kanalid.

Lisaks kujundati ja trükiti Inimressursi arendamise rakenduskava (eesti keeles, 400 eks), mida on jaotatud kõigile sotsiaalmajanduse partneritele ja ka poliitikutele (Riigikogu sotsiaalkomisjoni, kultuurikomisjon). Kujundati rakenduskava ingliskeelne elektrooniline versioon. Rakenduskava ja erilehe levitamisel oli abiks Eesti Ametiühingute Kesklit.

ELi lipp lehvib KA hoone ees kõigil päevadel kogu aasta.

Teised teavitustegevused. RAd korraldasid seminare oma programmide elluviijatele, nt hariduse ja teaduse tõukefondide seminar koostöös ministeeriumi sisuosakondadega toimus 10.–11. septembril 2008 (80 osalejat).

Eesti Noorsootöö Foorumiks (20.–21.10.2008) kirjastati koostöös programmide elluviijatega noorsootöötajatele ja noortele suunatud ESFi toetatud tegevuste infovoldik eesti ja vene keeles (tõlgitud); tiraaž: eesti keeles – 2400 eksemplari, vene keeles – 500 eksemplari. Infovoldikuid on jaotatud noorsootöötajate üritustel ning saadetud kõigisse üldhariduskoolidesse ja kutsekoolidesse, lähtudes õppekeelest koolis.

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) tellis voldikud ESFist toetatud ettevõtluse toetuste tutvustamiseks: teadmiste-oskuste arendamise toetus (eesti k – 2000 tk, vene k – 2000 tk); stardi- ja kasvutoetus (eesti k – 2000 tk, vene k – 2000 tk); arendustöötaja kaasamise toetus (eesti k – 2000 tk), mentorprogramm (eesti k – 2000 tk). Krediidi ja Ekspordi Garanteerimise SA KredEx korraldas „Stardi- ja mikrolaenu käendusprogrammi“ teavitamiseks kaks kampaaniat: 1) kevadel programmi avades saadeti 17 000 voldikut potentsiaalsetele kasusaajatele ning 3000 voldikut koostööpartneritele; 2) sügisel tutvustati programmi trükimeedias.

Kõik RÜd on koostöös RAdega kogu aasta vältel korraldanud teabepäevi nii taotlejatele kui ka toetuse saajatele, kus tutvustatud taotlemise võimalusi ja tingimusi ning abikõlblikkuse, raamatupidamise, riigihangete, teavitamise jt tegevuste rakendamisega seotud teemasid.

Veeb. Loodi veebilink www.hm.ee/struktuurifondid, mis kajastab ESFi ja Inimressursi arendamise rakenduskava ellurakendamist (sh lingid rakenduskava teistele RAdele ja RÜdele). Eesti kõigi kolme rakenduskava rakendus ja fondide üldtutvustus on avaldatud KA veebis www.struktuurifondid.ee.

ESFi meened. 2008. aastal telliti seoses PP 2007–2013 tegevuste alustamise ja sellest üldsuse (sh potentsiaalsete kasusaajate) teavitamisega enam eri ESFi reklaammeeneid ja neid jagub ka järgnevaiks aastaks. ESFi reklaammeeneid jaotati koos ESFi teabematerjalidega eelkõige teiste korraldatud üldsusele suunatud üritustel (nt täiskasvanud õppija nädalal).

Teiste korraldatud teavitusüritused ja produtseeritud materjalid ning koostöö. Eesti Puuetega Inimeste Koda korraldas ESFist toetatud tegevuste tutvustusseminari 1. oktoobril 2008 (Tallinnas; ~ 45 osalejat), kus esinesid Inimressursi arendamise rakenduskava prioriteetsete suundade esindajad. Samuti on Haridus- ja Teadusministeeriumi ametnikud esinenud teiste ühenduste (nt Eesti Kutseõppe Edendamise Ühing) korraldatud konverentsidel ja seminaridel.

KOVde aastaüritusel, Linnade-Valdade Päevad 27.–28.02.2008 (Tallinnas), esines juhtministeeriumi esindaja.

Heaks koostööpartneriks ESFi tegevuste kommunikatsioonis on Eesti Rahvusringhäälingu kanal Raadio 4 (venekeelne), kus 2008. aasta sügisel salvestati ja edastati kaks ESFi toetatud tegevusi tutvustavat saadet. Koostöös Euroopa Komisjoni esindusega Eestis avaldati nende ajakirjas Eurokrratt (2008, detsember) artikkel. Samuti avaldati koostöös KAgA artiklid kõigi ESFist toetatud valdkondade kohta eesti- ja venekeelses eriajakirjas „Eesti Areng“ (väljaandja KA).

Teaduse ja kõrghariduse meetmete regulaarse tutvustajana on olnud suur tähtsus raadio Kuku saatel Kukkuv Õun.

Ettevõtluse arendamise prioriteetsel suunal on hea koostöö Eesti Päevalehe erilehena Elu Maal, kus kajastati EASi kaudu toetatavaid valdkondi ning teemade kajastus on mitmekesine. KA eestvõtmisel toimus 10.12.2008 (Tallinnas) infopäev maakondlike arenduskeskuste töötajatele, kes on ühed potentsiaalsetele taotlejatele ja taotlejatele teabe vahendajad ja nõustajad.

Teavitajate koosolekud. Inimressursi arendamise rakenduskava kommunikatsioonispetsialistide, nii vertikaalse (KA, RAd, RÜd) kui ka horisontaalse (RAd), koostöökoosolekud toimusid vastavalt vajadusele; jooksev infovahetus toimub e-kirja teel.

Meediaülevaade ja -analüüs. 2008. aastal oli ESFi PP 2007–2013 toetuste rakenduse kajastusi 328 ning üldjuhul oli nende tonaalsus neutraalne; meediamonitooringu teostas Observer Eesti OÜ.

Uuringud. 2008. aastal tellis rakenduskava juhtministeerium Eesti elanikkonna ESFi teadlikkuse uuringu. Mõõtmisinstrumentina kasutati ankeeti ja küsitlus teostati vahetult intervjuuna. (<http://www.hm.ee/index.php?0510527>), selle kohaselt Euroopa Sotsiaalfondist on kuulnud 26% Eesti 15–74-aastastest elanikest; maksimaalne veapiir antud küsimuses on 2.7% (usaldusnivoo 95%; n = 1007); uuringu teostas Turu-uuringute AS.

Kõigi fondide (KA tellitud) elanikkonna teadlikkuse uuringu (www.struktuurifondid.ee/doc.php?1550650) kohaselt on ESF spontaanselt tuntuim – 8% kõigist vastanutest (n = 912); uuringu teostas OÜ Faktum & Ariko.

Kommunikatsioonitegevuste eelarve. Inimressursi arendamise rakenduskava 2008. aasta eelarve oli ligikaudu 5 mln krooni (sh ESFi rahastus 75% ja Eesti riigil 25%). Kulused on võimaldanud optimeerida koostöö teavitustegevustes ja osaline rahastus tehnilisest abist.

Hinnang. 2008. aastaks kavandatud olulised kommunikatsioonitegevused viidi ellu. Seoses televisiooniklippide ja -saadete tootmisega ning veebi kontseptsiooni muutusega on edasi lükkunud ESFi ja Inimressursi arendamise rakenduskava eraldiseisva veebi (eesti, vene ja inglise keeles) loomine. Koostatud on põhisisutekstdid.

2008. a ESFi kommunikatsioonis kirjastati ja levitati enam trükiteabematerjale ning edastati ligi kolm korda enam pressiteateid, mis leidsid ka võrreldes 2007. aastaga oluliselt enam valdamist ja kasutamist ajakirjanduses: teema aktualiseeris seoses tegevuste algusega ja ühtlasi majandussituatsiooni järsu halvenemisega ning sellega toimetulekul ja sellest väljumisel on nähtud ESFi (jt ELi) toetusi ühe abimeetmena. Teavitusüritused olid suunatud potentsiaalsetele taotlejatele, taotlejatele ja toetuse saajatele.

ESFi toetuse teavitamine toimus üha enam kogu konkreetse valdkonna kontekstis, tuues esile fondi toetuse lisakasut. Kõige enam ja regulaarse kajastusena tõusis 2008. aastal meedias ESFi toetatud valdkondadest ja fondi loodud lisandväärtusest täiskasvanuharidus (ja elukestva õppe teema) ning ettevõtluse toetamisega seonduv. ESFi ja Inimressursi arendamise rakenduskava 2008. aasta kommunikatsioonitegevuste fookuses oli peamiselt ESFi eesmärkidest, ESFi ja Eesti riigi koosrahastusest ja tegevustest ning selle lisandväärtusest teadlikkuse tõus.

Lisa 1: Prioriteetsed suunad rahastamisallikate lõikes (01.01.2007-31.12.2008)

Finantstabeli info kujul, mis esitatakse Euroopa Komisjonile.

Prioriteetne suund		Toetuse saajate poolt tehtud abikõlblikud kulud kokku (1)	Avaliku sektori osalus (2)	Erasektori osalus	Rakendusüksuse poolt tehtud väljamaksete aluseks olevad kulud kokku (3)	Maksud Euroopa Komisjonilt (4)
		EUR				
1.1	ESF tüüpi kulud	466 510	466 510		466 510	2 737 122
	ERDF tüüpi kulud	14 642	14 642		14 589	85 908
1.2	ESF tüüpi kulud	138 201	137 974	227	138 201	2 782 734
	ERDF tüüpi kulud	116 958	116 907	52	116 958	2 355 007
1.3	ESF tüüpi kulud	2 369 967	2 369 967		2 369 967	5 271 477
	ERDF tüüpi kulud	504 829	504 829		504 829	1 122 883
1.4	ESF tüüpi kulud	2 231 251	2 154 782	76 468	2 231 251	2 705 731
	ERDF tüüpi kulud	846 664	446 583	400 081	846 664	1 026 709
1.5	ESF tüüpi kulud	841 348	837 182	4 166	841 348	1 079 378
	ERDF tüüpi kulud	0	0	0	0	0
1.6	ESF tüüpi kulud	893	893		893	389 366
	ERDF tüüpi kulud	0	0		0	0
1.HTA	ESF tüüpi kulud	747 926	747 926		747 926	19 551
	ERDF tüüpi kulud	0	0		0	0
ESF tüüpi kulud kokku		6 796 095	6 715 234	80 861	6 796 095	16 069 244
ERDF tüüpi kulud ESF meetmetes (5)		1 483 040	1 082 908	400 133	1 483 040	

Allikas: Struktuuriotetuse registri kesksüsteem (29.05.2009)

(1) Sisaldab EL, Eesti avaliku sektori ja erasektori finantseeringut. Abikõlblikud kulud, mis on toetuse saajate poolt tehtud (sh omafinantseering) ning rakendusüksuse poolt välja makstud. Ei sisalda ettemakseid riigiabiskeemides ega riigiasutustele. Osaliselt tasutud kuludokumentide alusel tehtud väljamaksete korral sisaldab toetuse saaja poolt tasutud omafinantseeringut.

(2) Sisaldab nii EL finantseeringut, kui ka Eesti avaliku sektori finantseeringut.

(3) Sisaldab EL, Eesti avaliku sektori ja erasektori finantseeringut. Toetuse saaja poolt tehtud ja rakendusüksuse poolt hüvitatud abikõlblikud kulud. Sisaldab tehtud ettemakseid riigiabiskeemides (omafinantseeringut kajastada kuludokumentide esitamisel). Ettemaksed riigiasutustele ja osaliselt tasutud kuludokumentide alusel tehtud väljamaksed kajastatakse kuludokumentide esitamisel. Andmed võrduvad esimese tabeli tehtud abikõlblike kulude andmetega ja makseasutusele aasta I kvartalis esitatud kuluaruande andmetega.

(4) Andmed on ilma EK ettemakseteta ja edastatakse makseasutusele, RÜ-d antud veergu ei täida.

(5) Kulud, mis on tehtud ERDFi vahenditest, kuid ESFi reeglitele vastavalt (EK Regulatsioon Nr 1083/2006 Artikkel 34 (2)). Selliste kulude maht ei tohi programmiperioodi lõpuks ületada 10% prioriteetse suuna kuludest.